Dacă însă raze de lumină ating catoda, atunci sub influenţa acestor raze, se desprind din pojghiţa metalică electronii, cari sunt proectaţi în spaţiul gol al celulei şi atraşi de anodă. Catoda unei celule fotoelectrice, supusă la o continuă luminare, emite un curent electronic neîntrerupt, spre anodă. Şi astfel circulă în permanenţă un curent prin celulă.

Intrerupând raza de lumină, ce se abate asupra catodei, se întrerupe în aceeaş clipă şi curentul electric.

Dacă mai adăugăm că intensitatea curentului e proporţională cu cantitatea de lumină ce atinge pojghiţa metalică sensibilă, am spus tot ce e mai important asupra mecanismului celulei fotoelectrice.

Nu dispunem de o fantezie îndeajuns de bogată pentru a ne înfăţişa consecinţele tehnice ale unei invenţiuni atât de simple. In câţiva ani ea a devenit unul din elementele cele mai importante ale tehnicei moderne şi numărul realizărilor fantastice, bazate pe principiul „ochiului electric", creşte din zi în zi. Lucrurile au ajuns acum atât de departe, încât aproape că nici nu există invenţiune nouă, în care să nu intervie şi celula fotoelectrică. Tehnicienii s'au deprins să aştepte dela ea orice minune.

PAZA MUNCITORULUI

Revista americană „*Popular Science Monthly*", într'un număr recent, descrie o maşină de presat, înaltă de 8 metri, având o greutate egală aproape cu a unei locomotive şi presând, între fălcile ei uriaşe, plăci de oţel, ca şi cum ar fi vorba de simple bucăţi de hârtie.

Această maşină a lucrat de curând în faţa unui grup de specialişti. In timpul demonstraţiei, monteur-ul apropia mâna câţiva centimetri de zona periculoasă. In clipa aceasta, monstrul de oţel se

opria, ca atins de-o mână vrăjită. Cât timp mâna monteur-ului era ameninţată, nu se'nvârtia nici o roată şi nu exista nici o posibilitate de-a pune maşina în mişcare. Apoi, omul îşi retrăgea mâna şi într'o clipă maşina începea din nou să funcţioneze.

Monteur-ul repetă de câteva ori această minune, în faţa spectatorilor înmărmuriţi şi apoi le explică misterul:

O rază de lumină îndreptată asupra celulei fotoelectrice, urmează invizibil linia periculoasă. Dacă mâna monteur-ului străbate acest hotar luminos, se întrerupe automatic circulaţia curentului în celulă, ceeace atrage oprirea imediată a maşinei.

In chipul acesta orice accident de muncă este înlăturat.

Se ştie deasemenea că la bucătăriile hotelurilor americane, uşile se deschid automatic, în faţa chelnerilor, cari se apropie cu mâinile încărcate cu tăvi şi se închid tot automatic, după ce au trecut.

Astăzi, în marile întreprinderi americane, porţile care trebue să permită trecerea unor obiecte mari şi grele, sunt acţionate automatic, tot cu ajutorul „ochiului electric". Uşile pentru intrarea vagonetelor în mine sunt declanşate în acelaş mod, iar garajurile şi docurile, având uşi cu deschiderea fotoelectrică au devenit un lucru uzual în cuprinsul Statelor Unite.

Măsurarea şi regularea circulaţiei, măsurarea vitezei la cursele de tot felul, o îndeplineşte tot „ochiul electric", scutindu-ne astfel de o atenţie vecinic încordată.

De câte ori nu se'ntâmplă la alergări de cai, sau la raidurile sportive, controverse interminabile pentru a se determina cu preciziune absolută, cine a fost primul dintre concurenţii, cari au atins ţinta? Dacă se amenajează însă o instalaţie cu celulă fotoelectrică, nu mai poate exista nici o urmă de îndoială în această privinţă. O rază de lumină, interceptată de trecerea concurentului, declanşează un semnal de alarmă, auzit instantaneu până la câţiva kilometri distanţă.

PAZA TEZAURELOR

„Ochiul electric" a dobândit marea sa popularitate graţie calităţii sale de-a fi cel mai bun paznic împotriva infractorilor. Tezaurele băncilor, magazinele de bijuterii, sălile de muzeu, precum şi orice local, adăpostind obiecte preţioase, se găsesc în deplină siguranţă, dacă adoptă următoarea instalaţie: un sistem de raze invizibile, infraroşii, în zigzag, dirijat prin oglinzi reflectoare, asupra unei celule fotoelectrice. Oricine pătrunde în cameră şi execută cea mai mică mişcare, intercepteazâ neapărat traseul acestor raze şi întunecă astfel celula pomenită. Imediat, se întrerupe curentul electric într'un circuit, acţionând instantaneu un dispozitiv de alarmă. Şi iată cum infractorul, fără să vadă şi fără să bănuiască absolut nimic, este prins deodată, ca într'o capcană.

UN INSTRUMENT BUN LA TOATE...

In timpul din urmă, celula fotoelectrică a fost folosită ca mijloc de control al unor medium-uri suspecte, la şedinţele de spiritism.

Intre medium-ul şi obiectele care urmau să fie puse în mişcare — fără nici o atingere directă — numai printr'un efect de „telekineză", se instala o reţea invizibilă de raze, cu ajutorul unor oglinzi. Orice mişcare materială în această reţea, executată fie de o mână omenească, fie de orice altă parte a corpului, acţiona imediat şi automatic, un semnal de alarmă, în timp ce o lumină de magnezium permitea o serie de înregistrări fotografice, luate din mai multe părţi.

„Ochiul electric" execută orice fel de numărătoare, cântărire şi sortare, mult mai repede şi mult mai simplu decât ar putea-o face omul cel mai vigilent. In silozurile americane de cereale, grânele sunt cântărite prin cântare automate, iar interceptarea unei raze de lumină, etalonată pentru greutatea dorită, întrerupe automatic în acel moment, încărcarea vagonului. Maşini de înregistrat pentru bani, bilete de călătorie, mărfuri de orice fel, maşini de sortat nasturi, cuie, şuruburi, etc., maşini de cartoteci pentru ordonarea fişelor în sertare potrivite. cu ajutorul unor stanţe în carton sau benzi găurite, — acţionând la intervale uniforme celula fotoelectrică — devin din ce în ce mai uzuale.

OCHIUL SENSIBIL

Toate aceste rezultate minunate ale celulei fotoelectrice reprezintă o lucrare grosolană faţă de activitatea ei în lumea nuanţelor de culori şi a tonurilor progresive de lumină. La cele mai uşoare variaţii de intensitate luminoasă, reflectată de o materie oarecare, celula reacţionează instantaneu cu o variaţie corespunzătoare a curentului electric.

Diferitele tonuri de culori la stofe, ţesuturi, hârtii, lemne, plăci de marmoră, aliaje metalice, tutunuri, ţigări, o impresionează cu o sensibilitate, pe care n'o poate atinge niciodată ochiul omenesc.

Stabilirea unor impurităţi şi turburări în soluţiuni, descoperirea unor pete de rugină şi puncte defecte în plăcile de marmoră, determinarea cantitativă a materiei roşii din sânge şi mii de alte lucrări, tot atât de delicate, ea le îndeplineşte, jucându-se.

Intre realizările uimitoare ale „ochiului electric" trebue să menţionăm şi rolul ei în secţiunile de ambalaj, cum ar fi de exemplu în cazul împachetării ţigărilor. Ţigările împachetate în cutii trebue să aibe întotdeauna inscripţia în partea de sus. Până nu de mult, ele trebuiau să fie împachetate cu mâna. La noile maşini de împachetat, ţigările se mişcă în faţa unei surse de lumină. Imediat ce se iveşte o ţigare aşezată pe dos, adică cu inscripţia în jos, ea reflectează mai multă lumină decât una normal aşezată (aceasta din urmă micşorând luminozitatea iniţială a hârtiei, din cauza porţiunei imprimate). Acest infim surplus de lumină, pe care-l radiază ţigara pusă pe dos, e totuş suficient pentru a declanşa un mecanism, care întoarce imediat ţigara.

RAZA EXPLORATOARE

Rolul hotărîtor al celulei fotoelectrice în filmul sonor, în fototelegrafie şi în televiziune, se bazează pe însuşirea ei de a transforma valori luminoase în impulsuri electrice, riguros corespunzătoare.

Aşa de exemplu, la filmul sonor lumina e transformată în sunete, iar la fototelegrafie şi televiziune, ajunge în urma transmisiunei, să fie transformată tot în lumină. Aci ne găsim în domeniul faimoasei „raze exploratoare".

Emiţătorul de imagini constă dintr'un cilindru rotitor, care cuprinde imaginea sau textul scris, ce trebue transmis la distanţă. O rază de lumină explorează imaginea rotitoare, punct cu punct, după o spirală. Valorile luminoase ale diferitelor puncte din imagine se traduc în celulă prin curenţi mai slabi sau mai tari. Aceşti curenţi, întăriţi prin amplificare, sunt aduşi apoi prin fir sau fără fir, până la aparatele de recepţie. Aci, ei sunt din nou transformaţi în impulsuri luminoase corespunzătoare, care reconstituesc imaginea pe o hârtie sensibilă, înfăşurată pe un cilindru, ce se roteşte cu aceeaş iuţeală ca cel dela emisiune.

Deasemenea, o maşină de citit pentru orbi foloseşte raza exploratoare. Literile explorate dau naştere, după mărimea şi lumina lor, la diferiţi curenţi, cari la rândul lor, sunt transformaţi în diferite semnale acustice, alcătuind astfel un alfabet asemănător cu alfabetul Morse al telegrafiştilor. Intocmai ca la filmul sonor, imaginea optică a scrisului e transformată în sunete.

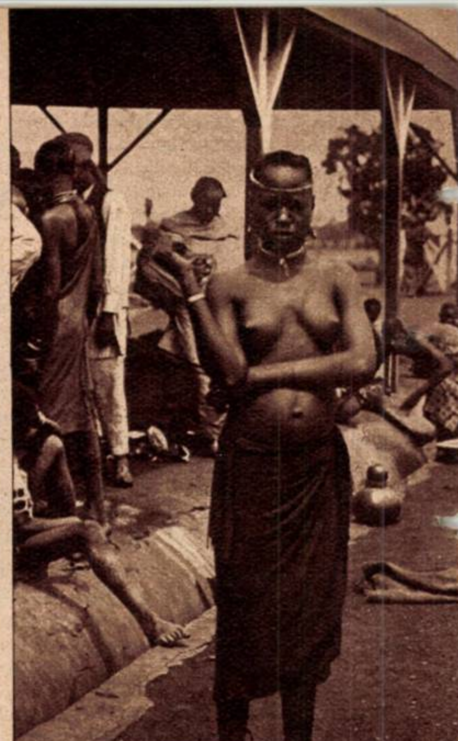
INTRĂM INTR'O EPOCĂ FOTOELECTRICĂ?

După ce am trecut în revistă toate aceste înfăptuiri uimitoare ale acestei mici piese minunate, ne apare în fantezie imaginea unei existenţe viitoare, în care toate bunurile vor fi îngrijite, păzite şi ordonate pe cale fotoelectrică. Un soi de mecanică a vieţii exterioare, lipsită de orice frecare şi condusă par'că de mâna unui vrăjitor.

Desigur, mica dar puternica celulă fotoelectrică va isbuti chiar şi acolo unde n'a isbutit nici o conferinţă: Ea ne va aduce pacea mult dorită, prin faptul că va face inofensive armele de răsboi.

I. S.

IN CONTINENTUL MISTERIOS
PRINTRE CANIBALI ȘI FEMEI
DE VANZARE

târgul FEMEI

EXISTĂ un ținut, — situat la izvoarele fluviului Lugon, în mijlocul Africei ecuatoriale, — unde se poate cumpăra orice femee cu o sumă neînsemnată. Cam cât ar fi în moneda noastră 40 de lei. In regiunea aceea, femeile sunt considerate ca „obiecte de mică valoare" și stăpânii lor — dată fiind lipsa de cereri în continentul negru, — le oferă cu prețuri din ce în ce mai reduse...

Femeile, cari valorează atât de puțin, cheltuesc și mai puțin cu îmbrăcămintea lor, pentru simplu motiv că umblă totdeauna goale.

IN CONTINENTUL MISTERIOS

Socotind că viața la Londra nu era destul de interesantă, un englez Papendick se hotărî, acum trei ani să plece spre Africa în căutarea aventurilor. Și aventuri — după cât se pare — trebue să fi avut destule.

Africa a rămas pururea un continent misterios și, în singurătățile-i necuprinse, cu păduri de nepătruns, cu oameni sălbateci și animale fioroase, ți se întâmplă, fără îndoială, ceva și guști neapărat din grozăvia emoțiilor.

Papendick pătrunse la o mie șaptesute de kilometri în regiunea ecuatorială, în ținuturi încă sau aproape neexplorate și unde cu siguranță că nu se rătăcise nici odată piciorul unui alb.

Insoțit de câteva călăuze și de-o mică escortă, Papendick fu nevoit să înfrunte pe rând, atacul unui leopard și al unui trib de canibali. Leopardul a fost ucis, iar sălbatecii fugiră abia atunci când îi văzură pe câțiva dintr'ai lor căzând sub gloanțele carabinelor expediției.

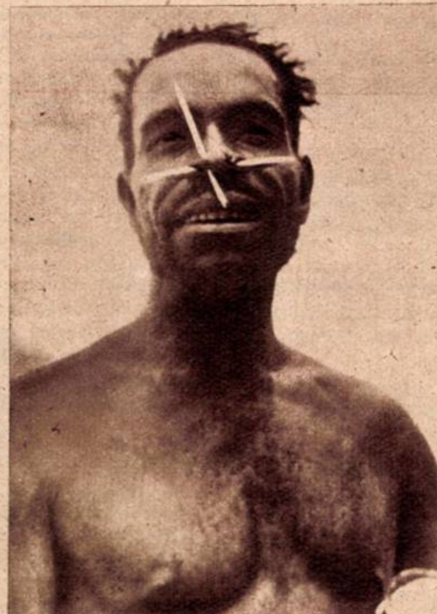
Papendick afirmă că, aflându-se departe de orice ținut locuit și în neputință de a-și procura provizii, a trebuit să se hrăniască mai multe zile cu niște fructe necunoscute — dar asemănătoare merelor europenești — și crude. Turistul englez mai spune că indigenii din escorta lui i-au preparat într'o zi friptură din inima unui elefant și limba unui hipopotam. In timp ce recomandă acest ultim soi de mâncare ca foarte plăcută și gustoasă, el nu prea se arată încântat de inima destul de... tare a pachidermului.

Cu hainele zdrențuite, deoarece străbătuse o pădure deasă de spini, la Nol[...] fost silit să trăi[...] ziua și noaptea [...] pentru frigurile [...]

Ca să scape d[...] să treacă o mla[...] și împuțite îi [...]

CANIBA[...]

Scăpat din re[...] însoțitorii săi, P[...] doborî cu un gl[...] tia pe care-o so[...]

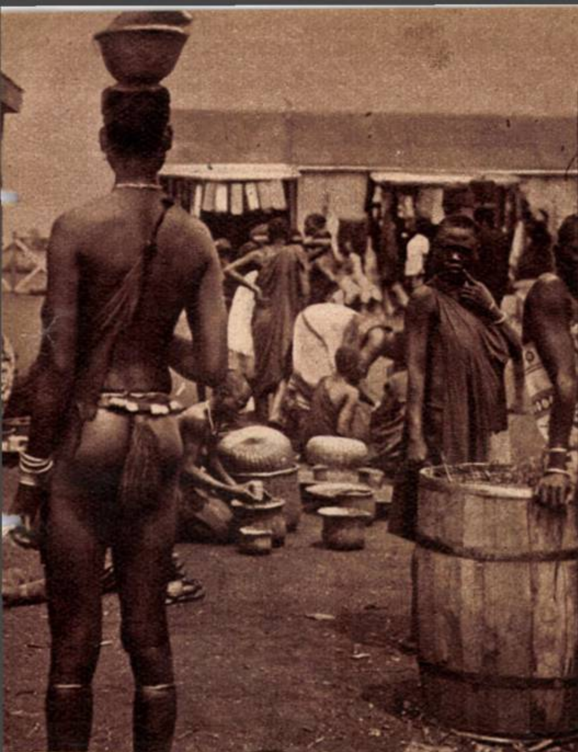

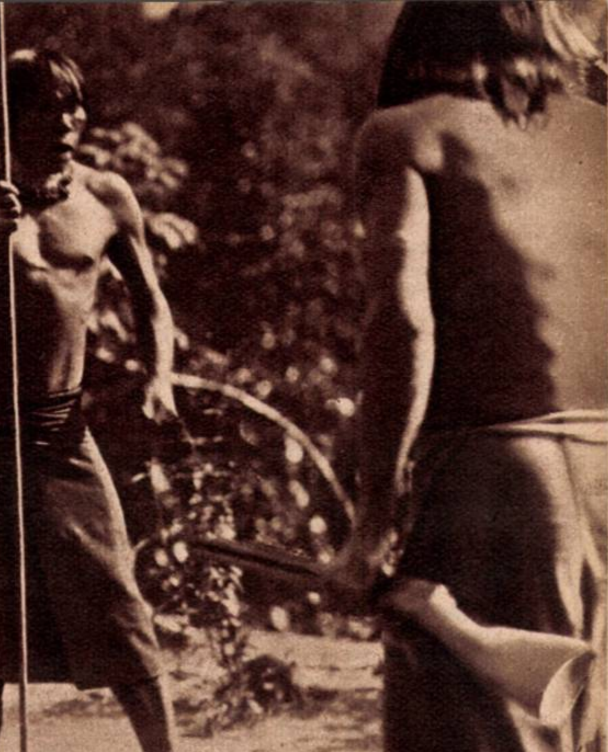

De remarcat atitudinile de indiferență ale femeilor care ascund vag în priviri un semn de conștiență

Pe de altă parte este sugestivă cruzimea canibalului care-și perforează fața cu cuțite ascuțite

ILOR

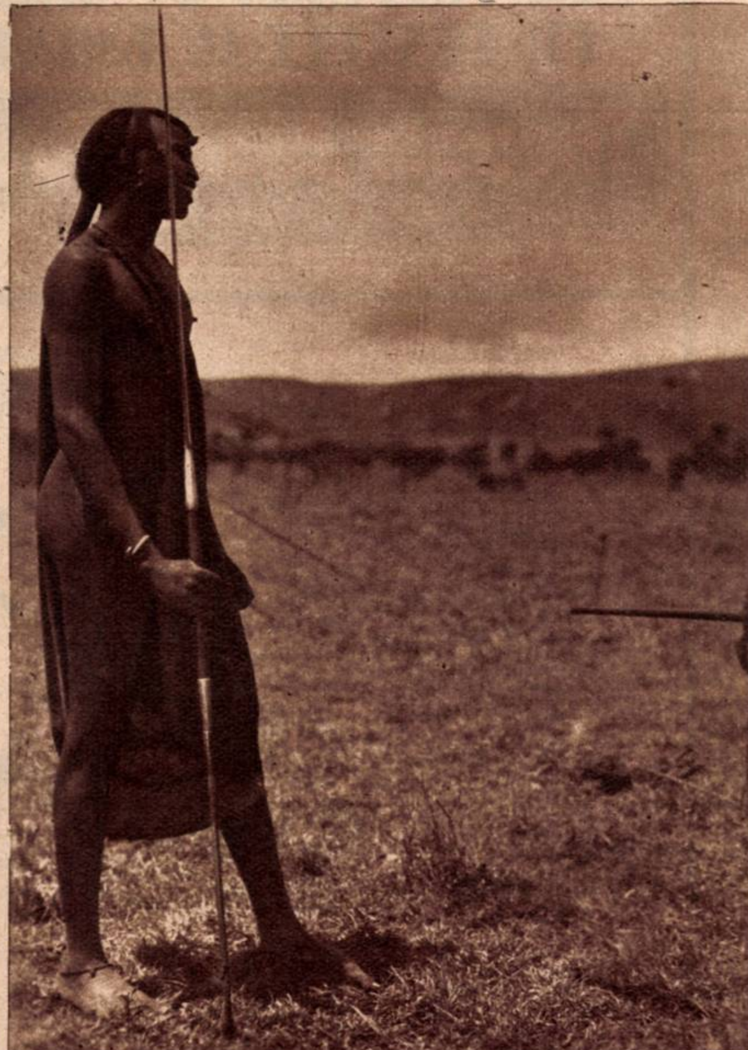
In fotografiile acestor două pagini vedem câteva aspecte interesante din acea parte a Africei ecuatoriale unde canibalii se plimbă la tot locul și unde negresele se vând pentru 40 lei

— in Congo Central, — exploratorul a
scă o lună întreagă în nămol, asaltat
de muște și țânțari, foarte periculoși
ce le pricinuesc cu înțepătura lor.
n iadul acela, Papendick a fost nevoit
tină întinsă ale cărei ape nămoloase
geau, uneori, până la brâu.

LII DIN PADURILE VIRGINE

giunea aceia mocirloasă, împreună cu
apendick întâlni un leopard pe care-l
nț de carabină. Apropiindu-se de bes-
otia moartă, aceasta sări în sus, pe ne-

aşteptate, sfâşiind un picior al nefericitului englez care mai avu totuş prezenţa de spirit să tragă de aproape cu un revolver. Rana dela picior, destul de serioasă, îl sili să-şi facă un adăpost chiar pe locul acela, unde rămase aproape douăzeci de zile până se întremă.

Turistul îşi aminteşte apoi de un marş de şaisprezece zile in căutarea apei. Temperatura arăta 49° la umbră! In asemenea împrejurări, viaţa lui Papendick a fost într'un pericol neîntrerupt: pe de-asupra, setea, ameninţa să ucidă şi puţinii oameni ai expediţiei, împreună cu el. Dar în curând apa a fost găsită şi astfel ei... scăpară de chinuri.

Pornind din nou la drum, după câteva zile de odihnă, expediţia intâlni întâmplător o ceată de sălbateci cari totuşi nu năvăliră asupra europeanului. Sălbatecii aparţineau unui trib de canibali ce împânase pădurile virgine ale Africei ecuatoriale. De bună seamă că vederea unui om cu culoarea pielii deosebită de a lor îi uimi peste măsură deoarece dădeau semne vădite de supunere.

Papndick, mai înainte de-a le refuza ospitalitatea, vru să profite de întâlnirea aceasta ca să cunoască mai de-aproape unul din acele triburi cu totul neştiute de oamenii civilizaţi.

Şi rămase câtva timp împreună cu ei. Sălbatecii umblau cu desăvârşire goi. Pururea în stare de răsboi cu vecinii lor, adeseori, după lupte cumplite, dacă ies învingători, ei năvălesc asupra învinşilor, ucid prizonierii şi răniţii, după care se dedau la cele mai nelegiuite scene de canibalism.

Din oase omeneşti sau de animale, ei sculptează amulete, cu cari se gătesc, ba chiar şi obiecte pentru uzul comun. Femeile, la ei, sunt considerate „lucruri" comune. Numai ele muncesc şi fac toate treburile sau meşteşugurile, fie oricât de anevoioase.

TARGUL FEMEILOR

In regiunea scăldată de apa fluviului Lugon, femeile nutresc o cucernicie înfricoşată pentru gorile. Când oamenii ucid una din aceste animale, ele îşi însuşesc capul spre a-l folosi în macabrele lor slujbe religioase când cinstesc oribilul fetiş cu cele mai fantastice jertfe şi dovezi de credinţă. Apoi, timp de o zi şi o noapte, ele se prosternă în adoraţie...

Intrucât priveşte femeile, care lui Papendick i s'au oferit cu patruzeci de lei fiecare, aceasta s'a întâmplat englezului când, scăpat de primejdiile mortale ce-l pândeau în pădurile ecuatoriale, după o săptămână de drum, avu prilejul să fie oaspele unui trib, acela al Garanilor, care, având adeseori ocazia să se întâlnească cu oameni albi, l-au respectat.

Papendick nu poate să spună cu toată siguranţa dacă şi locuitorii tribului din Garan erau canibali, deoarece în timpul şederii lui acolo, nimic nu l-a îndreptăţit să vadă adeverindu-se temeinicia presupunerilor sale.

Afirmă numai că acolo, femeile sunt vândute oricui le cere, albi sau indigeni, chiar dacă nu locuesc pe teritoriul tribului, — în schimbul unei sume neînsemnate de bani. Capul unei fiare sălbatece costă ceva mai mult!

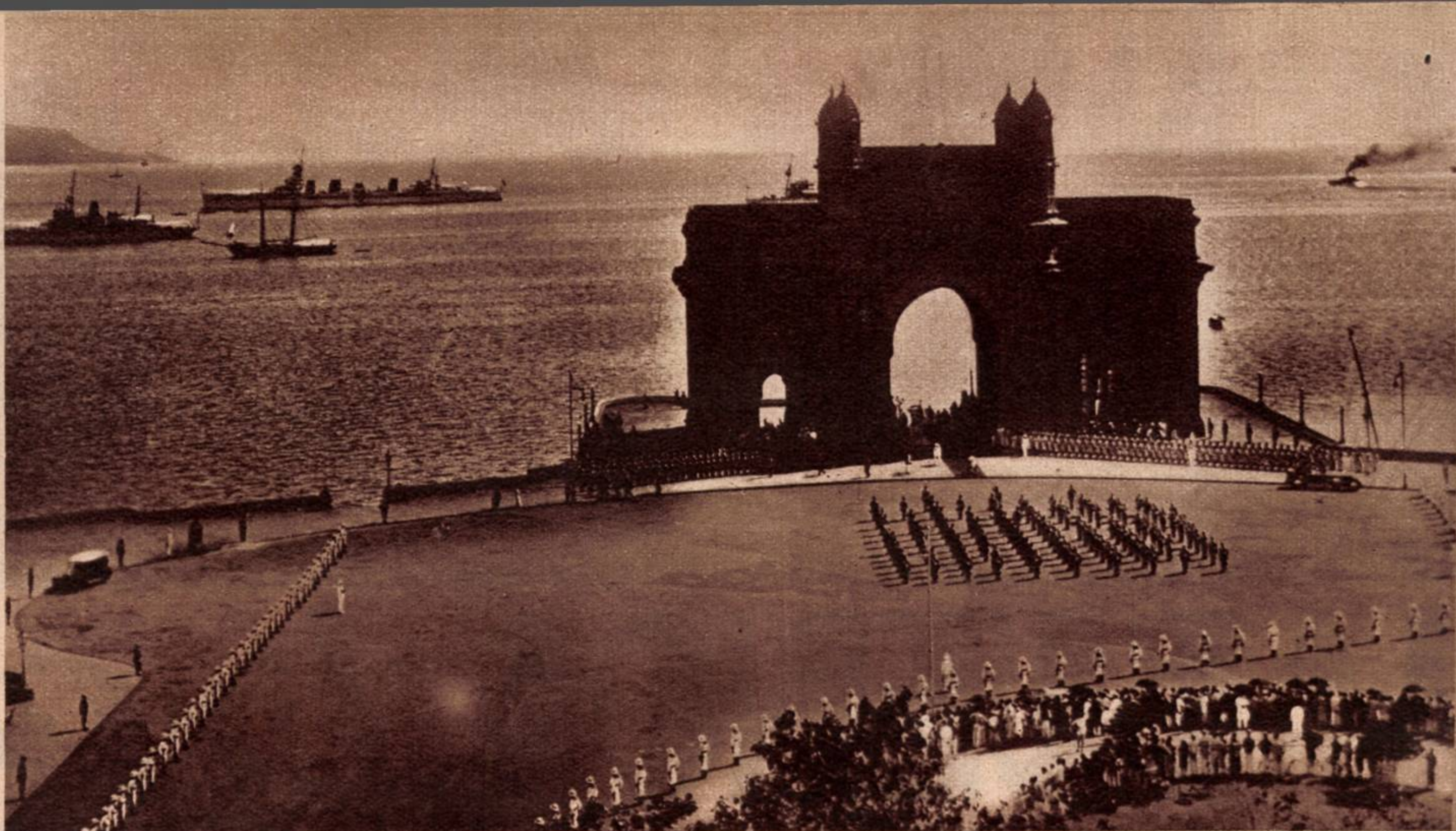
Poate că afirmaţia aceasta a lui Papendick e exagerată; oricum însă, faptul merită să fie reţinut.

Dar se pare că cererile de cumpărare — cu tot preţul scăzut — nu prea sunt dese.

Femeile din Garan nu sunt respingătoare din naştere, dar se fac ele înşile astfel, prin mijlocirea unor tatuagii şi sluţiri îngrozitoare. De exemplu, îşi tae buza de sus şi, ca şi cum aceasta n'ar fi de-ajuns, se tatuază pe obraji cu crestături adânci.

Femeile din Garan îşi petrec o bună parte din timp cu găteala complicată a părului pe care-l au totdeauna lucios, graţie unei pomezi făcută chiar de ele, având la bază nămolul din râuri amestecat cu uleiu.

G. R.

Poarta triumfală în apropierea portului Bombay în India, prin care nu trec decât marile personalități

PRĂPADUL DIN India

Un aspect din India după cutremur

ASTROLOGII indieni consultând stelele către sfârşitul anului trecut, au constatat cu groază că şase planete aveau să se întâlnească între 15 şi 17 Ianuarie, în zodia Capricornului. Neptun trebuia să fie cel din urmă. Aşa dar, semnele cereşti nu prevestiau nimic bun ci, dimpotrivă, o serie de nenorociri cumplite. Nenorociri cărora, spre a le găsi o comparaţie, trebue să ne întoarcem cu gândul la războaiele pustiitoare de care ni se vorbeşte în cântecele clasice ale „Mahabharatei".

In adevăr, în noaptea de 15 Ianuarie, scoarţa pământului scuturându-se din amorţeala în care zăcea de câţiva ani, prefăcu un şir întreg de oraşe în ruini sub care îşi găsiră moartea mii de locuitori. Epicentrul cutremurului a fost în Assam, însă efectele sguduirii s'au resimţit destul de violente şi la Calcutta unde oamenii, înebuniţi de spaimă, au inundat străzile. Casele se prăbuşiau într'un vuet infernal în vreme ce din clădirile spitalelor bolnavii erau transportaţi prin grădini. La Jalmpur, întregul edificiu al gării se năruia îngropând sub el câteva zeci de persoane.

Dar ştiri încă şi mai tragice soseau din localităţile aflate în interiorul ţării: Dajerling, fastuoasa reşedinţă de vară a guvernatorului din Bengal, fusese complectamente rasă de pe suprafaţa pământului. Sute de locuinţe construite pe coastele prăpăstioase ale dealurilor erau pur şi simplu rostogolite, târând temple, palate, totul, în năruirea lor apocaliptică.

Cu ocazia unei prime recunoaşteri aeriene de-asupra zonei Muzarfurpur, ţinutul acesta se înfăţişă nimicit în întregime şi semănat la fiece pas cu cadavre. După calculele aproximative ale aviatorilor, morţii — numai în regiunea aceasta — s'ar urca la câteva mii. „Drumurile sunt presărate cu cadavre — vorbeşte căpitanul Dalton, comandantul escadrilei, în raportul lui. — N'a mai rămas nici o casă în picioare! Din prăpăstiile fără număr deschise în pământ, ţâşnesc torente înfiorătoare de apă şi nămol cari, în mersul lor năvalnic astupă totul în cale. In unele locuri, apa a atins înălţimea de doi metri şi ţinuturile îţi oferă priveliştea jalnică a unor lacuri enorme pe cari pluteşte, din când în când, câte un acoperiş de casă".

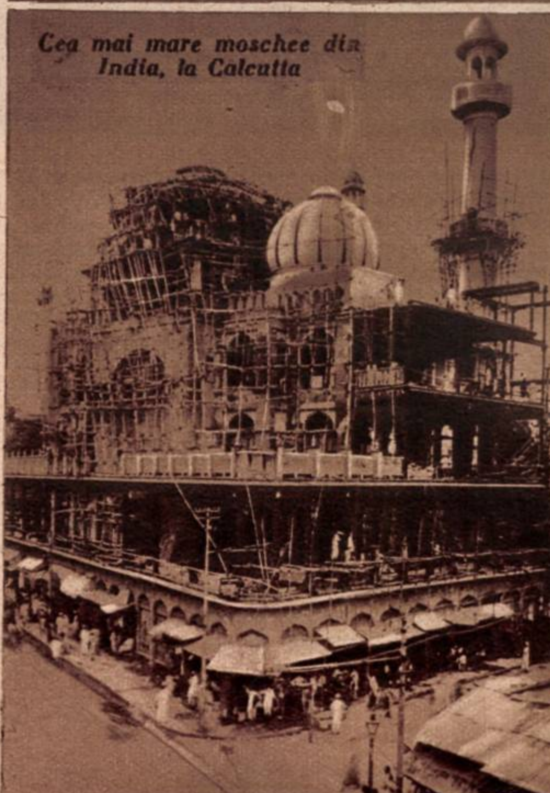
Morţii, ar depăşi numărul de douăsprezece mii şi va trebui vreme destul de îndelungată până să se poată căpăta cifre şi detalii precise de pe urma acestei catastrofe.

Populaţia superstiţioasă din Nepal îi acuză pe europenii exploratori ai muntelui Everest de a fi fost pricina dezastrului deoarece, cu prezenţa lor acolo, ar fi atras asupră-le mânia zeilor adăpostiţi pe munte...

G. R.

Intrarea într'un templu din Bombay

Cea mai mare moschee din India, la Calcutta

Aspect din Buenos-Aires noaptea

LA BUENOS Aires

Reclamele luminoase. — Strălucirea zgârie-norilor. — Barurile. — Boite „Sing-Sing"

IN capitala argentină dăinuesc şi astăzi multe din obiceiurile străvechi cari reîmprospătează în mintea călătorului vremile patriarhale ce-au strălucit cândva în bătrâna patrie-mamă; de pildă, îşi urmează cursul, nestingherit de-nimeni, acelaş orariu teatral de odinioară, căruia i-am îndreptăţi rostul în climatul cald al Spaniei de miază-zi, însă ni se pare, cu drept cuvânt, ne la locul lui în răcoarea dela Buenos-Ayres.

Reprezentaţia de zi, căreia aci i se spune acum „vermut", începe între ceasurile 18 şi 18¼, iar cea de seară între 21 şi 22½. In genere, spectacolele lungi încep la 22 pe când reprezentaţiile în acte, de reviste şi comedii, sunt cele din urmă, la 23¼. Cinematografele dau spectacole neîntrerupte numai după amiază; seara, din contră, are loc o singură reprezentaţie care durează patru ceasuri, totdeauna cu un program supra încărcat; dar nu despre asta vrem să vorbim acum.

Ţinem să învederăm că la Buenos-Aires ca să te culci la ore mici, nu e neapărată nevoe să fi frecuentat localurile de noapte; până şi cel mai paşnic burghez ce-şi petrece seara la cinema, în tovărăşia familiei, nu va putea să se culce niciodată înainte de 1 şi un sfert sau 1 şi jumătate, dacă locueşte în centru, — şi la 2 şi jumătate, dacă stă ceva mai departe.

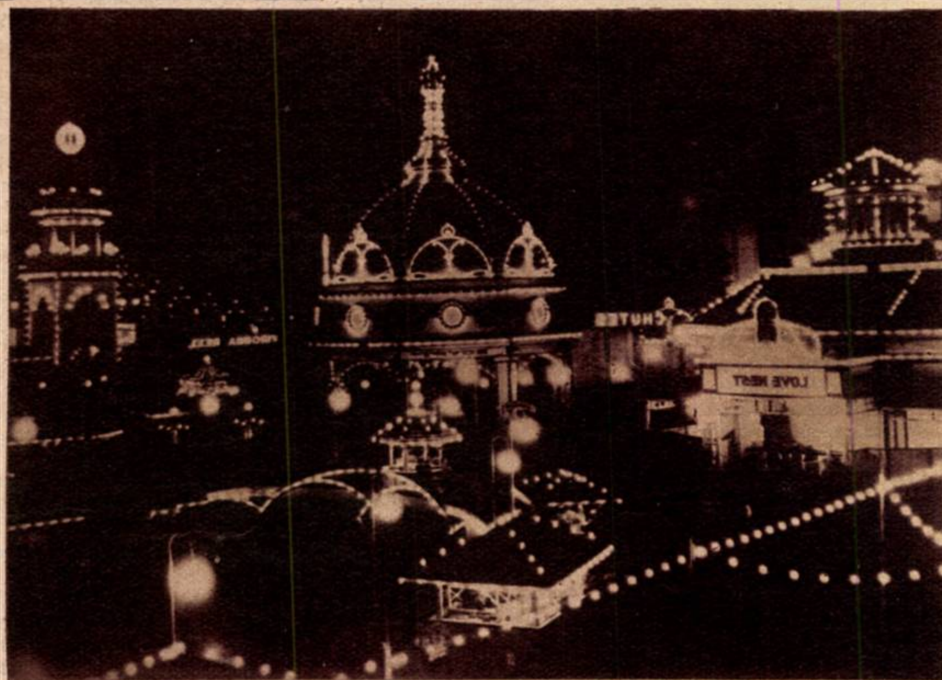
Pentru un european deprins să vadă o orgie în orice distracţie care trece peste miezul nopţii, faptul acesta pare straniu, la început; dar apoi se obişnueşte şi intră cu uşurinţă în angrenajul nocturn. Aşa se explică de ce sub titlul „Viaţa de noapte în Buenos Aires" nu se ascunde cine ştie ce misterioase şi diabolice plăceri.

Intâia plăcere ce-o guşti noaptea în capitala Argentinei, e aceia care în Europa, îl atrage pe călător la Berlin, mai mult de cât în orice altă metropolă: este orgia luminilor multicolore. Technica propagandei luminoase a atins la Buenos Aires chintezenţa calităţii superioare, graţie concurenţei celor două puternice case, „Assa" şi „Neolux" cari luptă să se întreacă una pe alta cu originalitatea descoperirilor.

Sgârie-norul luminos, sau mai bine zis, grupul de sgârie-nori reprodus aci, a fost inaugurat la 9 Iulie, data serbării naţionale argentine; iată dece fotografia reproduce această dată între cei doi ani 1816 şi 1933. Acest eşafodaj fantastic de lumini se înalţă pe acoperişul unui palat din Piaţa Maggio, alături de „Casa Rosa", reşedinţa Preşedintelui Republicei, şi e situat în aşa fel ca să poată fi văzut de pe întreaga „Diagonal Nord" cea mai modernă şi frumoasă arteră de comunicaţie din Buenos Aires.

Pentru ca cititorul să-şi poată face o ideie aproximativă de măreţia acestui complex, vom spune că el are o înălţime de 42 metri de-asupra terasei palatului, astfel că vârful lui se ridică la 84 m. de la nivelul Pieţei Maggio. Cuprinde 33.500 posturi de lămpi, de 29 culori diferite, cari se aprind în 14 intervale, alcătuind tot atâtea combinaţii colorate. Consumul de energie electrică e calculat la 230 Kw. pe oră, iar costul total al firmei, care are 110 km. de cablu, a fost de 12.000.000 lei. Şi tot acest grup de sgârie-nori e destinat să lumineze cele cinci litere: C. H. A. D. E. iniţialele Companiei Hispano-Argentină de Electricitate.

De la un capăt la altul a peste patruzeci sau cincizeci din străzile centrului, se succed, una după alta, mii de reclame luminoase, roşii, albastre şi albe, atât de dese şi apropiate că în cele din urmă ochiul nu mai e în stare să le deosibească; rămâi orbit de jăratecul acela strălucitor şi nu se mai vede nimic..

Reclamele luminoase sunt strălucitoare la Buenos-Aires

Teatrele și cinematografele, în afară de puzderia de lumină cu care inundă intrările și sălile de așteptare, afișează pretutindeni reclame luminoase cu numele producțiunilor, ale autorilor, ale protagoniștilor și nu e rar să vezi că Pirandello își alătură literile gigantice ale pronumelui său de ale lăptăriei „La Martona", de ale Marlenei Dietrich sau ale unei cofetării, astfel că Babilonul acesta atinge cele mai comice extreme ale haoticului.

După ora 22, „Florida" — strada cea mai aristocratică a magazinelor elegante, a cluburilor luxoase, a plimbărilor snobistice și a flirtului, — își pierde aproape toată însuflețirea. Firmele electrice se sting una după alta pe când în alte străzi rămân aprinse noaptea întreagă și strada se cufundă într'o lumină care ar fi prea vie pentru unul din orașele noastre dar care pentru Buenos Aires e aproape funebră.

Și, în liniștea nopții, în fața palatului impunător al „Jockey-Club-ului", cercul cel mai luxos din America de Sud și poate din lumea întreagă, se vede ceva care ne întoarce pentru o clipă la vremurile copilăriei noastre: o caleașcă de prin veacul al XVIII-lea, cu două roate, un cal negru și un birjar tot atât de negru. Ziua, ai lua-o drept un dric, dar noaptea, înaintea clădirei Jockey-Clubului în Florida, unde e interzisă staționarea oricărui vehicul, streinul rămâne, nedumirit, în loc și se întreabă: „Dar asta ce e?". Intr'un oraș unde caii sunt foarte rari, iar trăsurile cu cai și mai rare, ce rost poate să aibă această caleașcă? Ea aparține Jockey-Clubului care-o pune în mod gratuit la dispoziția membrilor acelui cerc exclusivist. Firește, veniturile clubului ar ajunge să întreție nu unul ci mai mulți șoferi cu respectivele autovehicule, luxoase și moderne, dar Președintele nu s'a înduplecat niciodată să schimbe ceia ce stabilise o hotărâre mai veche decât el: caleașca la dispoziția membrilor, ziua și noaptea.

Și astfel, bătrâni coborîtori din cele mai ilustre familii argentine, în fiecare noapte, după partida de la Club, se întorc acasă în trapul cadențat al calului negru, ce parcă-i duce spre locul de odihnă veșnică, pe câtă vreme, bietul animal, îi aduce lângă consoartele respective care, ca bune matroane, așteaptă răbdătoare și resemnate ca soțul să-și amintească de casă...

Câtă deosebire de ieșirile zgomotoase din dancinguri, din cabarete, din *boîtes!* Nimeni nu va îndrăzni să afirme că dansul ar fi în decadență la Buenos Aires. Ba, cu cât sporește criza, cu atât se dansează mai mult. Anul acesta, pentru întâia oară, doamnele și domnișoarele au început să frecventeze localurile de noapte. Inaugurarea a făcut-o unul din hotelurile de lux, „Alvear Palace" care și-a deschis un dancing, sub numele de „Africa", în scurtă vreme insuficient să facă față clientelei. Și iată că-și deschide porțile și imensul *Novelty*, modern, elegant, original care, pe fiece masă etalează vase iluminate, cu pești roșii și flori acvatice. Lume peste măsură de multă. Coadă de ceasuri întregi ca să găsești o masă goală. Și iată înmulțindu-se nouile importațiuni de *boîtes: Speakeasy, Wunder, Tabu, Bar, Show Boat.* Fiecare caută s'o întreacă pe alta cu originalitatea atmosferei. Succesul părea să surâdă lui *Show Boat* (nume dat vapoarelor din Statele Unite, pe bordul cărora se dau serbări și se dansează în nopțile cu lună, pe Mississippi sau Missouri), care, pe din afară, are aspectul unui vapor fără nici o indicație a scopului la care servește în realitate, iar în interior, dă impresia unei punți de plimbare pe un transatlantic de lux.

Dar fantezia omenească nu cunoaște limite. Dans pe bordul unui vapor? La urma urmei, cine n'a dansat cel puțin odată în viața sa, aflându-se la o serbare pe un crucișetor sau transatlantic?

Trebuia dată iluzia dansului într'un loc nou, acolo unde, de obiceiu, omul se gândește la orice, afară de dans. Și iată răsărind „la fameuse *boîte" Sing-Sing*, celebră dintr'o singură lovitură, deoarece imediat după inaugurare, șeful poliției se adresa Municipiului cu rugămintea de-a o închide. In bătrâna noastră Europă, rolurile ar fi fost inversate: Municipiul este autoritatea care cere poliției închiderea unui local, dar în America... e ca în America.

In adresa către Municipiu, Șeful poliției descrie cu minuțiozitate fiece detaliu al noului local de noapte, deschis la Flores, la vre-o zece kilometri de centrul orașului. Dar descrierea polițienească, n'a avut darul să-i miște pe consilierii municipali cari, consultându-se între ei, au decis să treacă cererea la dosar.

Și așa s'a creiat faima lui Sing-Sing, unde toată lumea dă năvală ca să guste emoția cea mai originală: aceia de a dansa într'o închisoare! Sing-Sing, este numele vestitului penitenciar din New-York și iată-l pe Sing-Sing din Buenos Aires punând în fața grilajului ferecat și lugubru de la intrare un temnicer gigantic, negru (bine'nțeles!) înarmat cu pușcă și baionetă, cu care trebue să parlamentezi înainte de a se hotărî să pue mâna pe voluminosu-i mal-dăr de chei. Parchetul de dans, e încercuit de jur împrejur cu o sumedenie de celule, închise cu uși masive de fer, cum le-ați văzut de sute de ori în filmele americane; în aceste celule, la mese de stejar simple, se consumă tot felul de bături scumpe; orchestra e închisă într'o cușcă de „Curte cu jurați". Barul, poartă firma de „Farmacie" și are sticlele cu licheruri înlocuite cu borcane de farmacie; cassa, poartă inscripția de „Ghilotină" pe când saloanele rezervate sunt „celulele cu regim aspru" unde servitorii îmbrăcați ca gardieni sau călăi, cu capul ras, haine de pânză vărgată și un număr de ordine pe spate, trec clienților, printre gratii, mâncăruri și băuturi...

In fond, cele douăsprezece sau cincisprezece cabarete mari din Buenos-Aires, se aseamănă mult între ele. Dar, să nu facem confuzie: Sing-Sing e un local serios.

Un aviz cu litere uriașe atrage atenția, pe ușa dela intrare, că e vorba de un „local superior, moral și familiar". Doamnelor neînsoțite nu li se îngădue intrarea. Și șeful poliției găsia că Sing-Sing e imoral?

Atunci de ce permite să funcționeze cabaretele mastodontice: *Florida, Chanteclair, Claridge, Follies,* și multe altele? Acestea au fiecare dela 40 până la 80 de balerine, *entraineuses* profesioniste, cari dansează cu clienții în pauzele programului de după amiază, de seară și de noapte, dar mai cu seamă pretind pahare cu băuturi ale căror prețuri variază dela un spectacol la altul...

...Și astfel, babilonia cu baza de tangouri, de fox-trott și pahare oferite unul după altul continuă până la $3\frac{1}{2}$ în fiecare noapte și până la 5 în fiecare Sâmbătă și Duminecă. Balerine de orice naționalitate, dar toate deopotrivă de puțin vesele. Pentru cine dorește să le descrețească puțin fruntea, sunt un fel de loji, așa zise „saloane rezervate", astupate vederii publicului cu o cortină. Intr'un cabaret, „Casanova", erau *taxi-girls* cu cari se dansa în schimbul ticketului de 20 centime, pentru fiecare dans; acum le-au suprimat, de oarece nu acceptau consumații și apoi, erau grozav de... posace.

Adio *taxi-girls* drăgălașe și stilizate!...

B. Z.

VIAȚA ȘI AMĂRĂCIUNILE unui
monarh înlăturat

Wilhelm II-lea a împlinit 75 de ani

„Kaiserul" Wilhelm II-lea

Wilhelm II-lea pe când mai era încă împărat al Germaniei

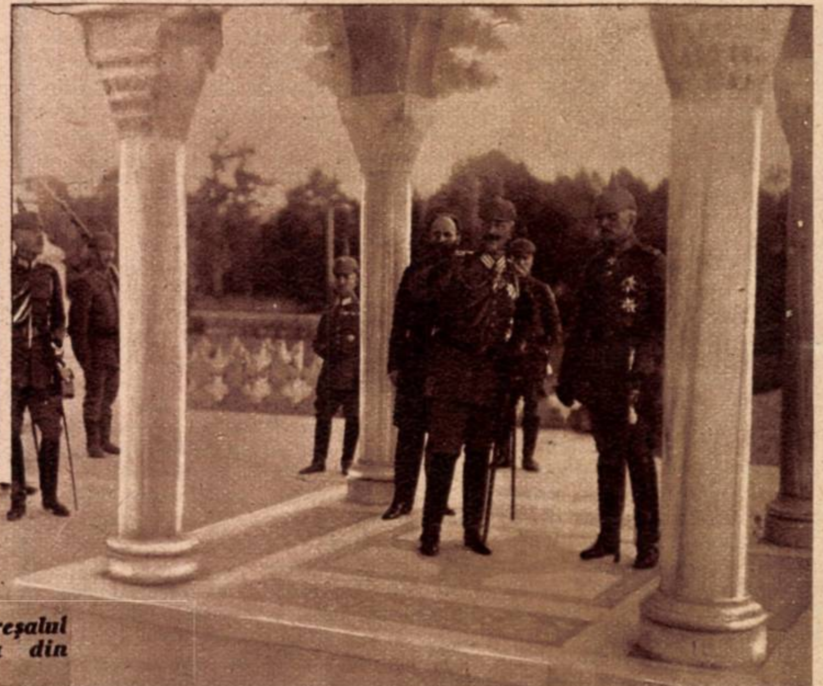
MUSAFIR în Olanda!... Ce timpuri vitrege!... Sau, cum ar spune îndărătnicul fost-monarh cu conștiința mereu în fierbere, a cărui privire cată neîncetat și galeșă spre istorie: *Kaiserlosen, schrecklichen Zeiten !* Acum șaptesprezece ani, dacă cineva i-ar fi spus lui Wilhelm că va veni o zi când va fi nevoit să coboare treptele tronului, ca să facă pe tăetorul de lemne la Doorn, — prilej de curiozitate pentru reporterii marilor ziare cari se abat pe-acolo ca să-i înregistreze până și cea mai neînsemnată mișcare, laolaltă cu obiceiurile, să pândească omeneștile dezamăgiri și nerăbdările fostului împărat, — el, nu l-ar fi crezut, ba l-ar fi luat drept nebun.... Fiindcă, orice s'ar spune, Wilhelm n'a crezut niciodată în declinul Hohenzollern-ilor și nu crede nici acum, unicul împotriva omenirei întregi care l-a înmormântat înainte de vreme, mândru, superb, năzuros, asemenea unei primadone care, deși trecută în retragere, visează zi și noapte să-și reia cariera...

Decât, acesta e destinul mai tuturor domnitorilor trimiși la plimbare: nu știu să se resemneze. Și apoi el, care a avut atâta putere!...

Acolo, printre brădetul unei păduri melancolice, spre castelul singuratec — pentru germani, chiar un pavilion de vânătoare devine *Schloss*, castel, — bătătoresc din când în când cărările ca să ajungă la el puținii credincioși rămași în Germania, conservatorii din Prusia, toți *Geheimraete* și consilierii intimi, generali la pensie ori în activitate... Echipați în vechile uniforme și cu drapelele sfârtecate de odinioară, sub faldurile cărora au tresăltat atâtea inimi înfiripând năzuinți titanice, — vin deasemenea copiii copiilor, adică tinerii din asociațiile monarhiste (puține la număr și plăpânde), cultivatorii de nostalgie, ca să-l vadă pe *El*, Kaiserul, *„von Gottes Gnade"* (prin grația lui D-zeu) și să-i aducă omagii...

Dar și printre monarhiști, în Germania, sentimentele sunt împărțite. Există unii pentru cari Wilhelm e tot Wilhelm și împărtășesc aceleași păreri de rău cu Sieveking, creatorul lui „Bismarck Bund" după care, dacă Impăratul s'ar fi întors numai pentru câteva zile în fruntea ultimei divizii scăpată din măcelul dela Verdun, beția revoluționară deslănțuită în Noembrie 1918 ar fi încetat ca prin farmec. Dar sunt de asemenea alții, cari ridică din umeri și spun: „Nu mai e nimic de făcut", adică, cine poate să-și ia răspunderea unei întoarceri a lui?

Curios însă este tocmai faptul că Wilhelm n'a încetat niciodată să se gândească la așa ceva. A fost o vreme când circulau tot soiul de svonuri prin capitala Germaniei, între cari și acela că ex-Kronprințul ar putea să fie chemat într'o bună zi să-i urmeze lui Hindenburg, ca Președinte, pentru ca apoi, cu timpul, să devie Kaiser, după ce s'ar mai fi schimbat actuala dispoziție a germanilor. Ei, bine, dela Doorn, Wilhelm s'a grăbit să protesteze: cum puteau să-și închipue așa ceva, când el tot mai este adevăratul, autenticul și le-

Kaiserul Wilhelm cu mareșalul Mackensen la mânăstirea din Curtea de Argeș

Kaiserul Wilhelm II cu mareșalul Mackensen pe Dunăre

gitimul împărat al Germaniei? Precum se vede, omul n'a abdicat nici în forul lui interior și lânzeceala de astăzi, în sihăstria olandeză, nu-i decât o așteptare, calculată și cuminte...

Când și când, câte o escapadă a fiului, ajungându-i la ureche, îi umple sufletul cu mâhnire. De fapt, Kronprințul, despre care se vorbește atâta și nimeni nu știe unde stă, e văzut adeseori la Berlin, plimbându-se în automobilul lui, nepăsător și fericit întocmai ca un tânăr de familie înstărită... Dar, vai, nici el nu mai e tânăr!... Acum câteva zile, a venit în Olanda să-și împrospăteze unele amintiri; l-a vizitat pe augustu-i părinte, care a încărunțit de-abinele, ba chiar s'a îngrășat întru câtva și a onorat cu prezența lui locuința modestă a unui lucrător ce i-a fost camarad în război. Meseriașul acesta a rămas până astăzi prietenul sufletesc al fostului moștenitor de tron.

La Doorn, viața se scurge pașnică, fără strălucire și fără frământare. Câteva saloane în stil Biedermayer gem sub povara obiectelor răscolitoare de amintiri... Tablourile realiste ale lui Menzel împodobesc din belșug pereții și, privindu-le, ai crede că auzi aievea tropotul năprasnic al cailor înfățișați în ele... Prin unghere, înecate în umbră, se estompează câteva figuri palide, în rame aurite... Un orologiu vestește, înfiorat, trecerea timpului trădător... Principesa Hermina veghiază... Veghiază rânduiala casei și apoi sănătatea și buna dispoziție a regescului tovarăș. Hermina e a doua soție a lui Wilhelm cu care s'a căsătorit după moartea celeilalte. Teama de singurătate l-a înduplecat, în scurtă vreme, să se însoare cu această principesă din ramura Scheneich-Carolath care, chiar zilele trecute a renunțat la uzufructul bunurilor ei părintești din Germania. Fiindcă trebue să se știe că tot ce s'a spus asupra lui Wilhelm, în raport cu legăturile lui femeești și, mai cu seamă asupra înclinărilor lui erotice, — e fals. Nu e mult de când un intim al casei de Hohenzollern a vorbit chiar în public. Afacerea cu Filip de Eulenburg, e pe de-a întregul născocită. Însăși atenția și prietenia față de o nobilă doamnă venețiană trebuesc interpretate intr'alt mod, cu mult mai inofensiv. Wilhelm a nutrit dragoste și respect primei sale tovarășe de viață, la fel ca și acesteia, principesa Hermina. Omul acesta de șaptezeci și cinci de ani ar fi cu totul altfel de cât un rafinat, cu totul altfel decât un Don Juan. Lumea cunoaște bârfelile puse în circulație cu privire la principele Eulenburg, un foarte intim al Kaiserului. Wilhelm a ignorat multă vreme bârfelile acestea. Și, dacă povestea e autentică, apoi Kronprințul a fost acela care a făcut oarecare lumină, căutând să împrăștie necuviințele ce i se puneau pe seamă. Dar s'a întâmplat ca fiul, în graba și enervarea de-a se desvinovăți, să se piardă atât de mult în explicații în cât, pentru toată lumea — și cu drept cuvânt — Wilhelm deși nevinovat ca un copil... „Ce porcărie!" fu răspunsul lui când i se aduse la cunoștință aceste nemernicii...

Ex.Kaiserul Wilhelm II cu soția lui prințesa Hermina, vizitând o stațiune climaterică din Zandrvoort

Din când în când, Hermina își face apariția la Berlin, neobservată ca totdeauna. Se adăpostește în palatul ce poartă numele primului Kaiser al Germaniei, Wilhelm I, fața'n față cu arsenalul armatei, în atmosfera lucrurilor bătrânești cari reamintesc în fiece clipă viața de acum șaptesprezece ani sau dinaintea războiului... La vestea sosirei, numai decât se urcă s'o viziteze pe respectabila doamnă cu păr alb, membrii cei mai iluștri ai aristocrației germane, unul câte unul, așa cum se obișnuește în audiențele de la Curte. Ofițeri superiori, vin să ceară o informație, să aducă o apreciere. Principesa Hermina a devenit ambasadoarea soțului. Cu prilejul fiecărei șederi a ei în Berlin, care e de scurtă durată, se ține în saloanele palatului un dejun intim la care iau parte nu mai mult de opt sau zece persoane și, bine'nțeles, se discută numai despre situația politică.

Mareșalii de Curte, cari vin pe rând din Germania ca își ofere serviciile la Doorn, sunt ultima și singura pompă ce și-o îngădue astăzi Wilhelm. Administrația se luptă cu economiile; de altfel, până acum, cheltuelile au fost cam mari. Din când în când, prinde iarăși svon șoaptele că fostul împărat plănuește o vizită în Germania, sau că ar fi greu bolnav... Dar nu-i decât nervosismul altora care dă naștere acestor baliverne. Wilhelm le desminte fără întârziere și face să se știe, prin administratorul său general, că n'a luat încă biletul de întoarcere...

Es lebe der Kaiser! Nu vă încumetați să-i smulgeți această satisfacție. Se întâmplă unui biet funcționar al cadastrului, să șteargă de pe un act de inventar — Wilhelm a avut o sumedenie de procese civile de când nu mai e Kaiser — (aci semnat de fostul monarh pentru răscumpărarea unei anumite proprietăți), inițialele I. R. (Imperator Rex) cari urmează, sau mai bine zis vor urma totdeauna, mai cu seamă pe documentele din trecut, numele propriu al lui Wilhelm. Faptul a fost socotit la Doorn drept un act de lèse-majestate. Ex-Kaiserul s'a mâniat grozav... Acum, un nou proces judiciar e în curs.

G. R.

SPORT

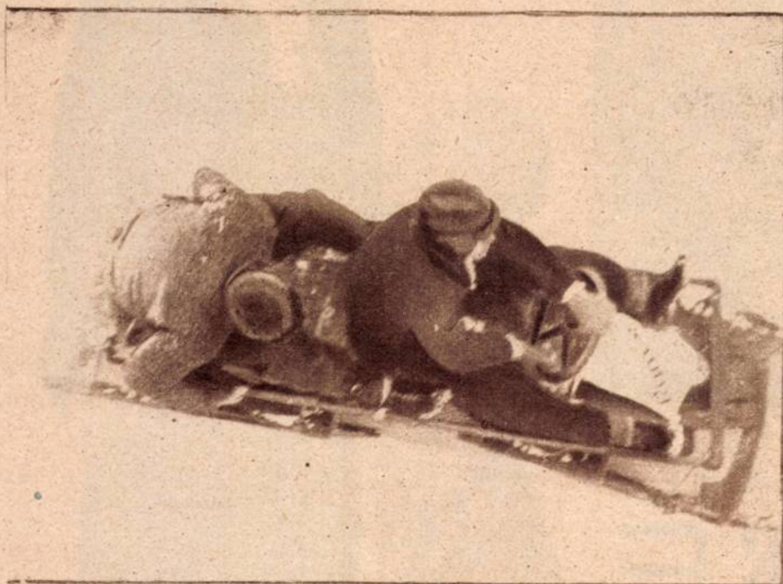
O mare senzaţie pentru locuitorii din Berkeley (California) a fost concursul de sărituri de sky, pe o pistă de zăpadă care a fost construită special cu zăpadă adusă din munţi

La Sinaia *(sus dreapta)* un grup de sportivi urmărind concursurile de bob

Un bob cu patru persoane Aspecte de la recentele concursuri de sky de la Saint-Moritz *(jos)*

România e campioană mondială de bobsleigh

— Deslușirea technică a victoriei —

LA Engelbert, în Elveția, România a reușit să cucerească pentru a doua oară campionatul mondial de bobsleigh. E surprinzătoare această supremație românească, în bobsleighul mondial. In ultimii ani, cel puțin, nu a fost mare concurs la care țara noastră să nu ia parte, — și nu a fost competiție, în cadrul căreia să nu fâlfâe tricolorul național pe stâlpul care marchează isbânda țărilor respective: *Lake Placid, Davos, Schreiberhau, Garmisch Partenkirschen, Engelberg,* — au prilejuit triumful nostru. Presa străină, relevând acest amănunt, se întreabă cărui factor să atribue aceste rezultate senzaționale.

Unul, ultimul anume, ar fi suficient să limpezească nedumerirea. Dă astfel factorii determinanți ai unei victorii puțin așteptată, — dar perfect legitimă.

UTILAJ MODERN

E pentru prima oară că o echipă românească se prezintă cu utilaj modern în concursuri. Frimm și Dumitrescu, noii campioni mondiali, au pilotat un bob „Feierabend" eșit abia de câteva zile din uzinele de la Engelberg, unde s'a ținut campionatul. E de la sine înțeles că atunci când l-a comandat — „Asociația Sportivă a funcționarilor C. A. M." — de fapt comanditara expediției, dacă termenului comercial nu i se dă aici sensul mai modest și mai sportiv — a cerut ca bobul să fie întocmit după indicațiile cele mai apropiate cu nevoile pârtiei. Că Feirabend știe să facă un bob bun, — a arătat în toată Europa.

E dealtfel personal, nu excelent pilot — a făcut zile amare concurenților de la Garmisch, din Germania, la probele de bobsleigh de patru persoane. Acolo numai românul Anghelescu, bravul căpitan artilerist de la București, — a reușit să-l scoată din luptă.

Cu un bob „Feierabend" se asigură un însemnat procent din reușita unei curse.

CONDIȚIA FIZICĂ

Al doilea factor în asemenea probe, e pregătirea. Frimm, și-a oprit atenția asupra campionatului mondial de bobsleigh de două persoane. De data asta să recunoaștem că a fost cel mai chibzuit dintre conducătorii noștri de echipă. Atât căp. Emil Anghelescu, — cât și loc. Al. Papanna, s'au dus, înainte de Engelberg, la Garmisch, în Germania, la campionatele de patru persoane. Anghelescu s'a clasat, e drept al doilea imediat după echipa germană Kilian — Zahn, în proba mondială, — și în competiția locală, înzestrată cu trofeul „Martineau", a ieșit al treilea, din 14 echipe, — primele două clasate fiind formații germane (1) „Berolina" și 2) „Stobl"). Echipajul lui Papanna, descalificat la campionat, prin pierderea unui echipier pe parcurs, — a ieșit al 8-lea în cupa „Martineau", coborând prima oară pârtia în 1 minut 50 sec. 3/10, — după o răsturnare.

Oricare ar fi fost rezultatul — Anghelescu poate fi chiar mândru de isprava făcută — pentru Engelberg aceste două echipe nu se mai puteau prezenta cu destule resurse, după ce se epuizaseră într'o probă obositoare și-și tociseră nervii, cari au atâta nevoe de menajament.

Plecați din Garmisch la 29 Ianuarie, — au ajuns la Engelberg la 30 Ianuarie, — încercând primele coborîri de antrenament la 1 Februarie. Cu această ocazie, fiind în joc și o cupă a „Engelbergului", Anghelescu, ostenit și supraagitat, — s'a răsturnat, deteriorându-și bobul. Papanna, nu a ocupat unul din primele locuri, — cu toate că nici Frimm nu a ținut încă să-și dea curs tuturor posibilităților.

Ziua de 2 Februarie a fost rezervată repunerii pârtiei în stare de alergat.

Astfel că după ce Anghelescu nu mai concura, — Papanna a intrat în campionatul de la 3 Februarie, după un singur antrenament. Cu coborîrile era familiarizat. Alta era însă situația la Engelberg, unde nu se mai conducea cu volanul, ci „à fiselle", cu mânere prinse de sârmă.

Frimm, venit la Engelberg cu șase zile înaintea compatrioților a scrutat de aproape pârtia și s'a acomodat după câteva antrenamente cu pilotajul „à fiselle".

Odihnit și bine antrenat era prin urmare fizicește în plenitudinea forței.

Am analizat până acum doi factori generali, pe cari în definitiv și-i poate asigura mulți concurenți: un bob bun și o pregătire minuțioasă sunt apanagiul oricărui candidat la un titlu mondial.

Acestor două elemente trecute fugitiv în revistă, — li se adaugă alte două, personale, specifice bobeurilor români.

TEMERITATE

Se cunosc antecedentele noastre: Papanna se clasează al doilea la Olympiada de iarnă din America, la Lake Placid, — și bate recordul mondial al pârtiei. Anul trecut, la Schreiberhau înscrie pentru prima oară numele țării pe tabloul mondial. La Chamonix, Anghelescu se plasează la locul secund; la Garmisch, 1934, — repetă aceeaș figură onorabilă; — iar Frimm și Zană sunt virtuoșii specialității la penultimele campionate universitare ale Europei. Din toate aceste rezultate s'a desprins curajul rar, supraomenesc, al bobeurilor noștri. Se avântă cu o vitejie care a înspăimântat străinătatea. D'Aulon, francezul care e atât de apropiat de reprezentanții noștri, nu găsia anul trecut destule elogii la adresa acestei temerități. E — dacă vreți — un defect organic al așilor noștri, — defect care din păcate în aviație s'a soldat cu câteva rezultate dezastruoase. E drept că altele sunt primejdiile în văzduh, — și că pârtia prezintă garanții mai mari. Factor determinant, însă, individual, curajul ne-a prilejuit victorii. Să se remarce că individ-

lismul e dus atât de departe, — încât unde-i vorba de concursuri pentru două persoane — 1933: Schreiberhau; 1934: Engelberg — acolo unde acest curaj nu se fracționează, — și nu cere un concurs colectiv de forțe, o forță de echipă mai mare, — învingem sigur.

La boburi de patru persoane, — nu ne-am plasat decât la locul al doilea. Acolo domina spiritul de echipă, în dauna talentului individual.

RAȚIUNEA

Ultimul factor e calculul. E un paradox ca în aceaș gintă să se îmbine îndrăzneală excesivă, cu socoteala chibzuită. Nu se împacă cele două noțiuni. Și totuș echipierii noștri au realizat această armonie... imposibilă. Frimm și Dumitrescu au făcut primele două coborîri moderat, s'au plasat al doilea, — pentru a împiedeca răsturnarea și descalificarea implicită, — iar la celelalte două coborîri, făcute la 4 Februarie, — au rupt zăgazurile, — jucând ultima carte.

Socoteala s'a soldat cu un bilanț simplu: au cucerit campionatul mondial și au adus țării bucuria celei mai frumoase victorii.

Iată patru motive, — secretul unui succes, care e abia la început.

AL. VOGEL

Douglas Fairbanks jr. și Elisabeth Bergner într'o scenă din „Caterina cea mare".

Caterina cea MARE

Filmul istoric a căpătat — nu mai încape nici o îndoială — o vază din ce în ce mai mare. După ce a realizat acea capod'operă care a fost „Viața intimă a lui Henric VIII", Alexandru Korda a preluat direcția artistică a filmului „Caterina cea Mare" a cărei regie a fost încredințată lui Paul Czinner realizatorul filmului Melo.

In filmul lui Czinner „Caterina cea Mare" ne este înfățișată din primele zile ale domniei ei. Realizatorii au ținut să se apropie pe cât posibil de adevărul istoric și au reușit în mare măsură să dobândiască acest lucru.

Paul Czinner a realizat filmul în imagini puternice și evocatoare.

„Caterina cea Mare" este un film cu adevărat superior. O succesiune de imagini și de tablouri pline de viață, de gust și de strălucire. Imaginile sunt le-

O' scenă caracteristică pentru filmul „Caterina cea Mare".

O scenă de mare fast din „Caterina cea Mare".

împrumută micii şi marei Catherine, flacăra ochilor ei negri, inteligenţa jocului ei nuanţat, mobilitatea figurii ei arzătoare şi pasionate. Douglas Fairbanks junior este magnific de prestanţă şi de sensualitate în rolul marelui duce Petru.

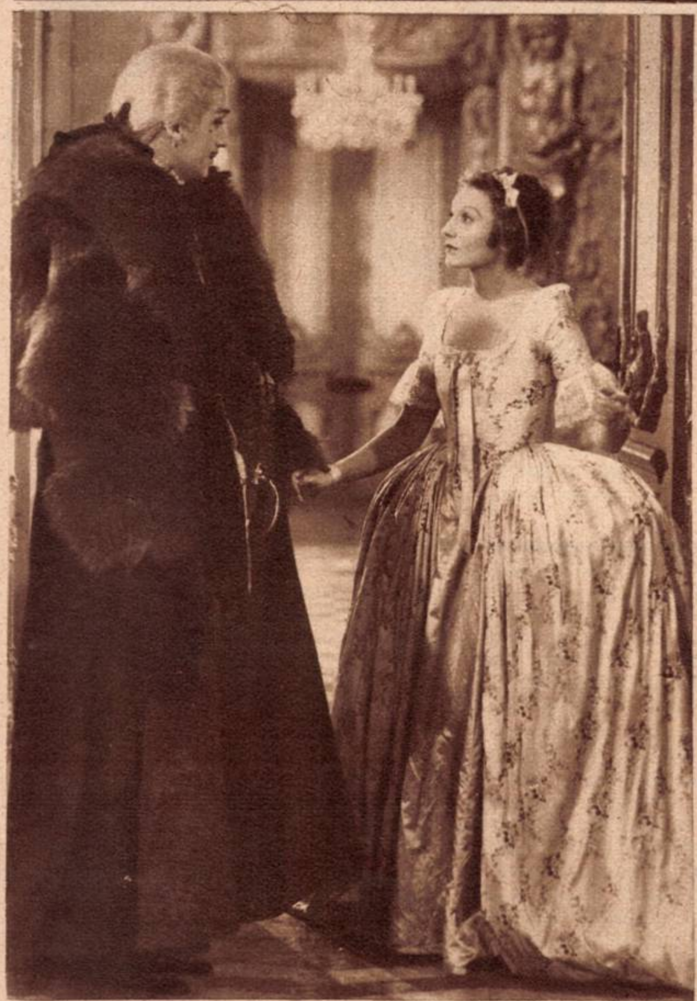
Flora Robson interpretează cu o rară fineţă rolul împărătesei Elisabeta. Diana Najier şi Dorothy Hak sunt frumoase şi elegante.

Decorurile, splendoarea costumelor, muzica, fotografia minunată a lui Georges Périnal trebuesc deasemeni elogiate.

„Caterina cea Mare" este un film superior de mare clasă.

Premiera lui europeană, care a avut loc recent la Paris, a însemnat unul din cele mai mari triumfuri ale cinematografului actual. Ziarele au consacrat filmului pagini întregi îmbogăţite de cronicile cele mai entuziaste.

Fotografiile pe care le publicăm în cadrul acestor pagini, reprezintă o imagină rară a mareţiei, grandoarei, luxului şi eleganţei filmului, a cărui prezentare la noi va constitui unul din cele mai de seamă evenimente.

Diana Napier şi Douglas Fairbanks.

gate între ele de un fir conducător şi nu dau în nici un moment impresia că sunt inutile.

Sunt scene de o mare valoare epică. Cum ar fi bunăoară aceia în care în timpul unui mare dineu Ţarul Petru încearcă s'o umilească pe Catherina, de faţă fiind toţi diplomaţii străini. Apoi moartea patetică a împărătesei Elizabeth, care a vrut să danseze la balul curţii înainte de a-şi da ultima suflare, scene de graţie şi farmec cum ar fi prima întâlnire a viitorilor logodnici, reconcilierea lor etc.

Elisabeth Bergner marea artistă europeană

„Scena banchetului" una din cele mai fastuoase din „Caterina cea Mare".

Cazul MARIEI COEURET

O verificare a teoriilor lui Freud

PROBLEMELE sexualităţii, puse în discuţie de psihanaliză, au trecut demult dincolo de pragul cabinetelor medicale. Tendinţele refulate ale individului, legătura dintre psihic şi fizic, au fost suficient vulgarizate, ca să pasioneze marele public, care a ghicit instinctiv, că lămurirea profundelor conflicte din natura ascunsă a fiecărui om, sunt hotărâtoare pentru echilibrul şi sănătatea societăţii.

Ceiace se ţinea altădată tăinuit, dintr'o falsă pudoare, e scos astăzi la iveală, şi disecat la lumina zilei, pornindu-se dela premiza că nu se poate remedia un rău, decât definindu-l mai întâi clar, şi cercetându-i originile, desbărat de orice prejudecăţi.

Desigur că ivirea pubertăţei la fiinţe încă nelămurite încă asupra anumitor rosturi organice, au provocat adesea mai cu seamă prin pensioane — deviări ale înclinaţiunilor normale. Natura, contrazisă în aşteptările ei fireşti — câteodată pretimpurii — îşi căuta într'un chip, sau într'altul o eliberare, o satisfacere a chemărilor înfrânate.

Bineînţeles că literatura, în care orice problemă a secolului îşi găseşte ecoul, s'a sezisat de numeroasele „cazuri", pe cari le suscită noile teorii, şi astfel am avut —atât în roman, cât şi în teatru — numeroase dramatizări ale acestui inepuizabil subiect. Cinematograful, la rândul lui, nu putea rămâne străin de această preocupare generală. Astfel am văzut acum câtăva vreme realizarea „Fetelor în uniformă".

In această pagină trei scene sugestive din filmul „Maternelle" care constitue actualmente cel mai mare succes al străinătăţii.

Iată însă că un nou şi senzaţional film: „Maternelle" (Lupta între două iubiri) care rulează cu un răsunet formidabil în străinătate pune din plin o problemă, încadrată perfect în studiile şi concluziile lui Freud.

Maria Coeret e fiica unei prostituate care se vinde pentru a-şi ţine copila într'o grădiniţă de copii, institutie menită să înlocuiască pe lângă tinerele vlăstare omeneşti grija şi atmosfera caldă, pe care n'o pot găsi la părinţi. Desigur că asemenea instituţii sunt departe de a fi raiul pe pământ. Rigiditatea unui regim de „disciplină" silesc pe mici viitorii „oameni" să facă cunoştinţă cu suferinţa. Dar la această grădiniţă s'a pripăşit ca femeie de serviciu o tânără, Roza, — fata cu diplomă de institutoare — care a primit slujba aceasta, negăsind plasament în învăţământ. Inima ei bună şi larg înţelegătoare ştie să reducă cerbicia regulamentelor. Ea se adresează sufletelor copiilor, cari o iubesc toţi, ca pe o mamă.

Doar în mica Maria sentimentul acesta capătă proporţii nebănuite. Când devotata îngrijitoare se simte atrasă de un bărbat care o iubeşte, gelozia micei Maria izbucneşte cu accente atât de dramatice încât e clar că nu mai poate fi vorba de o dragoste copilărească, ci de altă chemare, care o mână înspre Roza.

Subiectul — adaptat după minunatul roman „La Maternelle" al lui Léon Frapié, găseşte modalitatea de a nu îndepărta pe institutoare de mica pacientă, tocmai în momentul în care plecarea Rozei ar însemna o dezertare de la datorie. Ea va supraveghia pe micuţă, o va lămuri şi o va vindeca.

„Maternelle" e o admirabilă ilustrare a acestei teorii; Léon Frapié, încă de acum treizeci de ani, presimţise cu limpezimea geniului, noile teorii sexuale ce aveau să survină curând.

MARILENA CAZIMIR

Închisă PRINTRE NEBUNI O SĂPTĂMÂNĂ

Simulând nebunia reportera „Realității Ilustrate" s'a lăsat internată la Spitalul Central de boli nervoase. A petrecut acolo o săptămână, zi și noapte și a prins aspecte interesante din lumea aceia a minților destrămate.

In precedentele reportaje au defilat rând pe rând diverse tipuri, fiecare, având slăbiciunea și caracteristica lui.

Acum este vorba de o pecientă care-și petrece ultima noapte în spital. Starea ei a pornit dela o ondulație permanentă de pe urma căreia a fost cuprinsă de dureri groaznice de cap.

— Nu mi-am pierdut mințile, — am început să strig cu disperare. — E numai un lapsus neobicinuit. Am să colind orașul dela un capăt la altul și nu se poate să nu-mi recunosc strada, casa în care locuesc.

Se lăsase noapte. O spaimă teribilă m'a cuprins deodată. Aveam impresia că vagonul a deraiat depe șine. Auziam trosnetul scândurilor cari se disloacă lăsând goluri prin care se vedea fuga pământului cenușiu. Pe urmă s'a făcut deodată un întuneric opac și n'am mai știut ce-i cu mine.

M'am trezit aci în încăperea asta cu pereții albi. Nu vedeam decât pe medici și pe d. profesor. Stăteau mult de vorbă cu mine.

Ochii fetei se umplură de lacrimi.

— Cu ce pot plăti celor cari au depus atâta trudă, în special d-lui profesor Obreja — reîntoarcerea în mijlocul a lor mei, a societății?

Am părăsit-o, cu sfatul să închidă oricât de puțin pleoapele, ca a doua zi când va păși dincolo de zidurile spitalului să aibă puterea de a gusta din plin farmecul libertății și al frumuseții vieții.

TRĂDĂTORII

Adâncul nopții își întinsese însfârșit dulama grea de liniște și'n larga încăpere cu câteva duzini de paturi. Nu mă hotăram încă să intru în așternut. Am făcut câțiva pași până la cea mai apropiată fereastră. Ninsoarea se potolise, zăpada așternută dând impresia unui strat gros de vată din care izvora parcă o lumină albăstrie ca de vis. Când m'am întors, nu m'am putut opri să nu scot un mic țipăt. O femee se ridicase din așternut în patru labe și tot în această poziție s'a dat jos. Pătura îi acoperise întreg corpul, cu cap cu tot, și când a început să meargă ca un câine sau alt patruped, îmi strecură atâta groază, c'am luat-o la fugă într'o direcție opusă.

S'a cuibărit într'un colț, și a stat aciuată acolo multă vreme. Asculta ceva cu atenția încordată, căci își pusese mâna la lobul urechii din dreapta. Peste puțin își duse palma și la cealaltă ureche. Ochii priviau fix înainte, emițând unde care trebuiau parcă să impună cine știe ce hotărîri grozave. Vocea a țipat străpungător unor făpturi din lumea umbrelor.

— Spuneți c'am făcut petiție către rege?... mișeilor și trădătorilor. Prin ce mijloace satanice ați putut afla ceeace făptuiesc eu în taină? Dar aveți să vedeți și voi puterile mele!

Mi s'a explicat ce era cu ea.

Peste zi, această femeie ceruse toc și hârtie și făcuse o petiție către capul statului, pe care-l ruga să intervină pentru a fi pusă în drepturile ei de unică moștenitoare a unei mari averi, smulsă pe nedrept de străini. Aceștia formau o bandă foarte periculoasă, care nu-i dădeau răgaz zi și noapte, urmărindu-i distrugerea. Ei îi aflau prin mijloace neobicinuite până și cel mai ascuns gând.

— Ați cumpărat servitorii spitalului — strigă ea sălbatec, — plătindu-i cu purcoae de bani, ca să-mi pună otravă în mâncare. Eu am simțit și nu gust nimic, până nu-i pun pe ei să mănânce întâi. De ce să mă svârcolesc în chinuri ca un șarpe pe podele, pentru placul vostru?

O vreme bolnava tăcu. Asculta, asculta mereu cu [illegible] cordare, ca să pornească apoi într'o nouă serie de amenințări.

— Ați cumpărat chiar justiția, ca cei din urmă criminali și m'ați adus aici, pregătindu-mi pieirea. Dar am s'ajung cu vaetele durerilor și nedreptăților la care sunt supusă, până la cel care poartă pe cap coroana și dacă nu-mi este glasul ascultat, merg și mai sus — chiar până la *Dumnezeu*.

A rostit cel din urmă cuvânt grav, sacerdotal și nasul lung ascuțit îi dădea un aer de paiață tristă, chinuită. Cu mare greutate a fost adusă din nou în patul ei. O infirmieră i se așezase acum lângă căpătâi, căsnindu-se s'o convingă că petiția pe care o făcuse bolnava peste zi o are încă sub pernă, așa că nimeni nu putea ști ce-i scris în ea.

— Sunt ochi cari văd prin pereți, prin fier, prin lemne, prin stofe oricât de groase și dușmanii mei poartă cu ei o astfel de zestre, primită în dar dela cel cu coarne și șchiop de-un p[illegible].

ZORILE — CUCOANA PREOTEASĂ

O deșteptare la viața mohorîtă, amenințătoare. Becurile s'au stins și'n lumina alburie care pătrunde prin ferestre se întruchipa în forme infinit de variate lumea bogată a fantomelor. Erau plăsmuielile imaginației îmbolnăvită de chin și neodihnă. Un somnifer puternic ar veni acum ca o binecuvântare. M'aș coborî adânc în lumea odihnei fără vise și trupul astfel întărit s'ar deștepta plin de sănătate și putere de viață. Dar ce-i cu femeea cu obrajii bucălați ca de copil și părul cârlionțat? Ii mai lipsește o mușcată la ureche și să-și așeze capul între ghivecile cu flori dela fereastră și ai în față imaginea veselă și sănătoasă a unei orășence de suburbie. Iși potrivește jacheta de lână cu mare grije în jurul pieptului, apoi privește bănuitor în jur, încrețindu-și fruntea.

— Iar nu v'astâmpărați limbile? — se adresează ea, răstit, celor din jur. Vă agățați de mine ca de un spin. Spuneți într'una că n'am fost fată când m'a luat părintele. Eram mai curată ca un copil, să știți voi. Zvonul știu eu dela cine a pornit întâi. Dela mama lui; „potopi-o-ar" Dumnezeu, că e o „gheșperiță" și e rea! Odată a intrat în altar ca să fure untdelemn. A prins-o dascălul și-a umplut tot satul.

— Hai, hai, taci din gură. Văd c'ai poftă de vorbă de dimineață... o luă la rost infirmiera. — Du-te mai bine și te spală.

— Mă duc, dar nu vreau să aud în urma mea gurile rele, muiate în venin, bârfindu-mă.

Cucoana preoteasă își pune o haină pe umeri și pornește, dar la câțiva pași rămâne iar locului. A auzit voci cunoscute care-i strecoară din nou fiorul dușmănos al harței.

— Ce e?

— N'auzi ce-mi aruncă iar în spinare? Zic c'am făcut inadins sărituri și-am luat tot felul de burueni, ca să-mi ucid copilul din mine și să rămân mereu subțire și cu sânii frumoși. Nici nu-mi trecea prin cap c'ar putea să mă placă altul, când părintele era plecat la oraș după treburi. Numai ea, bătrâna viespe, mama lui a pus la cale totul. L-a chemat acasă la noi pe învățător tocmai pe înserat, când știa că e vremea să sosească Sfinția-Sa și făcându-și de lucru prin pridvor ne-a lăsat singuri. Stăteam liniștiți de vorbă, când a intrat pe ușe părintele, galben ca ceara și cu ochii înegurați:

— Cum ți-ai putut bate joc blestemato de cinstea și încrederea mea?

Nu mi-am dat socoteala ce s'a întâmplat, până n'a apărut pe ușe bătrâna. Atunci n'am spus un cuvânt și m'am repezit la gâtul ei s'o sugrum. Dar avusese grije să-mi fure puterea cu vrăjile ei blestemate, c'am rămas deodată cu degetele moi ca de cârpă.

Tinerica cu părul cârlionțat are multe de spus — tot blestemății, care i se aruncă degeaba în spinare. Toți o înegresc și fac din ea o iasmă. Dar n'are de gând să tacă, până când „pliscurile" nu se închid. A venit soacră-sa și la spital după ea și-a presărat în toate colțurile minciuni. In față însă, se prefăcea că-i vorbește domol, cu blândețe, dar a luat-o nora la niște ocări și blesteme, să se ducă buhu...

FERCHEZUIALA DE DIMINEAȚĂ

Lumina albă a zilei s'a revărsat ca o cascadă, umplând cuprinsul de freamăt și mișcare. Bolnavele sunt trimise în spălătorie, cele mai îndărătnice fiind duse din urmă, de femeile de serviciu.

O fetişcană fuge îngrozită de apă. Spune că şuviţa care curge din robinet e argint viu şi nu vrea să-i furnice prin trup, să nu-şi mai găsească linişte.

— O nebună — mărturiseşte ea — i-a aruncat în necaz câteva picături şi locul unde au căzut a început s'o mănânce atât de cumplit, c'a trebuit să se scarpine până la sânge. Nu se poate face mare lucru cu ea decât în zilele de bae, când este aşezată cu deasila sub duş, iar o infirmieră zdravănă, o freacă bine cu săpun. In celelalte zile, prosopul muiat în apă şi săpunit, ca să fie apoi trecut pe faţă pe gât şi pe mâini, constitue singura spălătură.

Se serveşte ceaiul, apoi întreg poporul este strâns în mica sală dela intrare. Ferestrele se deschid larg şi paturile sunt scuturate c'o deosebită îngrijire. Jos, cimentul luceşte ca sticla. Dacă făpturile care locuesc aici n'ar avea minţile rătăcite, trupurile lor ar găsi odihnă şi întremare.

MIREASA PRINCIPELUI BIBESCU

Am legat cunoştinţă cu o bătrână de peste şaptezeci de ani. E încă în putere, cu trăsăturile chipului bine reliefate. Ochii verzi, mari, trebue să fi fost odinioară din cale afară de frumoşi. Face de nesfârşite ori drumul între pat şi fereastră şi când se uită afară, lumini ciudate de dragoste şi fericire îi năpădesc privirile.

— Vine... vine... strigă ea cuprinsă de veselie, apăsându-şi mâinile în dreptul pieptului, ca pentru a-i opri bătăile prea repezi.

— Cine vine?...

— Mirele meu cel frumos... principele...

— Care principe?

— Bibescu, — nu ştii?... E în faetonul căptuşit cu mătase, tras de opt cai albi, cu zăbale şi hamuri de argint.

Bătrâna îşi trece uşor ca o mângâere, mâinile cu pielea pungită peste chip. Suspină prelung, ca o împlinire a unui dor aşteptat demult.

— Frumuseţea şi tinereţea mea, principe, te-au atras... Aşteaptă numai o clipă să-mi pun voalul de mireasă şi coroana de lămâiţă. Trebue să mi le potrivesc bine că-i lung drumul şi în câmpie vântul are să-şi facă de lucru încercând să mi le desfacă. Ai văzut pantofii mei de atlaz?... Iţi plac?...

Bătrâna ridică un picior în sus, scoţând la iveală papucul din piele de viţel, pus peste ciorapul de lână groasă. A rămas apoi în loc, dreaptă, nemişcată, ca o statue. Intinde braţele şi cu palmele desfăcute desmiardă parcă ceva.

— Ce fragezi şi catifelaţi îţi sunt obrajii, iubitul meu drag. Şi hainele din fire de aur lucesc mai grozav ca soarele.

Bătrâna pipăe o umbră şi jocul acesta trist se prelungeşte adesea ore întregi. Toate dorinţele de dragoste, cu splendorile visurilor nutrite în lungul tinereţii, acum parcă-şi găsesc înfăptuire.

Mângâie perna şoptind cele mai calde cuvinte de afecţie. Să nu încerci s'o turburi, din gândurile ei atât de dragi. Faţa i se schimonoseşte pe dată într'un scâncet de copil pe care l-ai supărat şi n'o mai poţi împăca cu nimic. S'a spart o jucărie scumpă şi trebue să treacă un timp pentru ca visul acesta atât de frumos să prindă din nou înfăptuire.

VORBIREA IN OGLINDĂ

La câţiva paşi de bătrână, două femei îşi aruncau din când în când cuvinte, într'o limbă ciudată, pe care n'o mai auzisem niciodată.

— Era ăs ăniv aravămirp...

— Metnus road ni Eilirpa.

M'am învârtit multă vreme prin preajma lor.

— Bulgăroaice?... le-am întrebat.

— Şa... dădu una din ele negativ din cap, scoţând un sunet ajutător de sub limbă.

Mă uitam lung, neştiind ce să cred. Ceeace mă isbia era efortul pe care-l puneau înainte de-a scoate un cuvânt, chiar de câteva litere.

— Nu te mai căsni... — îmi atrase atenţia o infirmieră, — că până nu le ştii şmecheria nu înţelegi nimic. Ce-a păţit la început d. profesor până le-a „dibuit". N'a fost uşor deloc.

— Urdnaxela Ajerbo...

— Ai văzut, a întors pe dos numele d-lui profesor. Aşa fac cu toate cuvintele. Să le ucizi nu scoţi dela ele altceva decât vorbirea asta păsărească.

Mi-am amintit că în copilărie cu toţii facem astfel de grele încercări. Joc nevinovat, care se vede însă că a luat naştere în minţile atinse de germenul nebuniei, plămădind astfel o nouă limbă de înţelegere.

MAREA ROŞIE

Ce gol nesfârşit îţi deschide lumea aceasta a dezorientării! Strângi pumnii până-ţi simţi unghiile în carne, căci durerea sufletească aduce după ea nevoia celeilalte suferinţi.

O femeie tânără mi-a atras privirile. Parc'am mai întâlnit odată obrazul acesta oval, cu nasul şi gura frumos conturate. Buclele părului bat într'un roşu de aramă. Stă nemişcată cu capul pe pernă fără nici o sclipire de interes pentru ceeace se petrece în jur.

— Imi pare că te cunosc... Cum te numeşti mata?... am întrebat-o, aplecându-mă uşor asupra ei.

— Marea roşie... fu răspunsul scurt, concis.

M'am dat puţin în lături.

— Totuş eu îmi amintesc că te chiamă altfel...

— Eu sunt apă...

Surâse lung, după ce pronunţă ultimul cuvânt. Mi-am aruncat ochii pe foaia de observaţie: Marilena X, 33 ani.

— Intre Sinai şi Bab-el-Mandeb se întinde ţara mea. E o fâşie ca o lamă de cuţit, aşa o vezi pe hartă, dar când ajungi acolo îţi dai seamă că n'o poţi cuprinde cu ochii. Şi-i numai de sânge... L-am târât tot după mine..adăugă ea, îndepărtând buzele de dinţi într'o strâmbătură de grozav desgust. Deodată, ochii i se umplură de lacrimi. Boabele coborîră în lungul feţii întinsă, marmorată.

— Nu vreau să te văd plângând... i-am spus încet, rugător.

— Dacă sunt ucisă... ce mai pot spera?...

— E numai o părere... Eu văd că trăeşti, că eşti tânără şi sănătoasă.

— Aşa cum sunt, o duc o veşnicie. Dar unde-i sufletul?... S'a stins... a sburat... şi fără el sunt ca şi moartă. Un vârf de pumnal s'a înfipt până în adâncul lui.

Caşicum ar izvorî pe neaşteptate o flacără de lumină, aşa mi-am amintit de povestea acestei femei. Se măritase târziu, cu un ofiţer de marină, o dragoste pe care o aşteptase ani de zile, depe când era încă pe băncile liceului. Dar traiul era greu şi după căsătorie, bărbatul fiind mereu plecat pe drumurile apelor, se mulţumia doar cu scrisorile sosite din câte un capăt al lumii. Când se întorcea din lungile călătorii, lumina fericirii plutia în casa înegurată până atunci de liniştea grea a unui suflet singuratic. Dar cât de uşor se scurge vremea în uitare şi cât de puţine sunt clipele de fericire? Ea se pătrundea de ele adânc, caşicum nici nu i s'ar cuveni să aibe parte până la capăt de un bun atât de înalt şi bărbatul iar pleca, ca să revină după luni de aşteptare. Dar deodată a sosit o veste fulgerătoare. Omul atât de adorat murise violent, la o petrecere, într'un port depe coastele Mării Roşii. Ii plăcea viaţa de speluncă, cu bărbaţi grosolani şi femei certate cu morala.

Am întâlnit-o în casa unei rude, după tragicul eveniment. Era în doliu mare, vorbesc de cel al sufletului. Depe atunci sănătatea minţii avea şovăeli. Incoherenţa se vădia des. Iţi dădeai seamă că gândurile îi sunt duse acolo, departe, unde bărbatul ei îşi găsise sfârşitul. Deaici legătura cu Marea Roşie, atât de fatală destinului vieţii ei.

MIROS DE CADAVRU, DE COCLEALĂ ŞI OTRAVĂ

De ce-şi schimonoseşte chipul atât de cumplit femeea aceea cu tâmplele albe ca argintul şi gâtul ei o mână de vine şi sbârcituri? Miroase aerul aspirându-l puternic pe nări, cotrobăind în acelaş timp pe sub pat şi prin împrejurimi.

— Iar mi-au adus vreo halcă de mort, ca să mă chinuiască — se jeluește ea cu disperare.

— Ţi se pare babo... nu-i nimic... nu vezi şi d-ta...

— Dar dacă mirosul pe mine nu mă înşeală, ce aveţi să-mi spuneţi? E stârv curat. Simt aerul putred ,care-mi pătrunde până'n fundul plămânilor.

Infirmiera înalţă din umeri; n'are ce să mai spună.

Bătrânei i se face rău, îi vine să vomiteze. Icniturile ei te umplu de scârbă. Puţin după aceia bolnava pare a se linişti. Dar deodată devine răutăcioasă, agresivă. Duşmanii au luat stârvul şi-au îmbâcsit acum aerul cu miros de coclează.

— Ptiu!... parc'ar fi băut din apa verzuie întinsă ca o pojghiţă pe fundul vasului de aramă. Şi cum pătrunde de iute prin gâtlej şi se varsă în stomac, unde şi-a făcut o băltoacă.

Nu trece mult şi mirosul se schimbă...

— A-ha!... acum au turnat otravă... nu mai e nici o scăpare...

Cuprinsă de spaima morţii îşi acoperă faţa, scoţând ţipete ca nişte sfredele. Se frământă cu disperare în pat, răvăşindu-şi aşternutul.

— A sosit pieirea... Apără-mă Doamne şi nu ajuta celor răi şi vicleni să-şi ajungă scopul...

Clătinându-şi trupul începe să boscorodească frânturi de rugăciuni, până când vocea i se face din ce în ce mai slabă, înăbuşindu-se în şoapte. Pier apoi şi ele şi doar buzele se mai mişcă domol, din ce în ce mai încet, până când liniştea pune înfârşit stăpânire pe fiinţa ei.

POSEDATA

Mă doare cumplit capul. Sunt prea multe imagini azvârlite una peste alta într'o desordine chinuitoare. Nici nu ştiu ce are să mai poată ieşi din ele, cum am să le ordonez.

O fată s'a apropiat de mine şi mi-a şoptit că are pe diavolul într'însa. Se prefăcuse în şarpe şi s'a vârît într'o oală cu lapte, iar ea l-a înghiţit. Acum îi face propuneri de dragoste, împuindu-i capul cu tot felul de fleacuri... Fata lasă privirile în jos.

— Ce-ţi spune?

— Ca orice ibovnic. Că-i sunt dragă ca ochii din cap şi că orice aş face nu pot scăpa de el. Il simt cum se încolăceşte în trup, aprins de dorinţi, plimbându-se printre măruntaie în toată voia. Ştiu că un cuvânt dacă i-aş spune, târgul ar fi încheiat...

— Şi atunci?

Umerii i se cutremură de frică.

— M'aş iubi cu încornoratul.

Uf! Ce groază! Parcă îi simt braţele păroase şi mâinile cu unghii lungi, cuprinzându-mi mijlocul.

Işi scutură şoldurile, caşicum ar vrea să se desfacă de ceva care o încercueşte.

— Auzi.. auzi... nici ziua nu-mi dă răgaz. Incearcă să mă momească cu făgădueli. Zice c'are să-mi aducă cele mai mândre giuvaericale. Cât despre rochii n'are să mă întreacă vreo altă fată. Oh, câtă tărie trebue să porţi în tine, ca să nu cazi în ispită...

Dar tânăra şi-a schimbat deodată atitudinea demnă de până acum. Spune că diavolul prefăcut în şarpe a intrat în corpul ei şi că de atunci nu mai e fată. Prin urmare nu mai are ce aştepta, aşa că la noapte are să-l poftească în aşternut. Drac, om, nu-i tot una?...

— Are să-ţi convină pe urmă să mergi în iad după el?

— Care iad, când cel pământesc e mai grozav decât toate.

i-a spus-o asta ei un om bătrân, care ştia multe...

Imi veni în minte că o astfel de fiinţă, cu câteva secole în urmă ar fi fost arsă pe rug, şi o priviam, cuprinzând-o toată: gura mică, cu buzele roşii şi ochii umezi de făptură proaspătă. Era vorba aici de o dedublare a personalităţii, cum spune Ribot, în cartea lui asupra personalităţii: — *„C'est mon autre moi-même"*.

Acum fata îşi lipeşte de perete latul sănătos, bine făcut al spatelui. Ciuleşte urechile, încercând să-şi acopere cu palmele destinse pântecul. E o mişcare de pronunţat senzualism. Privirile i se sting şi printre buze scoate un şuvoi de cuvinte aidoma suspinelor.

— Numai puţină răbdare, că acum soseşte noaptea şi avem să fim singuri amândoi. Ah! nu te încolăci aşa de sălbatec tocmai în dreptul inimii, că-mi îngreuezi răsuflarea. Mor... mor...

Fata se prăvăleşte jos ca un pachet. E ridicată de infirmieră. Pe dată îşi revine, caşicum n'ar mai avea nimic şi totul n'ar fi fost decât o scenă — bineînţeles cu un sâmbure puternic de realitate, jucată înadins în faţa mea.

CÂND ANIMALELE AU TRECUT DE GRANIŢELE JUNGLEI

Ziua îşi urmează cursul, cu lumina ei netedă, rece, străină şi totuş atât de frumoasă. O priveşti în haosul acesta de rătăcire şi te supără claritatea ei. E ca o femee încărcată de splendoare, dar cu inima un bulgăre de ghiaţă. Sunt bolnavi cari în faţa măreţiei luminii închid ochii, căci n'o pot înfrunta. Pentru ceva prea mare şi prea limpede îţi trebue pregătire. Deaceea m'am mulţumit şi eu cu învelişul de catifea roşie al pleoapelor. Dar aici e ţara veşnicilor surprize, cari alungă chiar cea mai uşoară încercare de odihnă.

D-ra G... îşi făcea plimbarea obicinuită pe sală, prin faţa camerii ei, când deodată s'a dat în lături isbindu-se cu capul de unul din pereţi. Ochii i se rotiau în orbite, căci ecranul privirilor înregistrau clipe grozave. In faţă i-a răsărit deodată cu paşi de pisică un tigru. Işi freacă momitor trupul de picioarele ei, apoi se înalţă în două labe şi o priveşte fix, până în fundul ochilor.

— Nu te mai uita aşa la mine! strigă ea, acoperindu-şi faţa. Dar tigrul e răutăcios, n'o ascultă şi drept răspuns îşi înfige colţii într'un umăr. Gura fiarei s'a umplut de sânge proaspăt, pe care şi-l linge cu poftă depe buze.

Nu-i numai atâta. Dela capătul celălalt al peretelui vin mici ţipete. Parcă s'a încins la joc o ceată de copii de-o şchioapă.

...Nu... nu... nu se poate... s'a înşelat... Cu toţii au cozi şi corpul acoperit cu păr.

— Sunt maimuţe... răcneşte ea bălăbănind braţele. Uite cum vin... şi sunt atât de multe, o armată întreagă.. toată jungla...

Tabără pe ea, i se urcă pe cap, o muşcă fără încetare, ea căsnindu-se să-şi smulgă depe trup marea de jivine, aşa cum rupi muşchiul depe scoarţa copacului bătrân. Dar fiindcă truda-i rămâne zadarnică, răcneşte din ce în ce mai cumplit.

Trecuse miezul zilei şi ţipetele ei stăvilite de pereţii camerei de izolare tot mai răsunau, tăind ameninţător aerul.

(Va urma).

MARGARETA NICOLAU

Drăgălaşa artistă Nina Nicolau care a fost foarte mult apreciată de publicul bucureştean pleacă în turneu în toată ţara cu trupa Kaner-Zamora. C. R.

polyfoto

CALEA VICTORIEI, 86

(vis-à-vis de Palatul Regal)

10 LEI

REALITATEA
ilustrată

In acest număr:

BUCUREŞTI

Cum a fost, cum este şi cum va fi, de Dem. I. Dobrescu, F. Aderca şi Alex. F. Mihail

ANUL VIII No. 369
19 FEBRUARIE 1934

Foto I. Berman

…rula militară a României, biruitoare …n concursul internaţional de ski

Cu prilejul împlinirii a 40 de zile de la moartea marelui român Ion G. Duca s'a oficiat săptămâna trecută un parastas la care au asistat toţi membrii guvernului. In fotografia noastră d. prim ministru Tătărăscu şi d-na Duca.

Studenţii şi licenţiaţii din cartierul Uranus au curăţat singuri strada de zăpadă, încărcând 180 de camioane. Un exemplu frumos şi... drastic în acelaş timp.

(jos) In locul d-lui C. Anghelescu, demisionat, a fost numit guvernator al Băncii Naţionale d. Dorel Dumitrescu. In fotografia noastră noul guvernator.

La concursurile de patinaj care au avut loc săptămâna trecută (mijloc) a asistat şi Voevodul Mihai

REALITATEA ILUSTRATĂ

Director: N. C. CONSTANTIN

Apare săptămânal în 32 pagini mari, cu un supliment gratuit de 48 pagini. Un exemplar 10 Lei

PREŢUL ABONAMENTULUI:

PE UN AN . . . . . 400 LEI
PE ŞASE LUNI . . . . . 200 „
PE TREI LUNI . . . . . 100 „

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA
Bucureşti Str. CONST. MILLE 5-7-9
TELEFON 3-84-30

Imprimată la foto-rotogravură în atelierele „Adeverul" S. A

BUCUREŞTI PARISUL BALCANILOR

— Când vom avea o Capitală? —

de F. ADERCA

Hotelul Frascati până acum un an. Şi acum după modernizare.

Piaţa Teatrului Naţional.

CĂ avem o Capitală, nu încape îndoială. Cine a apucat Bucureşti dinainte de răsboi, îşi mai aminteşte de staţia de trăsuri depe bulevardul Elisabeta, unde e azi Cercul Militar şi Cinema Trianon, n'a uitat chiţimiile care ocupau locul pe care se ridică palatul Cărţii Româneşti şi liniştea care domnea pe partea dreaptă a Dâmboviţei, pe unde circulă acum şi se încrucişează zeci de tramvae, de autobuze şi automobile particulare. Nici tinerii care au mai apucat priveliştea tramvaelor cu cai urcând în fluerături, înjurături, pocnete şi urale, strada Câmpineanu, pe lângă Teatrul Naţional şi coasta dindărătul Casei de Depuneri, nu se pot plânge că Bucureştii de azi n'au înfăţişare de Capitală.

Provincialii, în deosebi, care nu trec prin Bucureşti decât odată la doi ani, ştiu mai dinainte că vor găsi schimbări senzaţionale. Astfel s'au pomenit pe neaşteptate cu un Cişmigiu, ca o vastă bijuterie de flori în mijlocul oraşului, cu schimbări şi innoiri tot mai îmbelşugate în flori, pajişti, copaci şi privelişti în chiar cuprinsul grădinii care, din mică şi prăfuită cum era, devine parc. Vechiul palat al boerului Marghiloman, retras după meterezi groase, ca pentru a susţine la nevoe atacul tunurilor turceşti, împrejmuit de copaci bătrâni la umbra cărora fostul om politic şi-ar fi putut lua în toiul verii cafeluţa, a dispărut — şi în locul lui s'a ivit în mai puţin de un an, o vastă construcţie modernă de douăsprezece etaje şi o lungime de faţadă unică în Bucureşti: O adevărată catedrală laică, în care încap apartamente de lux, bodegi, cabinete medicale, biurouri comerciale, magazine şi — poate — o capelă de teosofie... Tot atât de patriarhală, sta în patru labe, ca un leu în odihnă, cafeneaua cu grădinuţa de pietriş Oteteleşanu, unde se adunau poeţii, ofiţerii cu surorile şi iubitele, negustorii din provincie după încheerea târguelilor şi unde cânta romanţe, o orchestră de domni, condusă de o dudue voinică din Austria. In locul acestei poezii tihnite, se ridică acum un zgârie-nori de marmură, înalt şi alb ca un crin, puternic ca un turn, zugrăvit pe dinăuntru cu cele două emisfere ale pământului şi în etajele superioare cu aparatele care semnalizează pe nevăzute în cele patru puncte cardinale. Pe aceiaş linie putrezea un fel de han înalt, năpădit de mucigai şi puţind tot anul a urină de câine; a fost doborît cu târnăcoapele, cu toată împotrivirea unora şi în locul lui se ridică azi un palat curat şi graţios, ca făptura albă a unei tinere femei ieşind din bae.

Vă mai amintiţi de celebrul Deal al Mitropoliei, care era o continuare atât de firească a halelor din apropiere?... Aleşii naţiunii, în frunte cu guvernul, când urcau să deschidă Parlamentul, urcau întâi acea mizerie urbană, niciodată bine măturată, ca spre a li se aminti că românul când nu e ţăran e mahalagiu şi Capitala noastră e o adunătură de mahalale, prin mijlocul căreia trecea Calea Victoriei, întortochiată ca o uliţă orientală.

Intr'o noapte, acel simbol al mahalagismului nostru naţional a fost prescimbat într'un bulevard roman, iluminat cu buchete de sori electrici, de la începutul nopţii până'n revărsatul zorilor. Căruţele grădinarilor, încărcate cu legume, măcelarii cu spinarea încărcată de boi spintecaţi, trec pe-acolo cu sfială, şi se minunează că au încă voe să-şi deschidă târgul în fiecare zi şi să facă hărmălaia nemaipomenită, ca la o încărerare de câini de Constantinopol, în preajma unui monument atât de măreţ.

Dar n'am încheia prea curând, dacă ne-am apuca să arătăm înfăţişările noi, de adevărată metropolă, a Bucureştilor din ultimii cinci ani...

Şi totuşi n'avem încă o Capitală!... Provincialii, venind la Bucureşti, încă se simt ca la ei acasă... Frumuseţea Capitalei e încă sporadică, monumentele ei prea risipite şi puţine. In locurile cele mai frecventate, încă sunt străvechile garduri, la care domnul din Botoşani sau Satu-Mare, după ce a băut două halbe de bere, se opreşte meditativ, cu picioarele desfăcute, privind în pământ, fără ca trecătorii să se supere sau vardistul să aibe ceva de spus. Când intri de două ori într'un local, în două zile, la ore diferite, dai de aceleaşi mutre recunoscute care te recunosc, iar la ora 11 înainte de amiazi Duminica şi la ora 5 după amiazi în fiecare zi, tineretul iese la preumblare tot pe „Calea Victoriei" — aidoma cu „Strada Mare" din orice alt oraş provincial, care serveşte la acelaş scop...

Ne-am întrebat de ce Bucureştii nu devin o adevărată Capitală — de ce am întârziat până acum, 15 ani după încheerea războiului, adică răstimpul de a fi putut ridica

Planul pieţii Sf. Gheorghe după sistematizare.

un New-York! Am găsit câteva răspunsuri, pe cari le scrim fără a crede prea mult în ele...

Să fie din pricină că Bucureştii — cu suburbii cu tot — n'au mai mult de 600.000 de suflete, adică abea 200.000 de bărbaţi valizi?... E o pricină serioasă. Fără oameni nu se pot construi oraşe şi spre a se lăţi şi înnălţa, forţa vitală a omenirii închisă între zidurile oraşului, trebue să fie atât de puternică încât să spargă zidurile şi să se caţere spre cer. Bucureştiul, deşi centru politic, nu atrage prea mult pe locuitorii din provincie — care se socotesc bucureşteni de la distanţă şi poposesc în Bucureşti de câteva ori pe an, să vadă un balet de pulpe goale şi să-şi cumpere o cravată — iar bucureştenii (imitând pe parizieni) se căsătoresc greu şi după ce s'au căsătorit zămislesc copii puţini sau deloc.

De ce nu e totuş Bucureştiul o Capitală, dar o *Capitală* în toate fibrele ei — fie şi numai cu 600.000 de locuitori?... Sunt în Europa oraşe mai mici, dar *oraşe*.

Ne-am gândit o clipă că Bucureştiul n'ar fi înzestrat îndeajuns cu fabrici, care dau tuturor metropolelor acea activitate, acel impersonalism, caracteristic sufletului urban, că ţinuturile prin excelenţă industriale, sunt în Ardeal şi în Moldova... Nu'ncape îndoială că argumentul e serios — şi speranţa de a găsi vreodată în jurul Capitalei petrol sau zăcăminte de fier, dacă nu de minereuri aurifere, ţine de utopie. Totuş Capitala e un punct industrial foarte însemnat pe harta ţării şi puţine oraşe cu acelaş număr de locuitori posedă un număr şi o varietate de uzine, asemănătoare. Capitala noastră e singurul oraş din ţară — şi avem Aradul, Timişoara, Cernăuţul, oraşe occidentale! — al cărui oficiu de plasare lucrează cu trei secţii. Un fapt mic, care deschide o largă perspectivă.

Şi bănuim că Bucureştii se vor mai desvolta încă pe terenul industrial, deşi trebue să-şi aducă de aiurea toate materiile prime. Din acest punct de vedere, cei care prezic Bucureştilor un mare viitor, nu se înşeală: E capitală, e'n apropiere de mare, în apropiere de izvoarele de petrol şi de zăcămintele de cărbuni, e situată în mijlocul unui bărăgan de o fertilitate agricolă pe care o cunoaşte numai stepa rusească.

Nu, nici numărul mic de locuitori, nici industria nedesvoltată n'ar fi împiedecat şi nu împiedecă Bucureştii de a deveni repede o Capitală, de mărimea şi frumuseţea monumentală a celorlalte metropole europene.

Ceiace se opune este *spiritul anti-urban al bucureştenilor.*

Căci Bucureştii au fost până acum de curând nu o reşedinţă de industriaşi sau de negustori, ci o capitală de latifundiari, de aristocraţi ai moşiilor, care când voiau să-şi satisfacă poftele de urbanism, dau fuga la Paris — precum Mizileanul sau Tulceanul de azi se repede la Bucureşti. Nevoia şi mania bucureşteanului de a se duce la Paris — şi mai puţin în alte centre europene, e o moştenire lăsată funcţionarului, ofiţerului, pensionarului de azi, de către vechii boeri cu case în Bucureşti. „Case în Bucureşti" era un fel de a vorbi: boerul locuia mai mult la conac, la ţară şi numai din când în când la Bucureşti, în câteva odăi împrejmuite de grădină mare cu uluci şi poartă de fier, pentru vremurile de „politică".

Dispreţul pentru îndeletnicirile curat orăşeneşti era atât de mare, încât negoţul îl făceau mai mult evreii — iar zăcămintele miniere, între cari petrolul, le-am dat fără nici o remuşcare cui a voit să le cumpere. Ne-am creat şi o filosofie antiurbană, o sociologie anti-urbană, o artă anti-urbană.

Începusem a zidi în Bucureşti case cu înfăţişare de monăstire, localuri publice cu înfăţişare de han (vezi Ministerul Domeniilor şi Ministerul Lucrărilor Publice) socotind că stilul rural e mai „naţional" — netrecând nimănui prin cap că oraşul trebue să aibe un *stil urban*, supus legilor de vieţuire urbană. In pictură, cine nu zugrăvia leliţe, boi, gâşte pe câmp şi ciobănaşi, nici n'ar fi avut curajul să scoată capul în Bucureşti — cu excepţia lui Grigorescu, care a fost un pictor genial şi a aplicat doar unor subiecte, e adevărat, rurale, procedeele picturale aduse direct de la şcoala impresionistă din Paris.

Şi mai limpede se pot vedea ravagiile spiritului anti-urban în literatura românească. Dacă am ţine să lămurim un intelectual străin asupra poeziei, prozei şi teatrului nostru, ar trebui să-l informăm că majoritatea criticilor literari din România cred că adevărata literatură românească *e numai literatura rurală* şi cine face *altfel* de literatură e lipsit de autenticul specific naţional, şi deci *nu e român! Drept aceea* — ca să întrebuinţăm şi noi o expresie specifică — am avut în evoluţia spiritului românesc din ultimul veac şi începutul veacului acestuia, numeroase curente — dar *aproape toate de caracter rural.* Prea puţinii orăşeni care au încercat să creeze o literatură şi o artă orăşenească pentru orăşeni, au fost înlăturaţi de la orice ajutor şi recunoaştere oficială, fiind socotiţi „simbolişti", internaţionalişti sau şi mai rău — vânduţi străinilor!

De la ridicarea satelor spre mai multă bună stare şi lumină, oraşele (şi în special Bucureştii) au fost năpădite de odrasle de mici răzeşi, de copii de preoţi şi de notari, de nepoţi de primari cari negăsind un climat intelectual urban cu destul prestigiu, au încercat să-l înlocuiască. Ei au zămislit în literatură şi ziaristică un fel de ţărănism urbanizat, o falsă creaţie rurală pentru folosul unor „orăşeni", asemenea lor, care nu puteau uita troaca de porci din bătătură şi ridicaseră biata „frunză verde" la un principiu de filosofie, de civilizaţie şi de estetică. Dacă nu s'au pus de-a dreptul la costum ţărănesc şi n'au ieşit în cioareci şi opinci la preumblare pe Calea Victo-

Piaţa Cercului Militar în timpul construcţiei şi acum.

Vedere asupra Dealului Mitropoliei noaptea.

Hanul Dacia la 1864.

riei, e că spiritul urban i-ar face prea ridicoli... In literatură, deghizarea e mai puţin compromiţătoare.

Bucureştii vor deveni o Capitală. Forţe mult mai puternice îi îndreaptă spre acest destin. Ruralii care au ocupat toate slujbele orăşeneşti, se vor orăşeni — şi dacă nu ei, copiii lor. Ofiţerii şi magistraţii vor întreţine activ spiritul urban, fără de care profesia lor şi-ar pierde nobleţea, iar industria şi impulsul populaţiei în creştere vor face restul. Balcanii au nevoe de o Capitală — şi toţi balcanicii vin la Bucureşti ca la Paris, de peacum, începând cu regele Bulgariei care a descins într'o noapte pe Calea Victoriei *incognito*, ca pe *rue de la Paix* din Paris.

D. Dem. Dobrescu, a cărui salutară operă de distrugere a vechiturilor i-a atras porecla de Dobrescu-Târnăcop, (poreclă pe care şi-a schimbat-o în renume) se va numi — el sau un urmaş al spiritului lui — *Dobrescu-Mistrie*, simbolul spiritul urban constructiv.

F. ADERCA

„Realitatea Ilustrată" va publica în numărul viitor un senzaţional reportaj ilustrat

ISTORIA SE REPETĂ...

Războiul ruso-japonez dela 1904—1905 în toată dramatica lui desfăşurare în legătură cu evenimentele de azi

CUM VOR FI BUCUREŞTII ÎN VIITOR

de DEM. I. DOBRESCU

URBANISMUL CERE O METODĂ LOGICĂ

URBANISMUL este arta de a da oraşelor frumosul şi utilul necesar vieţei moderne. Urbanistul este artistul, care vede frumosul şi utilul unui oraş prin temperamentul său. Deaceea fiecare urbanist concepe oraşul său deosebit de al celorlalţi urbanişti.

Urbanismul presupune o metodă de realizare, pentru că nu este destul să ai o concepţie urbanistă; trebue să ai şi un plan ordonat de realizarea ei. Metoda clară ajută realizările urbaniste pentrucă transformările unui oraş, merg mult mai repede şi mai bine, atunci când transformarea se face după o metodă logică. Atunci o transformare deşteaptă altă transformare, întocmai după cum în geometrie o teoremă naşte altă teoremă.

CUM SE FACE UN PLAN DE URBANIZARE?

Pentru ca să facem planul de urbanizare al Capitalei noastre, o metodă luminată cerea să deslegăm următoarele puncte capitale de urbanistică a Bucureştilor:

1) Care este *rolul naţional şi internaţional* al oraşului Bucureşti.

2) Care este *potenţialitatea urbanistă* a oraşului Bucureşti, adică ce fel şi ce grad de urbanizare poate să dea mediul geografic, elementul omenesc şi puterile financiare ale Capitalei.

Turnul Colţei la 1864 după cutremur.

Piaţa de flori la 1864. In fund biserica Curtea Veche.

3) Care poate fi *„personalitatea urbanistă”* a oraşului Bucureşti, adică ce ar putea să formeze specificul bucureştean, ca să-l deosebească de celelalte oraşe. Care poate fi fizionomia sa caracteristică.

4) Cari sunt *mijloacele cele mai potrivite* cu fizionomia lui fizică, socială şi financiară, cu care am putea să ajungem mai lesne la acel oraş pe care ni l-am închipuit.

ROLUL ORAŞULUI BUCUREŞTI

Rolul pe care poţi să-l dai oraşului Bucureşti, ca oraş şi Capitală, este un rol local naţional şi internaţional.

Din punctul de vedere local, oraşul este casa comună a locuitorilor lui şi trebue să faci astfel, ca această casă comună să ajungă la cât mai mult frumos şi la cât mai mult util, care să desfăteze şi să îndestuleze pe cetăţenii trudiţi de munca vremurilor noastre grele. Din punctul de vedere naţional, Capitala este o călăuză în ştiinţe şi în artă, de la care pleacă toate curentele ştiinţifice, artistice şi politice.

Din punctul de vedere internaţional, în acest colţ de lume, oraşul Bucureşti este exponentul geniului naţional. Importanţa lui din acest punct de vedere atârnă de rolul internaţioal pe care îl poate avea, rolul său iese din situaţia sa geografică şi socială. El este aşezat în drumurile care leagă Occidentul şi Orientul european şi asiatic, şi în cele care leagă Marea Baltică cu Marea Neagră şi Mediterană.

Bucureştiul este capitala ţării celei mai bogate, celei mai mari şi cu locuitorii cei mai dotaţi din aceste părţi de lume. Ţara românească poate şi deci trebue să atragă Orientul balcanic prin strălucirea culturei şi artei sale, pe care trebue să o reprezinte capitala sa. O capitală este chiar ţara.

Din toate aceste puncte de vedere, oraşul Bucureşti, trebue îndrumat către acest rol important naţional şi internaţional. Trebue să tindem să formăm din Bucureşti o adevărată metropolă din punct de vedere edilitar şi artistic. O capitală reprezintă geniul naţional al unei ţări, în civilizaţie, în ştiinţă şi în artă. O asemenea capitală cu pretenţii de metropolă, trebue să ia caracterul oraşelor mari. Ea trebue să fie higienică, estetică şi monumentală.

GIUBEAUA ORIENTALĂ

Deaceea a trebuit să declarăm războiu crâncen aspectului balcanic al oraşului nostru, să combatem obiceiurile orientale ale locuitorilor săi, să combatem murdăria şi meschinăria. Am căutat să dăm un aspect mai impozant străzilor şi pieţelor; am scăpat de murdărie; am liberat strada şi trotuarul de bărăcile de saci şi rogojini; am scăpat oraşul de bragă, de limonadă şi de grătare. In Bucureşti mai sunt colţuri urâte, dar am scăpat de colţurile oribile.

Am început pavarea întregei Capitale cu asfalt la centru şi cu piatră la periferie, care va ridica enorm aspectul ei civilizat. Am început asanarea lacurilor, care va scăpa pe locuitori de friguri şi de oftică şi ne va da apă pentru spălarea canalelor.

Este nevoe de a se organiza un târg de vite la Abator, iar transportul cărnii să se facă în camioane automobile higienice speciale. Deocamdată am scăpat de hodoroagele murdare, care cărau

seara băligar şi dimineaţa carnea pe care o mâncam.

Am dărâmat colţurile urâte.

Am proectat două parcuri noi; am luat dela Stat grădina Botanică, care urmează să fie transformată în parc orăşenesc.

Oraşul Bucureşti şi-a desbrăcat giubeaua sa orientală şi el constată cu mare satisfacţie că îi şade mai bine în haina elegantă a Occidentului.

Am căutat să facem din Bucureşti un centru de atracţiune pentru vecinii noştri. Am căutat să fac legături de prietenie cu toate capitalele dimprejur. Am ajuns la schimburi de copii pe timpul vacanţei, cu ţările balcanice şi cu excelente rezultate. Statul şi oraşul trebue să atragă pe studenţii balcanici prin înlesniri de viaţă. Numai cultura unui popor poate să dea cuceriri adânci şi trainice.

BUCUREŞTIUL PITORESC

Care este *potenţialitatea* urbanistică a oraşului Bucureşti?

Perspectivă asupra Bucureştiului între Cişmigiu şi Brezoianu la 1864.

Vedere din Cişmigiu la 1864.

Oraşul Bucureşti este un oraş banal numai pentru sufletele banale. Mai întâiu cu mijloacele technice de azi, nu se mai poate spune, că un oraş chiar banal trebue să rămână banal. Ori cărui oraş i se poate da un pitoresc artificial. Dar oraşul Bucureşti are lacurile şi mlaştinile din prejurul Capitalei, care pot da un adevărat pitoresc natural. Are pădurile frumoase şi mari din prejur pe care Comuna trebue să le cumpere pentru ea numai, şi să nu mai permită defrişarea lor.

Lacurile din jurul Capitalei, pot forma întinse colţuri de distracţie şi de desfătare pentru bucureştean. Am planuri făcute pentru legarea lacului Snagov cu lacul Căldăruşani. Cu o cheltuială de vre-o şase milioane, se va putea pluti pe Snagov până la Baloteşti şi 18 kilometri de Bucureşti. Aceste lacuri pot fi legate cu lacurile Colentinei.

Prin asanarea lacului Colentina se poate face la Herăstrău un lac de trei sute pogoane.

METROPOLITANUL

Bucureştiul mai are norocul că râul Dâmboviţa taie oraşul în două părţi aproape egale. Sub Dâmboviţa acoperită putem face un metropolitan şi deasupra ei o superbă esplanadă.

Mânăstirile şi conacurile cari se pot cumpăra pe nimic, pot deschide locuri noi de distracţie.

Statul ne-a pus la dispoziţie pentru amenajarea lor în folosul Capitalei, toate pădurile până la 40—50 klm. în jurul Bucureştiului. Pădurea Comana şi lacul Greaca pot rivaliza cu lacul Snagov.

Parcurile noi şi frumoase au reuşit să facă pe locuitori, să simtă nevoia să iasă sărbătoarea în frumuseţile naturii.

După ce am văzut potenţialitatea urbanismului edilitar, să examinăm care este potenţialitatea urbanismului social.

DISCIPLINAREA LOCUITORILOR

Ce permite caracterul locuitorilor Capitalei? Locuitorii Capitalei, pot deveni elemente sociale disciplinate şi sunt capabili de educaţie.

Inceputurile de disciplinare au fost grele şi a trebuit să duc luptă dârză de fiecare minut cu un complot aproape general de ruralizare a Capitalei. Astăzi bucureştenii au început să aprecieze frumosul şi higiena şi să ceară chiar ei măsuri energice. Mai deunăzi un precupeţ din piaţă îmi spunea:

— Mergeţi înainte, Domnule Primar, pentrucă omul nu se poate, să vadă binele decât cu sila. Dacă mai ţineţi câtva timp, franţuji ne faceţi, Domnule Primar!"

Şi vorbesc astfel aceiaşi precupeţi cari, la începutul primariatului meu îmi dădeau petiţie scrisă şi semnată de ei, în care protestau „că ce este cu atâta curăţenie", că ei „au trecut veacuri întregi de murdărie şi au trăit mai bine decât în curăţenie".

STRADA VIOAIE

Populaţia bucureşteană este vioaie, inteligentă şi comunicativă. Ancheta pe care o fac regulat printre străinii, care ne vizitează, arată că ei sunt impresionaţi de bunăvoinţa tuturor cetăţenilor faţă de străini.

Acest temperament naţional dă aspectul vioi al străzei bucureştene. Spiritul străzei, este spiritul oraşului.

Forul şi *agora* au civilizat Roma şi Grecia. Străzile fără viaţă arată poporul fără inteligenţă. Acest temperament şi această inteligenţă pot să dea o mare civilizaţie sufletească, pot să dea o mare desvoltare ştiinţifică şi un mare lustru artistic. Bucureştiul are materialul uman necesar pentru a deveni o metropolă a Balcanilor.

PERSONALITATEA URBANISTICĂ A CAPITALEI

Fisionomia geografică special caracteristică edilitară şi sufletul definit al unui oraş, pot să fie astfel îndrumate, încât să dea oraşului un caracter deosebit de alte oraşe.

Parisul este oraşul bulevardelor, Londra oraşul construcţiunilor variate şi monumentale, Constantinopolul oraşul feeriei marine;

Vedere generală a Bucureştiului la 1864.

Budapesta oraşul Dunărei pitoreşti, Athena oraşul Acropolei, Moscova oraşul bisericilor. Este bine ca un oraş să aibă personalitaea sa urbanistă, care poate forma o atracţiune turistică şi poate pune în evidenţă gustul şi imaginaţia conducătorilor săi.

Cred că s'ar putea da Bucureştilor prin combinarea lacurilor, înălţimilor din jurul său şi stilului naţional purificat şi simplificat de un architect genial. El ar putea fi stimulat prin premiarea conducătorilor. Cred că ridicarea marelui monument de la Adam Clisi pe una din înălţimile bucureştene, şi transformarea lui în Panteon Naţional, ar da oraşului nostru un lustru deosebit de atrăgător pentru străini.

METODE SPRE A GONI RUTINA ŞI PREJUDECĂŢILE?

Marea problemă în urbanizarea unui oraş este *urbanizarea oamenilor*.

In faza de civilizaţie inferioară a popoarelor, omul nu poate fi urnit din făgaşul rutinei şi prejudecăţilor, decât sau cu entuziasmul sau cu frica.

Epoca raţiunii n'a venit încă în omenire.

Omul crud şi mărginit întrebuinţează numai frica; utopistul întrebuinţează numai entuziasmul. Omul realist şi de inimă ştie să întrebuinţeze egoismul şi idealismul uman; dar poate să întrebuinţeze şi frica şi entuziasmul.

Dar ca să fii rău ca cei răi şi să întrebuinţezi frica, trebue să ai fondul omului cu adevărat rău. Sunt însă două feluri de oameni răi: oameni răi din răutate şi oameni răi din bunătate, adică, oameni cari din dragoste pentru semenii lor, vor să le facă binele cu sila. Omul rău din bunătate, care vrea să conducă pe cei răi, ştie să ia numai forma exterioară a răutăţii, pentru ca să facă economie de durere omenească. Câte odată oamenii răi din altruism, au hotărârea misticismului şi pot să fie mai răi din altruism decât cei răi din egoism.

UN PRIMAR „RĂU DE SUFLET"

Eu am făcut economie de durere omenească, pentru că nu am luat decât forma aparentă a răutăţii.

Când am găsit abateri grave generalizate, îmi căutam o victimă căreia îi aplicăm pedepse grave. Cu modul acesta, o făceam să ţipe tare, pentru ca să sperie ea pe ceilalţi.

Anunţam la gazete condamnări fictive şi numeroase amenzi sălbatece. Cu modul acesta terorizam pe vinovaţi cu pedepse imaginare. Deasemenea dam ordonanţe că voiu sparge butoaiele găsite pe trotuar şi că marfa va fi vărsată. Am spart un singur butoi, pe care l-am plătit, dar am rugat pe gazetari să mă atace ca şi cum aş fi nenorocit o sută de negustori. S'au şi dat diferite nume la ziare, dar fictive şi fără adrese.

Am ameninţat că voiu închide apa şi lumina cetăţenilor, cari nu-şi vor curăţa zăpada depe trotuar. Nu am închis la nimeni nimic dar am rugat pe jurnalişti să mă atace, că aş fi închis şi nenorocit zeci de contravenienţi cu magazine, cu bodegi, cu prăvălii, etc. Şi pe cât a fost posibil, am ajuns la rezultate practice mulţumitoare.

Pentru ca să ajungă la marea disciplină cetăţenească, pusă de mine în anarhia generală cu aceste mijloace, orice alt primar ar fi trebuit să aibă la îndemână pedeapsa închisorii.

DICTATURA LEGALITĂŢII

A contribuit ca să-mi formeze reputaţia mea de dictator şi rigida mea legalitate. Sub primariatul meu n'a fost nici o abatere fără sancţiuni: sancţiunea cădea automat şi mecanic, pe prieten ca şi pe adversar. N'a avut trecere excepţională la mine absolut nimeni. Nici un fel de intervenţie lăturalnică n'a fost cu ecou. Nu s'a întâmplat nici o revenire asupra vre-unei hotărîri luate. N'am dat nici o rezoluţie unui prieten ca frate, pe care să nu o dau şi unui duşman de moarte. Nu poate spune nimeni că s'a bucurat de favoarea mea.

Cu modul acesta în cei cinci ani de primariat ai mei, n'a fost altă violenţă decât *violenţa legii* şi altă dictatură, decât *dictatura legalităţii*.

Dar am realizat mai mult cu entuziasmul, decât cu dictatura mea legalitară. Nu poate fi realizator decât omul, care vede viaţa în formă de icoane şi care se închină cu evlavie la icoanele sale. Totdeauna numai ce ese din inimă, merge la inimă. In al doilea an de primariat, unii oameni dela mahala îmi sărutau mâna, ca la popă, pentru că îi scoteam din noroi şi pentru că vorbeam cu ei ca om şi nu ca primar.

CETĂŢENII DONEAZĂ PRIMĂRIEI

Mi s'au dat de către cetăţeni de bună voe zeci de mii de metri pătraţi de teren gratuit.

Numai din ambiţiunea de a se civiliza pe o stradă civilizată, am văzut bătrâni săraci, cari şi-au tăiat singuri casele ca să se pună la aliniere. In acelaş mod, am putut să realizez într'un an, pe toate căile de penetraţie atât cât alţii n'ar fi aliniat nici în 20 de ani.

O femeie săracă din calea Văcăreşti care îmi oferise gratuit 200 metri pătraţi, îmi spunea privindu-mă drept în ochi:

— „Domnule Primar, tae în carne vie şi fă frumos".

Un primar care n'ar fi crezut în minunile inimii omeneşti, n'ar fi realizat nici un sfert, cu sărăcia generală şi cu formalismul legal.

ANECDOTE CARACTERISTICE

Ca să ilustrez sistemele mele de lucru, voi termina cu două anecdote adevărate.

Pe o stradă din sectorul de galben, o singură bătrână săracă nu voia nici în ruptul capului să dea teren gratuit ca să pot să aliniez. M'am dus eu la faţa locului şi s'a legat între noi următorul dialog, scos din observaţia că bătrâna conserva urmele adevăratei frumuseţi:

— „Bine bătrâno, nu-mi dai d-ta puţin teren, ca să-ţi fac aici stradă frumoasă?.. frumoasă cum ai fost d-ta în tinereţe..."

— „Ehei, maică, cu adevărat că am fost frumoasă" — spuse bătrâna, luminându-i-se faţa de amintiri — „se uitau tinerii la mine ca la o poză".

In urma acestui dialog prietenesc, bătrâna mi-a dat terenul.

A doua anecdotă. După cel de al doilea an de primariat, cu dictatura mea legalitară şi aparentă, reuşisem să mă fac temut de cetăţeni. Lumea îmi spunea „tătarul dela primărie", „primarul Kemal Paşa", şi „nebunul dela Municipiu". Dar, cu toate aceste porecle, totuş eram respectat şi aveam autoritate.

In acest timp se prezintă la mine un partizan foarte supărat, care îmi spuse că s'a înjurat şi că era gata să se bată cu un anumit adversar:

— „Dar de ce?" îl întrebai eu.

— „Nu pot să vă spun domnule Primar, că mi-e ruşine".

— „Dar când te rog eu..."

— Domnule Primar, spunea că... sunteţi nebun".

— „Bine nenorocitule" — îi răspunsei eu, — „eu lupt de doi ani ca să-mi fac reputaţie de nebun şi tu vrei să mi-o strici?"

Oameni de făgaş, cari n'au realizat nimic cu vechile mijloace, au numit administraţia mea „desechilibrată". Noi ştim că fiinţa cea mai echilibrată este animalul.

Cum evoluiază Capitala noastră.

Trei fotografii, ale aceluiaş loc, luate la trei epoci diferite.

Calea Victoriei în fața terasei Oteteleșanu (X) la 1864. Se observă palatul Indépendance și sala Bossel unde se țineau spectacole de teatru și conferințe.

Apoi terasa Oteteleșanu transformată în local de petrecere cu grădină de vară și orhestră.

Iar acum, impozantul palat al telefoaneior încadrat de aspectul modernizat al Căii Victoriei

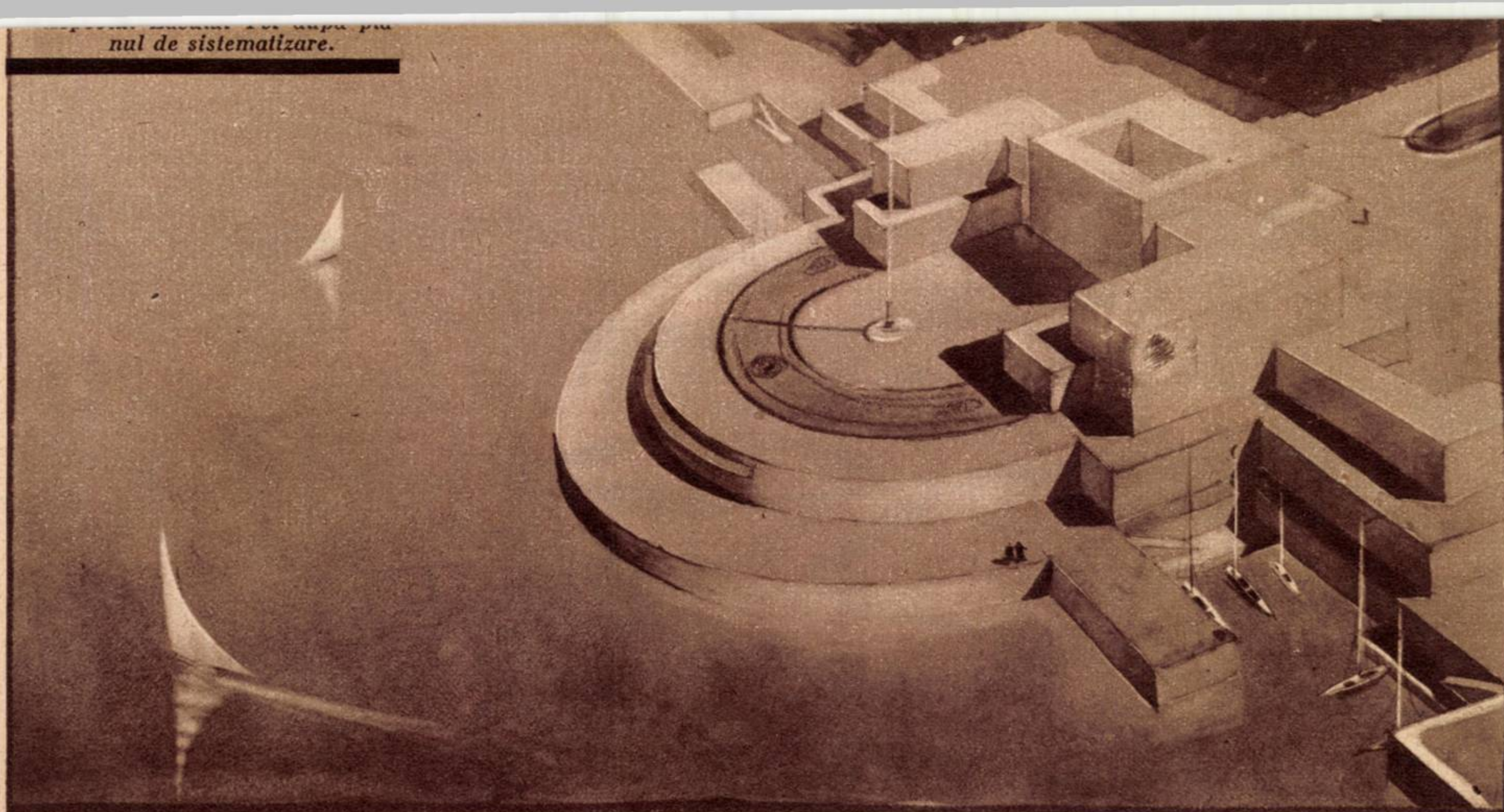

Vederea perspectivă a celei de a doua părți a lacului Tei după sistematizare.

nul de sistematizare.

PREUMBLARE PRIN BUCUREŞTI la 1964

Un celebru fakir, venind la Bucnreşti, expune pentru cititorii „Realităţii Ilustrate" o viziune aşa: Capitala noastră, aşa cum va fi peste treizeci de ani.

AŢI auzit de celebrul fakir indian *Mohabor?*

Eu l-am şi văzut. Fakirul era în trecere, săptămâna trecută, prin oraşul nostru.

Venind din orientul depărtat şi străbătând Asia Mică, fakirul a luat un vapor al serviciului maritim român, care l-a adus la Constanţa, de acolo a sosit cu trenul la Bucureşti. In drumul său misterios spre Spania, s'a oprit o zi la noi.

Datoria profesională m'a obligat să caut a obţine o convorbire cu straniul musafir al Capitalei, venit de pe malul Gangelui.

— *Care este scopul călătoriei d-voastre prin meleagurile noastre?* — am întrebat pe mag.

— Ştiu că regele Carol I-iu al României, venind în ţară spre a-şi ocupa tronul, a pus o linie pe hartă şi a constatat că drumul de la Londra spre Indii duce prin Bucureşti. Suveranul a văzut atunci bine: aci la d-voastre, este într'adevăr o încrucişare a drumurilor orientului şi occidentului, cu drumul care leagă marea Baltică, cu marea Neagră şi Mediterana.

„Oraşul acesta este predestinat unui frumos viitor.

„Bucureştiul, care m'a atras şi pe mine, va deveni, în curând o capitală cosmopolită, — oraşul principal din orientul Europei, care va chema atât pe cetăţenii din apus şi sud, cât şi pe locuitorii Asiei... Eu sunt un premergător...

— *Dacă vedeţi printre secoli un viitor atât de strălucit pentru oraşul nostru, v'aş fi recunoscător dacă mi l-aţi descrie astfel, cum va fi peste 30 ani...*

— Ca să am o viziune clară a Bucureştiului din 1964, va trebui să mă transpun într'un fel de somn ipnotic, în transă... iar d-voastră îmi veţi pune întrebări.." — spuse fakirul.

Apoi se întinse cu ochii spre tavan pe o canapea din salonaşul hotelului luxos, unde mă primise. Peste câteva clipe faţa sa păli ca o coală albă de hârtie, iar pleoapele i se lăsară...

FAKIRUL VEDE CROCODILI ŞI PALMIERI

— E în anul 1964!" — spuse el cu o voce solemnă — „Sunt pe un pod de bambus, peste o apă curgătoare. Malurile ei sunt decorate de palmieri şi alte plante, ce cresc de obiceiu pe lângă Nil... Sub pod şi pe mal văd crocodili... Mă cobor de pe pod şi dau într'o grădină feerică, cu plante şi flori multe, din toate părţile lumii... Stânci şi grote pitoreşti adăpostesc diferite animale, papagali şi maimuţe, girafe şi dromaderi...

— *Mă rog, în ce oraş sunteţi?"* — *îndrăznesc să'ntreb.*

— La Bucureşti!" — îmi răspunde fakirul cu voce clară.

— *Crocodili, palmieri şi dromaderi la Bucureşti?!..*

— Sunt în grădina botanică dela Cotroceni, care este un raiu, fiind în mod fericit combinată cu o grădină zoologică, unde se pot vedea toate animalele de pe glob.

Grădina e vizitată nu numai de locuitorii oraşelor româneşti din provincie, ci şi de cei din ale ţări.

„ESPLANADA DÂMBOVIŢEI"

— Acum ies pe poarta monumentală a grădinii — continuă a vorbi fakirul vizionar — şi mă îndrept spre fastuoasa *esplanadă* a Dâmboviţei, care este o minune a Bucureştilor...

— *Despre ce „esplanadă" vorbiţi...*

— Incă pe vremea, când primarul d-voastre Dobrescu era tânăr acum treizeci de ani, făcuse planul să acopere Dâmboviţa, între podul Şerban Vodă şi Palatul Justiţiei. Malurile s'au tăiat atunci vertical, în pereţi drepţi, întăriţi cu beton şi căptuşiţi cu plăci. S'au creat astfel nişte antreposite sub pământul, pentru mărfuri, cari în acel centru comercial au adus un mare venit primăriei.

„In primul an acesta a încasat 22 milioane...

„Experienţa reuşind de minune, a fost acoperită apoi toată Dâmboviţa, dela frumoasa grădină zoologică — botanică, de la Cotroceni, şi până la punctul sud-estic, unde râul părăseşte oraşul.

„Esplanada Dâmboviţei cu aleea ei de pomi, e într'adevăr fermecătoare; mai ales sunt graţioase squarurile, ce înconjoară numeroasele gări mari, de pe fostul mal al Dâmboviţei..."

Desenul făcut în transă de fakir.

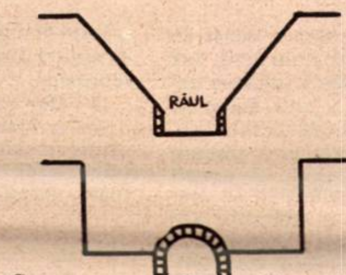
METROUL

— *Gări mari?! Ce fel de gări?"* — am întrebat mirat.

— Gările metroului, care străbate oraşul pe calea admirabilă indicată de albia canalizată a Dâmboviţei, albie care împarte Bucureştiul în două părţi, aproape egale, de la Nord-vest spre sud-est,

„Pereţii au fost săpaţi peste tot, dealungul râului, astfel cum se făcuse prima experienţă. In modul acesta s'au creat maluri subterane pentru râu. Aceste maluri au fost destul de largi, pentru ca să permită instalarea a două linii de metro pe partea dreaptă a râului şi alte două linii pe partea lui stângă.

„Acest metrou transportă pe locuitori, dar aduce mari servicii mai ales pentru transportul de mărfuri, punând în legătură rapidă şi eftină gara de nord cu centrul oraşului precum şi cu partea lui sudică şi răsăriteană.

Cum erau povârnişurile malurilor Dâmboviţei în anul 1934 şi cum au fost tăiate în 1964 spre a permite instalarea a patru linii de metro.

PĂDURI ŞI PARCURI

— Pădurile bucureştene, odinioară celebre, devastate nemilos mai ales prin secolul XVIII-lea, au început să fie reînviate. Sunt peste treizeci de mii de hectare de pădure frumoasă, care înconjoară Capitala în 1964 ca un brâu de verdeaţă.

„In afară de asta văd pajişti radiante, drumuri fermecătoare, prin care trece tramwayul electric, ducând pe bucureşteni, în maximum 30 minute, în cea mai depărtată pădurice unde sunt atâtea şi atâtea localuri de distracţii pentru public, şi unde sutele de mii de lucrători, funcţionari, soldaţi, şcolari, vin cel puţin o dată pe săptămână să respire aer curat.

„Un început fericit l-a făcut primarul Dobrescu încă acum vreo trei decenii, cu „parcul Victoriei".

— *Care parc „al Victoriei?"* — am întrebat.

— Apoi nu ştii de planul, după care „Şoseaua", până la „Bufet", a fost transformată în parc?

— *Desfiinţându-se drumul?...*

— Desigur.

— *S'a desfiinţat bătrâna Şosea?*

— Maşinele au acum o cale mult mai frumoasă pe şoseaua largă „Jianu", apoi pe la spatele bufetului, făcând un ocol prin Şos. Colonel Ghica se reintorc în oraş...

—*Ce fel de parcuri mai sunt în Bucureşti?"* — am întrebat pe fakirul în transă.

— In primul rând e marele parc „naţional", de la nordul oraşului. Apoi dacă străbaţi cu metroul Bucureştiul ieşi la ultima gară, numită „a Piscului" sunt acolo alte două parcuri, care se unesc cu Parcul „Carol I-iu".

La ieşirea din oraş a Dâmboviţei, s'a mai construit o staţie de epuraţie. Apele nu mai pleacă azi infectate spre satele sudice, din regiunea Dunării. Râul nu mai constitue o primejdie continuă atât pentru locuitorii rurali, cât şi indirect pentru Capitală. Totul are aspectul unei grădini; nici n'ar bănui cineva, că acolo se curăţă Dâmboviţa de microbi.

PĂDURILE STATULUI

De altfel statul pusese la dispoziţia comunei Bucureşti, încă acum treizeci ani, pădurile sale până la 40 kilometri depărtare de Capitală. Toate aceste păduri au fost amenajate de architecţi peisagişti pricepuţi, astfel se face că *Bucureştiul*, în special *Snagovul*, au ajuns staţiuni distractive interbalcanice cu reputaţie chiar în Orientul asiatic.

PREUMBLĂRI

Primarul Dobrescu expropiase de mult panta dealurilor care înconjoară Bucureştii. Acum s'au construit acolo grădini graţioase. Sus pe muchea dealurilor s'a construit o şosea circulară pentru maşini, netedă ca în palmă. Streinilor, cari viziteazä România, le place foarte mult această preumblare, pe culmea dealurilor, cari înconjoară Bucureştiul şi de unde au o fermecătoare perspectivă.

PĂDUREA CERNICA

In brâul de verdeaţă, care înconjoară Capitala, a fost înglobată şi fosta pădure „Cernica" cu mânăstirea Cernica, precum şi dealul pitoresc al Pantelimonului, cu castelul de acolo.

Totul a fost refăcut, reparat şi înfrumuseţat constituind o atracţie mai mult pentru vizitatori.

EXCURSII PE LACURI

In 1964 se pot face admirabile excursii pe lacurile bucureştene.

După ce Snagovul a fost legat cu lacul Căldăruşani, în 1933, s'a putut pluti până la o distanţă de 18 kilometri de Bucureşti.

Executarea acestui plan de legătură, conceput prin 1930, a costat şase milioane lei. Cu vaporaşul se putea pluti pe o distanţă de 50 kilometri, între Tâncăbeşti şi Baloteşti.

Aducându-se, printr'un canal, apă din Dâmboviţa, aceste lacuri au fost în urmă unite cu cele create de râul Colentina; azi se poate pluti pe lacuri chiar până la Bucureşti, străbătând peisagii admirabile".

Fiind în transă, fakirul a desenat cu un creion, pe o bucată de hârtie, lacurile, indicând cu o săgeată locurile unde au fost unite între dânsele prin canale.

MONUMENTUL ADAM CLISI

O colină impresionantă a Bucureştilor — continuă fakirul — este aceea, pe care s'a aşezat monumentul de la Adam Clisi. Pietrele acestui monument fuseseră aduse de mult din Dobrogea, de către învăţatul Tocilescu, dar zăceau risipite prin curtea muzeului de antichităţi.

Primarul Dobrescu a avut buna idee de a le aduna şi recompune Frumosul monument, care serveşte acum drept panteon, adăpostind cenuşa marilor oameni ai României.

— *In ce parte a oraşului este aşezat acest panteon?*

— Intâi era vorba să fie clădit pe dealul Piscului. Apoi s'a renunţat la această idee şi s'a ridicat în locul vechiului arsenal dărâmat.

— *La Văcăreşti a rămas închisoarea veche?*

— Aş de unde! Bătrâna mănăstire, care ascundea în sânul ei, poate cea mai frumoasă biserică din ţară, a fost complet restaurată. Era ca o profanare faptul că fusese lăcaş al hoţilor şi criminalilor.

„Mânăstirea reparată a fost transformată într'un muzeu al oraşului Bucureşti, Muzeul municipal e vizitat azi de toţi românii şi streinii, veniţi din toate unghiurile lumii...

BUCUREŞTIUL VECHIU

— Văd o mânăstire pe o insulă".. — spune solemn fakirul.

— *Ce mânăstire este?"* — întreb.

— E monăstirea „Plumbuita"...

— *După câte ştiu, aceasta era, prin anul 1934, o monăstire veche pe marginea lacului Tei.*

— Este adevărat. Acum însă mânăstirea se află pe o insulă, în mijlocul lacului măreţ, ce a fost amenajat în jurul ei.

„Aci s'a refăcut vechea viaţă monahală, caracteristică Bucureştiului din secolele trecute.

„Mulţi excursionişti vin anume cu bărcile şi vaporaşele, ce fac cursa pe lacuri, spre a vizita sfântul lăcaş şi a învăţa istoria Bucureştiului vechiu.

STRĂZILE BUCUREŞTENE

— *Cum sunt străzile bucureştene în 1964?"* — am întrebat pe fakir, care mă minuna cu preciziunea răspunsurilor lui interesante.

Lacul Floreasca.

— Desigur că vechii bucureşteni, de pe vremea când a venit în ţară bătrâna regină Elisabeta, când nu exista nici un bulevard, iar Dâmboviţa şerpuia neacoperită, necanalizată şi murdară printre casele bucureştene — desigur că bătrânii cari purtau cisme lungi şi felinare de mână, prin „uliţele de trei oameni" şi de „cinci oameni", adică prin străduţele noroioase şi nepavate prin cari puteau trece în front numai trei sau cinci pietoni, — desigur că aceşti locuitori ai cetăţii lui Bucur n'au visat că va exista cândva în Bucureşti, un bulevard de 50 metri. Ei consideraseră o nebunie absurdă şi bulevardele lui Pake Protopopescu, de 20 mtr. lăţime.

— *Dar unde este această stradă de 50 metri?"* — am întrebat.

— E vechiul bulevard Brătianu, care la început avea numai 30 metri. A fost lărgit în parte la 36 metri şi în urmă la 50 metri. Bulevardul Brătianu a ajuns în 1964 strada principală comercială a Bucureştilor cu vitrine mari, luminate feeric şi locul de promenadă al celor fără treabă..

— *Dar cum s'a putut face această lărgire considerabilă? S'au dărâmat casele?*

— N'a fost nevoe de dărâmat mai nimic. La un moment dat fiind suspendat primarul Dobrescu în 1933 era cât pe ce să se revie la vechiul plan, care îngăduia străzi strâmte.

„Aceasta ar fi dat Bucureştiul înapoi cu o sută de ani, căci s'ar fi ridicat clădiri mari, imposibil de dărâmat. Dobrescu, al d-voastre a venit în ultimul moment şi a salvat, ce a mai fost de salvat, astfel ca în 1964 Capitala României să poată fi străbătută de o serie de bulevarde, grefate pe vechile străzi de penetraţie, tăind oraşul în lung şi în lat, pe acolo pe unde erau case modeste.

— Bine, dar pe bulev. Brătianu erau — după cât mi-aduc aminte — clădiri mari...

— Erau clădiri importante numai pe partea dreaptă, care a rămas intactă. Lărgirea s'a făcut pe partea stângă, unde erau mai mult locuri virane.

— *Totuşi era palatul Lydo, muzeul Simu* — obiectai.

— Aceste clădiri au rămas în picioare în 1964, dar sunt destinate să fie dărâmate... Bulevardului Hausmann din Paris i-a trebuit şi lui 100 de ani, până ce a fost complet gata... cele două-trei clădiri ieşite din aliniere, vor fi şi ele dărâmate cu timpul.

Un moment înălţător a fost în anul 1959, când s'a sărbătorit cu mare fast centenarul Bucureştiului devenit pe vremea lui Cuza Vodă Capitala Principatelor Unite, oraş care într'un secol a făcut progrese atât de uriaşe încât nu-l mai recunoşti. In locul labirintului de străduţe meschine, sunt azi numeroase bulevarde, largi şi frumoase, cari tae oraşul dela Nord la Sud şi de la răsărit la apus.

CE S'A FACUT CU ALEEA PATRIARCHIEI?

— Mulţi bucureşteni de acum treizeci de ani, credeau că aleea patriarhiei se termină la zidul halei Bibescu-Vodă şi că aşa va rămâne.

„Dar hala Bibescu a fost dărâmată de mult, după cum a dispărut şi Hala Ghica.

„A fost foarte uşor primăriei ca fără prea mari cheltueli, să facă un bulevard care deschide astăzi o splendidă perspectivă colinei Parlamentului spre biserica sf. Vineri, pusă în axă cu catedrala Patriarhiei.

„In locul pieţei Bibescu Vodă se desfăşoară acum panorama unui squar imens, care, pe nesimţite trece şi peste Dâmboviţa şi urcă spre biserica Sf. Vineri. Squarul patriarhiei e îmbrăţişat de două frumoase artere de comunicaţie, pelungirea celor cari coboară de pe colina vechei mitropolii a Ungro-Vlahiei.

„Centrul sgomotos de odinioară, murdar, cu un labirint de linii de tramwaye, căruţe, camioane şi autobuze veşnic plin de grămezi de gunoae şi resturi de alimente locul cel mai rău mirositor al Bucureştiului de la 1930 a fost acum transformat în unul din cartierele cele mai elegante, rezervându-se halelor un loc mai potrivit.

„Bulevardul Maria, în care debuşază „bulevarul Rahovei" şi „bulevardul Măgurele" se continuă acum cu acest „bulevard al Parlamentului", pentru a da apoi în „bulevardul Călăraşi", prelungit cu „Bulevardul Vergului", până afară din oraş" — mi-a explicat fakirul, făcând semne cu mâna prin aer, caşi cum mi-ar arăta toate acestea pe o hartă imaginară, ce ar avea-o dinainte.

ARTERE NORD-SUD

— Mai văd — continuă fakirul — noul bulevard al Colţii trecând prin squarul din faţa bisericii sf. Gheorghe, apoi tăind piaţa Florilor şi îndreptându-se spre „Bulevardul Şerban Vodă" până la parcul naţional de sud, de la Filaret, format di ncele trei parcuri, despre care v'am mai vorbit, şi cari se'ntind între vechile străzi, pe cari a început să le cam uite lumea, pe unde au fost: calea Văcăreşti, şoseaua Bucureşti-Olteniţa şi calea Şerban Vodă, pe vechea „vale a Plângerii" şi „dealul Piscului".

Iată şi o altă importantă linie nord-sud: dinspre vechea şosea Floreasca, transformată şi ea într'un bulevard, porneşte acum „bulevardul Vasile Lascăr", care trece prin piaţa Pake Protopopescu, apoi prin „bulevardul Nerva Traian", traversează Dâmboviţa acoperită şi ajunge în dealul Piscului.

„Crucea de Piatră", odinioară profanată, fiind mai bine de jumătate de secol simbolul unui cartier imund, este situată acum în mijlocul unui squar.

„Printre arterele principale mai e de citat linia de centură, bulevardele: „Bonaparte", „Ştefan cel Mare", „Mihai Bravul" şi cari se racordează acum, la Dudeşti, până la vechile şosele noroioase, Olteniţa, Viilor, Doamnei, Pandurilor şi Grozeşti, inelul încheindu-se în „Bulevardul Basarab".

„Acest bulevard de centură este actualmente înfrumuseţat de mari şi pompoase clădiri"...

„Să mai citez „Bulevardul 13 Septembrie", „Bulevardul Dudeşti" „Bulevardul Bolintin" şi alte căi de penetraţie în oraş, odinioară drumuri înguste şi cari au fost toate lărgite şi transformate în bulevarde.

— *Dar cu calea Victoriei ce s'a făcut?*

— A fost şi ea aliniată, — mă informează fakirul. Lucrările de aliniere s'au făcut în rând cu palatul Telefoanelor şi pe lângă treptele Casei de Depuneri, strada fiind lărgită pe partea din spre fosta cafenea Capşa, celebră odinioară.

ALTE ASPECTE ALE ORAŞULUI IN 1964

— Iată şi alte aspecte ale Bucureştiului din 1964 — mi-a spus fakirul: s'au creat la periferie o serie de oboare desfiinţându-se cel care era la Moşi.

„Azi fiecare cartier îşi are oborul lui şi nu se mai văd căruţe cu lemne, pae şi fân traversând oraşul".

— *Ce-a devenit câmpul Moşilor?*

— Acolo sunt localuri de distracţie pentru popor, un splendid „Luna-Park", care pune în rivalitate Bucureştiul cu Viena.

— *Dar târgul de vite dela Obor-Moşi ce s'a făcut?*

— A fost desfiinţat cu totul. Incă din primăvara anului 1934, adecă acum treizeci de ani, s'a întemeiat un mare târg la Abator, târg care există şi astăzi.

— *Au mai progresat servitorii bucureşteni?*

— „Electricitatea a luat un mare avânt. Nu se mai găteşte, nu se calcă rufe, etc., decât cu electricitate.

„Servitoarele aproape au dispărut, deoarece lemne nu se mai cară pe scări — toate casele au calorifer! Multe treburi se fac în mod mecanic sau automat. Gunoiul, praful şi covoarele se curăţă cu aparatele de „vacuum". Apoi fiecare casă mare are acum un crematoriu de gunoaie, foarte comod la manipulare.

— *Sunt înalte casele din Bucureşti în anul 1964?"* — am întrebat pe fakir — *„Câţi sgârie nori vedeţi?*

— Niciunul! — fu răspunsul — Bucureştenilor nu le plac, nici astăzi casele prea înalte. Peste zece, cel mult douăsprezece etaje, nu clădeşte nimeni. Un adevărat „sgârie nori", cum erau multe la New-York, încă pe la sfârşitul veacului trecut, nu se vede nici azi în anul 1964, la Bucureşti.

„In schimb, bucureştenilor le plac squarurile şi grădinile. Bucureştiul a fost întotdeauna un oraş-grădină.

MUZEUL ETNOGRAFIC

— Un punct interesant de atracţie al Bucureştenilor a ajuns muzeul municipal, instalat la Monăstirea Văcăreşti, care a devenit un muzeu istoric şi etnografic.

Acolo se poate vedea între altele ultima trăsură, ultimul cal împăiat, precum şi portretul ultimului birjar bucureştean.

„Deasemeni se pot vedea figuri de panopticum reprezentând pe oltenii cu coşuri, de onidioară. Actualele gospodine se miră foarte mult, privind ca pe nişte animale antediluviane pe aceşti furnizori ciudaţi şi nu înţeleg cum se aprovizionau odinioară bunicile lor...

PRIMARUL DOBRESCU CRITICAT IN 1964

— *Cum este lumea mulţumită în 1964 de reformele făcute de fostul primar general Dobrescu?*

— Nu este nevoe să-l numeşti „fost", căci mai trăeşte şi acum. E bătrân, dar totuş viguros şi continuă să fie primarul iubit al Capitalei în anul 1964.

„Totuş opoziţia îl atacă cu vioiciune prin ziare.

— *Din ce pricină?*

— Primarul Dobrescu este atacat că în planul lui de sistematizare a Bucureştilor n'a prevăzut, la timp, locuri de aterisare pentru avioanele mici ale particularilor, o ultimă invenţie a secolului.

„S'au inventat avioane mici, cu cari lumea ar putea sbura prin oraş. Dar în Bucureşti aceste avioane n'au unde să aterizeze.

„Scandalul a fost mare mai ales acum câţiva ani, când *societatea generală a oltenilor-precupeţi*, scoţând un ziar anume a dus o campanie viguroasă împotriva d-lui Dobrescu, cerând să amenajeze platforme de aterizare pe acoperişurile clădirilor".

„OLTENII" MODERNI DIN 1964

— *Dar ce interes au avut „oltenii" în această chestie?!"* — am întrebat foarte mirat.

— Azi nu mai umblă pe stradă furnizorii cu cobiliţa şi coşurile în spinare. Fiecare oltean are în anul 1964 un mic balon în spate, pe care-l desumflă sau îl umflă după nevoe. Balonul e prevăzut cu un aparat producător de gaz heliu. Hidrogenul a fost părăsit cu desăvârşire, căci provoca incendii...

— *Şi ce fac „oltenii" cu aceste baloane?*

— Sboară de pe un acoperiş pe altul, peste străzi, fără să mai încurce circulaţia pe jos. Deşi restaurantele au luat o mare desvoltare, putându-se mânca, azi, foarte eftin şi bine gătit la Bucureşti, totuş multe familii se ţin de tradiţie şi preferă menajul în casă.

„Oltenii aduc pe la gospodării zarzavaturile, curăţate şi tăiate. Totul e aranjat pe porţii şi combinat după ultimele date ale chimiei alimentare, conform ordonanţelor recente ale serviciului sanitar al Capitalei.

„Gospodinele nu se mai coboară în noroiul curţii — ca odinioară — spre a târgui dintr'un coş descoperit, alimente pline de praful străzii şi atinse de mânile furnizorului, care uneori avea scabie, şi deobiceiu era destul de murdar.

„Oltenii" de azi când vin să ia alimente dela depozitul central al oraşului, nici nu pot intra în clădire, decât trecând întâi pe la bae.

„Copiii oltenilor dela începutul veacului au ajuns astăzi un fel de paseri albe, pe cari le vedem trecând deasupra oraşului. In halatele lor albe imaculate, sboară de colo, colo şi se lasă din văzduh pe platformele caselor, unde, cu ajutorul ascensoarelor, vin la o anumită oră gospodinele, pentru a-şi face cumpărăturile.

Toate aceste platforme de aprovizionare de pe acoperişuri au fost amenajate pe cheltuiala primăriei, spre a potoli protestele viguroase ale „asociaţiei oltenilor", ajunsă o forţă politică, cu reprezentanţi în parlamentul ţării.

ALEX. F. MIHAIL

O INSTITUŢIE MODEL

„CLINICA MATERNITATEA"

E aproape miezul nopţii. Soneria spitalului sună prelung ca un semnal de deşteptare. O femeie palidă cu vestmintele în dezordine apare în cadrul uşii. E unul din nesfârşitele cazuri care de teama desnodământului fatal a luat drumul instituţiei singură în măsură să-i mai poată dărui salvarea. Biata făptură abia se mai poate ţine pe picioare. Are să mai apuce oare zorile? se întreabă ea. Dar imediat îşi dă seama pe ce mâini bune a intrat. Cu câtă atenţie e examinată de către medicul de gardă, pentru ca fără întârziere să fie supusă unei intervenţii chirurgicale.

Şi'n plină noapte, în sala de operaţie, fiinţa sosită între viaţă şi moarte desluşeşte în jurul ei oameni în halaturi albe, cari săvârşesc minunea de a-i reda viaţa. Ceiace-i isbeşte curiozitatea este marca de discreţie, care constitue unul din faţetele de seamă ale aşezământului. Numele ei — chiar dacă şi-a dat unul fictiv, a fost înscris în registru ca o simplă formalitate absolut necesară. Atât. Pacienta de mai sus mi-a vorbit cu o căldură deosebită de această civilizată instituţie. Amintirea îmi rămăsese prea vie, pentru ca curiozitatea să nu mă împingă să caut un prilej pentru a-i face o vizită.

Medicii institutului „Maternitatea".

Intâmplarea a făcut să calc foarte curând pragul institutului clinico-obstetrical Maternitatea. Nu se poate să nu încerci emoţii când la câţiva paşi în această cetate a durerii mijesc mereu zorile unor vieţi noui. Tânărul medic care m'a condus mi-a înfăţişat tot ce e caracteristic în această atmosferă de suferinţă şi milă.

Iată cele două servicii septic şi aseptic cu saloane mari în care curăţenia şi buna îngrijire ating maximum. Iată sala de faceri extrem de spaţioasă, sala de operaţii cu cele mai moderne instrumente chirurgicale, biblioteca, muzeul. Peste 200 femei primesc îngrijiri în acest spital, unde cazurile mortale sunt foarte rare.

Această vizită a fost ca o renaştere, căci eu cunoşteam cu ani în urmă acelaş spital unde operaţiile se făceau la lampa cu gaz. Totul a căpătat acum o haină nouă. Se vede pretutindeni mâna civilizată, care trecând eroic peste greutăţile înfăptuirilor a ajuns acolo unde ţintia. Secţia de puericultură e o minune de organizare. Micile făpturi stau în paturile lor minuscule, primind o îngrijire specială. Astfel la fiecare pas ai surprize. Ochiul ager al conducătorului e peste tot.

D. prof. N. Gheorghiu care a înfăptuit schimbările de faţă, Maternitatea în lumina actuală fiind opera d-sale merită toate elogiile. Ajutat de o mână de medici de elită printre cari menţionăm pe d. dr. Săvulescu, d-na Medeea Niculescu, d. dr. Marius Georgescu, d. dr. Komoroschi, d. dr. Vintilă Madrianopol ,d. dr. Vintilă, d-na dr. Bancheru, d. dr. Ioanin Lupescu etc., instituţia aceasta îşi îndeplineşte cu prisosinţă marele rol pe care şi l-a asumat.

MARGARETA NICOLAU

Glandele DESTINULUI

Pentruce Henric al VIII-lea al Angliei a avut atâtea soţii. Savanţii caută să ne explice purtarea acestui monarch printr'un exces de activitate al unei glande de la gât, arătându-ne în acelaş timp modul în care aceste glande au modificat istoria.

PRIMELE cinci soţii ale lui Henric al VIII-lea n'au putut-o scoate la capăt cu el pentrucă la acest barbă albastră, glanda tiroidă era prea activă şi prea desvoltată. Cea de a şasea şi ultima sa regină, a reuşit să-l domine nu pentrucă ar fi fost o femee excepţională ci pentrucă pe la cincizeci şi unu de ani, glanda cu pricina îşi redusese activitatea.

Tot astfel, Napoleon n'ar fi pierdut bătălia dela Waterloo dacă glanda sa pituitară nu s'ar fi defectat luând marelui geniu militar inspiraţia hotărîrilor instantanee pentru care era faimos".

D-rul Ivo Giekie Cobb care a făcut cercetări întinse în această direcţie, ne arată că aceste două personagii şi multe altele care au dominat istoria au fost la rându-le dominate de glandele lor endocrine, adică glande cu secreţiune internă, nişte bucăţeel de carne a căror mărime variază între un bob de grâu şi o castană.

Sir Arthur Keith unul din cei mai documentaţi savanţi asupra omului preistoric afirmă că ceace făcea ca progenitura trogloditului să fie un animal hâd şi unul din specimenele moderne ale umanităţii, era faptul că glandele sale funcţionau întrucâtva altfel decât astăzi. Dealtfel, se poate întâmpla ca aceste glande să revie la vechile lor obiceiuri determinând într'un copil modern structura şi aspectul unui specimen sub-uman apropiat de maimuţă, ceva asemănător omului care se hrănia cu carne crudă prin regiunea Pekingului în China, pe vremea când nu se cunoştea focul, adică acum vreo două milioane de ani.

Ca o dovadă că aceasta nu e numai o probabilitate ci un fapt care se poate produce oricând, Arthur Keith ne atrage, în cartea sa „Vechimea Omului", atenţia asupra unui craniu găsit într'un mormânt relativ modern din Groenlanda, care avea totuşi, caracteristicile celor mai vechi fosile paleolitice. Cu alte cuvinte, nu numai succesul, geniul şi personalitatea sunt dictate de aceste mici bucăţele de carne— care până mai acum câţiva ani păreau de mică importanţă — dar chiar evoluţia în sine.

Mai în fiecare organizaţie mare, există cel puţin un individ care ştie în fond mai mult despre aparatura întregei afaceri, decât directorul. Inteligenţa bine echilibrată a amploiatului nu e numai o sursă de informaţii, dar poate, dacă i se dă răgaz, să priceapă mai bine problemele şi să ajungă la concluzii mai sănătoase decât omul care i-a angajat serviciile. Dacă i s'ar oferi însă conducerea afacerilor va refuza să-şi asume responsabilitatea pentrucă-i lipseşte puterea grandulară a directivei.

Pentru aceleaşi motive, un profesor universitar poate şti mai mult decât oricine despre bani şi bunuri şi să fie totuş incapabil de vreo realizare atunci când i se dă un portofoliu ministerial. Marele director care se retrage lăsând locul unui om mai tânăr, n'o face pentrucă i s'ar fi anemiat inteligenţa ci pentrucă o glandă minusculă ascunsă în craniu, în gât sau în altă parte a corpului, s'a cam „uzat".

„Ce văd bărbaţii la fata aceea? se întreabă femei exasperate. Nu e nici frumoasă, nici spirituală şi cât despre cultura ei, crede că Pasteur a fost un croitor sau că Einstein a inventat un nou soiu de bere. Şi cu toate acestea, îi vezi ciucure în jurul ei, stând parcă să soarbă cuvintele ce apar pe buzele-i stupide".

Domnii admiratori n'ar putea răspunde la această întrebare. Ciudăţenia pare să fie o chestiune de instinct. Ei văd o licărire în ochii ei şi simt că femeea emană o vitalitate ce-i fascinează şi pe care n'o pot defini decât vag cu numele de „personalitate". Bărbatul care se căsătoreşte cu această femee face, dacă e inteligent, o interesantă experienţă eugenică deoarece copilul care moşteneşte inteligenţa tatălui şi forţa glandulară a mamei, îşi va face cu uşurinţă un drum în viaţă.

Henric VIII

In cazul lui Henric al VIII-lea doctorul modern e ajutat de arhivele curţii ce conţin ample rapoarte zilnice asupra sănătăţii, asupra stării de spirit şi asupra dispoziţiei generale a suveranului. Savantul mai are pe lângă toate acestea, avantagiul de a studia portretele ce i s'au făcut de către Holbein şi alţi pictori, la diferite epoci din viaţa lui.

Ultimul dintre acestea, care se spune că ar fi opera marelui Holbein, a fost făcut în 1543 când sora regelui avea 52 de ani. Holbein a murit în acelaş an de ciumă dar Henric i-a mai supravieţuit încă patru ani. Din rapoartele medicale ale curţii reiese că în ultimii ani s'a produs o progresivă slăbire a glandei tiroide, dar că fenomenul n'a devenit manifest decât la cincizecişiunu de ani, fapt confirmat şi de ultimul său portret.

Ceeace face din Henric al VIII-lea o figură interesantă în istorie, este respectabilul număr al soţiilor sale şi tragica întorsătură pe care a adus-o în viaţa fiecărei din ele: două au fost decapitate, una a murit în plină tinereţe iar de alte două s'a despărţit printr'un divorţ arbitrar. Una din aceste toane regale a făcut din Anglia o ţară protestantă. Cea de a şasea soţie însă, Cahterine Parr, a reuşit aproape fără nici un efort să se impuie celui care fusese teribilul şi turbulentul Henric.

Acest monarch englez era un bărbat tânăr, corpolent, puter-

nic şi dotat cu o imensă poftă de mâncare, dar cu o inteligenţă ce nu ieşia cu nimic din comun. După diagnoza d-rului Cobb şi a altora, el avusese o glandă tiroidă neobicinuit de activă. Indivizii de acest tip, deşi nu contribuesc cu vreo idee nouă sau cu ceva de valoare la organizaţia în sânul căreia trăiesc, reuşesc întotdeauna să obţie ceeace vor sau intră în puşcărie. Henric era însă deasupra oricărei legi.

Cum era cea mai strălucită partidă din Anglia, ar fi putut decapita o sută de femei şi totuş s'ar mai fi găsit încă multe altele care să-şi încerce norocul. Intr'un film recent al vieţei sale, îl vedem pe Henric exprimându-şi resemnarea faţă de atitudinea dominantă a Catherinei Parr, în modul următor:

„Ultima mea soţie e cea mai bună dintre toate dar şi cea mai rea".

Dacă Henric a făcut într'adevăr o asemenea declaraţie să ştiţi că i-a fost dictată de glanda tiroidă care intrase într'o perioadă de lenevie. Cu câţiva ani înainte, şi-ar fi chemat prim-ministrul şi ar fi ordonat un nou divorţ sau o nouă decapitare. Acum însă, nu mai era decât un bărbat tomnatec care nu mai avea nici măcar atâta energie, câtă i-ar fi trebuit pentru o ceartă sdravănă cu soţia sa. La cincizecişişase de ani, moare doborît de obezitate şi de o toropeală vecină cu dobitocia.

Napoleon era dotat cu o inteligenţă superioară, avea geniu, spirit inventiv, dar ceeace l-a făcut stăpân al Europei a fost puternicul său sistem glandular. Dacă acesta ar fi luat doar o desvoltare mijlocie, Napoleon ar fi putut fi un preţios sfătuitor pentru o personalitate intrepidă care i-ar fi concretizat ideile. Glandele domină întregul organism dar se pare că tiroida e un fel de şef suprem al tuturor celorlalte. De altfel, în funcţiunea acestor glande, există o coordonare, ele influenţându-se reciproc.

In sistemul lui Napoleon exista un punct slab care dacă ar fi permis unui muritor de rând, ce ducea o viaţă calmă să se descurce destul de bine, a avut darul să determine un adevărat faliment sub apăsarea excesivelor încordări ale carierei sale. Aceasta era glanda pituitară situată la baza creerului care printre altele controlează şi desvoltarea oaselor. Că nu fusese prea viguroasă în tinereţe, ne-o arată statura măruntă a corsicanului. Incepându-şi cariera istorică, Napoleon desfăşură o activitate excesivă, luând mereu hotărîri noui, punând în lucru tot geniul său inventiv — o acţiune pe care tot glanda pituitară o face posibilă.

Atunci când cuceritorul Europei a luat nefasta hotărîre de a pătrunde în Rusia, e de presupus că glanda aceasta începuse să slăbească. Această lenevire se accentuă în cursul exilului său la Elba. Intre timp lumea îi învăţase toate trucurile sale militare iar el fu incapabil să mai inventeze ceva nou după cum a dovedit-o marea încercare dela Waterloo. Şi nu numai că n'a fost în stare să conducă această decisivă luptă cu cunoscuta-i genialitate dar a adormit chiar o vreme în mijlocul ei.

Toate acestea l-ar determina pe endocrinologul modern să bănuiască o insuficienţă pituitară; autopsia ce i s'a făcut la Sf-ta Elena a dovedit că bănuiala aceasta a fost un fapt real deşi medicii acelei vremi nu ştiau nimic despre rolul glandelor cu secreţiune internă.

Un alt Napoleon care a luptat însă nu pentru cucerirea lumii ci pentru înfrângerea suferinţelor, a fost Florence Nightingale faimoasa infirmieră care a desfăşurat o formidabilă activitate în cursul războiului Crimeei şi al cărei nume este onorat atât de istorie cât şi de medicină ca fondatoare a serviciului sanitar aşa cum se prezintă astăzi. Ca fată tânără, Florence Nightingale fusese sveltă, viguroasă, dotată cu o voinţă de neînfrânt.

Florence Nightingale a trăit până la nouăzeci de ani dar în ultimii treizeci de ani ai vieţii sale a fost o infirmă, rareori capabilă să-şi părăsească camera: suferea de boala numită acromegalie ce se datoreşte unei defectări a glandei pituitare şi determină o deformare a oaselor. Chiar hotărîrea, curajul şi celelalte calităţi de admirat ale ei sunt atribuite de către experţi glandei pituitare care la început i-a construit personalitatea şi viaţa pentruca mai apoi să-i ruineze sănătatea.

Uimitor de complicată este acţiunea acestor glande. După o analiză a metabolismului, doctorul poate găsi că tiroida pacientului s'a lenevit şi poate realiza adesea o remarcabilă îmbunătăţire a stării administrându-i anumite doze de extract tiroidic. Dar chiar admiţând că ar avea la îndemână un extract echivalent pentru fiecare endocrină a organismului, aceasta n'ar rezolva problema. Aceste glande nu sunt nişte monarchi absoluţi. Ele guvernează funcţiunile corpului după aporturile pe care le face circulaţia sângelui dela alte endocrine precum şi dela alte organe, muşchi, şi poate dela fiecare fibră de ţesut al întregului sistem.

Pituitara trimite în sângele copilului hormoni cari-i desvoltă oasele dar există ceva care trimite la rândul lui o replică spre exemplu atunci când nasul a atins o anumită lungime, endocrina primeşte un mesagiu la care spune: „Stop!" Dacă n'ar face-o, am avea cu toţii trombe de elefant în loc de nas. Uneori însă pituitura interpretează greşit mesagiile, nu le ia în seamă sau e prea slabă pentru a putea lua hotărîrea necesară. Pe la douăzecişiunu de ani, ordonă o stagnare în opera generală de construcţie a scheletului. Dacă uită să dea acest ordin, omul devine un uriaş ce întrece cu 60—100 cm., înălţimea normală. Pe de altă parte, dacă glanda îşi încetează activitatea prea devreme, rezultatul este un pitic.

„Femeea cu barbă" şi „băiatul cu cap de câine" îşi datoresc feţele lor păroase tot unei defectări glandulare. Individul cu firea blândă, egală şi cel morocănos, pururea nemulţumit îşi datoresc poate aceste caracteristici tot unei anumite dispoziţii a glandelor.

In tinereţe, glandele cu secreţiune internă se găsesc în genere în cea mai bună formă a lor, iar cu vârsta se uzează ca şi restul corpului. Rezultă de aci că tineretul se bucură întotdeauna de o mai bună dispoziţie. Teama, bănuiala, dragostea, sau lipsa acestor emoţii îşi au uneori originea tot în glande.

Dintre toate celebrităţile istorice, Regele David pare să fi fost dotat cu cel mai bine echilibrat sistem glandular. Nu tot astfel sta Saul, omul pe care l'a înlocuit şi care avea crize de groază şi disperare ce atingeau uneori nebunia. Aceste accese îi făcură capricios, îi minară popularitatea, îi sdruncinară judecata, aşa că pentru David a fost un adversar uşor de înfrânt. Uriaşii sunt lenţi atât ca mişcări cât şi ca spirit ceeace a făcut din Goliath o victimă şi nu un adversar al lui David. Dacă Filistenii ar fi trimis un şampion de măsura lui David, e foarte probabil că lucrurile ar fi luat o altă întorsătură.

E. O.

LI-CIG-SAN

TEROAREA MĂRILOR

Câteva cuvinte despre viața și isprăvile fabuloase ale reginei piraților chinezi

NU trece o lună fără ca ziarele să aducă știrea despre un vapor englez, francez, american sau japonez, capturat și jefuit de îndrăzneții răscolitori ai mărilor dela capătul Asiei.

La drept vorbind, pirateria a fost în toate veacurile o tristă și incurabilă plagă a apelor Chinei, o plagă care, departe de a dispare cu desvoltarea comunicațiilor celor mai rapide și sigure ne dovedește, dinpotrivă, că se agravează tot mai mult. Și pirații, când e în joc meseria lor, nu sunt de loc delicați și nu fac deosebire de naționalități...

Litoralul maritim al Chinei e îndeajuns de populat cu orașe și sate dar, lucru straniu, cele două mari și moderne porturi, Shanghai și Canton, sunt aproape pierdute înăuntrul golfului format de fluviile Yang-Tse și Si-Kiang cari, propriu zis, alcătuesc plămânii oxigenatori ai imensului imperiu galben. Prin urmare, cu excepția lui Amoy — alt fluviu de mare însemnătate — coasta chineză nu se mândrește de cât cu un număr de sate, tipic indigene, vizitate din când în când de vapoarele europene, de importanță mai mijlocie. De aceia, traficul maritim prin aceste centre îl desfășoară numai corăbiile chinezești cari se grămădesc prin cotiturile satelor cu duzinele și sutele.

Și tocmai asupra acestor corăbii își exercită pirații chinezi autoritatea lor tiranică, jefuind pe căpitani, impunându-le dări, storcându-le neîntrerupt sume de bani, în așa fel că nu e armator chinez care înainte de a-și trimete șlepurile la destinații hotărîte să nu verse, din precauțiune unui emisar al piraților, o anumită sumă cu scopul să asigure mărfurilor sale o călătorie liniștită.

Și vai dacă un căpitan de șlep cu mărfuri, sau numai de pescuit, ar încerca să se sustragă... obligațiilor sale. Vai dacă zărind o corabie de-a piraților s'ar încumeta să

In fotografiile acestor două pagini publicăm câteva aspecte deosebit de interesante zmulse din viața și ocupațiunile temuților pirați ai Chinei.

Vedem astfel vasele pe care ei își petrec întreaga viață până la adânci bătrâneți.

Vedem apoi câteva tipuri caracteristice de pirați. De remarcat atitudinea închisă a figurii lor gânditoare, pe care greu, foarte greu se poate citi gândul său.

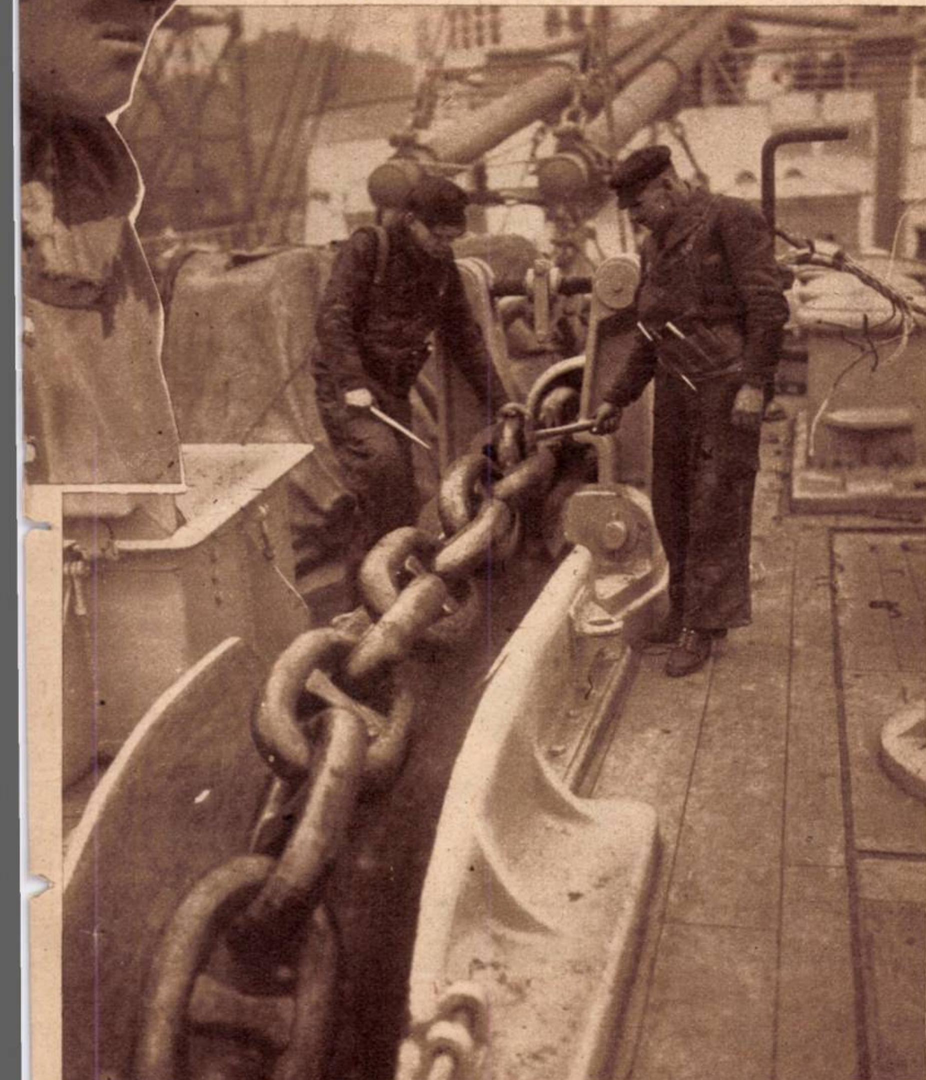
fugă, ridicând pânzele. Vapoarele hoţilor de mare sunt prevăzute ca artilerie. Bine'nţeles, e vorba de fierărie veche, tunuri de bronz, de fabricaţie indigenă, unde numărul înlocueşte uşurinţa tirului, podoabe de muzee în comparaţie cu armamentul modern, cu tir rapid, dar totdeauna destul de active împotriva unui vaporaş de lemn.

Deci, când căpitanul unui vapor comercial, după prima lovitură trasă în aer, nu se grăbeşte să se predea, imediat o salvă distrugătoare de tunuri îi scufundă încărcătura, iar el scăpând din naufragiu şi făcut prizonier, e decapitat.

Fireşte, pentru răscolitorii mărilor chineze aceste operaţiuni constitue nişte acte prea modeste ale unei întreprinderi ordinare; căci piraţii din Extremul orient vânează mai cu deosebire prăzi mari, reprezentate de vapoarele moderne.

Dar contra acestora ei nu recurg nici odată la bombardament şi nici la clasicul asalt, ci la stratageme mai rafinate şi aproape totdeauna sigure. Deobiceiu, se îmbarcă zece sau doisprezece bandiţi ca pasageri de clasa a treia sau chiar de

a doua. Şi, la momentul oportun, la un semnal, piraţii travestiţi năvălesc pe puntea de comandă, dezarmează pe căpitan şi ofiţeri, omorîndu-i la cel mai mic semn de împotrivire; după care, deveniţi stăpâni ai vaporului, încep jaful şi golirea portmoneurilor pasagerilor. Dacă printre aceştia se află, cumva, o persoană bogată sau vreun european, îl iau ca ostatec. Corăbiile piraţilor aşteaptă în larg şi, la un semnal convenit, se grăbesc să se apropie.

Prada şi ostatecii sunt duşi astfel pe corabia lor şi vaporul sau e scufundat sau rămâne părăsit în voia valurilor. Natural, cea dintâi precauţiune a bandiţilor când intră în acţiune este aceia de a distruge instalaţia de radio aflătoare pe bord.

Atât de mare este îndrăzneala acestor vânturători ai oceanelor încât, pe toate vapoarele de serviciu din mările Chinei, pasagerii indigeni de clasa a treia sau a doua, ca măsură de precauţiune, sunt percheziţionaţi cu de-amănuntul, împreună cu bagajele lor, înainte de a se sui pe bord. Deosebit de faptul acesta, cabinele de clasa a treia sunt mai totdeauna închise cu grilaje de fier, iar accesul la puntea de comandă e apărat cu drugi şi reţele de sârmă înaintea cărora face de streajă o sentinelă.

Ei, bine: chiar şi cu precaţiunile acestea, piraţii continuă să jefuiască regulat vapoarele, introducându-se într'ascuns pe bord, de cele mai multe ori cu complicitatea vreunui marinar indigen din echipaj, unde doboară cu repeziciunea fulgerătoare sentinelele tocmai în momentul când oamenii de gardă deschid grilajul pentru facerea schimbului.

Mai totdeauna, prada culeasă de pe urma acestui soiu de operaţii e enormă, dat fiind că un vapor transportă de obiceiu o mare cantitate de valori şi bani lichizi. Totuş, câte odată, soarta le-a jucat feste urâte şi răscolitorilor oceanelor.

Nu mai departe decât în Ianuarie, anul acesta, nişte piraţi au fost victimele unei păţanii comice când, după o lovitură măiastră, puseseră stăpânire pe un vapor englez care transporta lăzi întregi cu bilete de bancă. Or, cercetând pe uscat prada, bandiţii constatară cu surprindere şi ciudă că era vorba de bancnote false destinate, după un vechiu obiceiu indigen, să fie arse lângă sicriul unui neguţător bogat cu scopul de a atrage favoarea... spiritelor asupra noului sosit în lumea drepţilor.

Să nu se creadă că ascunzătorile piraţilor chinezi se află în localităţi prea depărtate, ori puţin accesibile coastei. Dimpotrivă. Îndrăzneala şi neruşinarea lor merge până acolo că şi-au făcut o bază principală de operaţiuni chiar în vestita *Bias bay*, nume ce sună înfiorător pentru navigatorii siliţi să străbată mările chineze dela miază-zi. Or, *Bias-bay* şi vecinul *Mirs bay*, se află numai la câteva zeci de mile de prea civilizata insulă Hong-Kong, al cărei centru, Victoria, constitue unul din cele mai mari şi mai active porturi comerciale ale întregei Asii! Dar un astfel de port, e de prisos s'o spunem, reprezintă pentru piraţi un punct de observaţie şi control de cea mai mare însemnătate.

Se ştie că autorităţile chineze, imperiale şi republicane, n'au fost niciodată destul de tari pe mare ca să schimbe această deplorabilă situaţie, iar întrucât priveşte pe englezii din Hong-Kong şi portughezii din învecinatul Macao, aceştia nu pot să se aventureze într'un ţinut strein organizând expediţii pedepsitoare.

Totuşi, acum doi ani, englezii exasperaţi de această absurdă stare de lucruri, au trimis la *Bias bay* două crucişătoare şi, după un prealabil bombardament debarcară câteva plutoane de infanterişti în satul Fan-Lo-Kong cea mai vestită fortăreaţă a piraţilor. Şi, ce credeţi că s'a întâmplat? Protestele presei indigene pentru violarea teritoriului şi protestele diplomatice au fost atât de energice încât englezii, ca să evite complicaţii ulterioare, au preferat să... se întoarcă acasă. Şi pirateria continuă în China, mai îndrăsneaţă şi nestingherită ca oricând!...

In fruntea uneia din cele mai formidabile asociaţii de hoţi de mare ce operează în partea de miază-zi a Chinei, şi mai precis în zona cuprinsă între Lappe, Macas, Canton şi Hong-Kong, se află o femee, neînchipuit de temută şi devenită de acum faimoasă, anume Li-Cioi-San. Aceste trei monosilabe se traduc aproximativ: „Munte al bogăţiei"; numele, de fapt, nu prea e obişnuit în China, dar în cazul de faţă corespunde adevărului dat fiind că „Doamna" cum o numesc piraţii pe regina lor, e bogată mai presus de orice

In afară de o locuinţă uluitor de luxoasă, la Macas, cuib vestit de cartofori şi aventurieri internaţionali, ea posedă numeroase alte proprietăţi în Canton, însă reşedinţa-i obişnuită pare să fie într'unul din numeroasele sate indigene presărate de-alungul coastei West-River.

Li-Cioi-San, are actualmente o flotă de douăsprezece corăbii de război, înarmate cu obişnuitele tunuri uzate şi cu câteva mitraliere furate de la armată.

Şapte din aceste vase, le-a moştenit dela tatăl ei, el deasemenea pirat faimos ce-şi începuse cariera fără un ban, ca un simplu *coolie*, sub ordinele unui brigand care opera pe „Fluviul Perlelor". Când acesta muri, tatăl lui Li-Cioi-San, care încetul cu încetul ajunsese „şef numărul unu", se proclamă rege al piraţilor, începând să se războiască cu concurenţii vecini şi adunând bani şi corăbii. Totuşi, când muri, multe corăbii de sub stăpânirea lui fusese scufundate sau arse de alte bande de piraţi. Dar iată că Li-Cioi-San, vrednică fiică a unui astfel de părinte, a reuşit în scurtă vreme, cu o şiretenie specific chinezească şi o cruzime fără seamăn, să sporească moştenirea dobândită.

Acei cari au ajuns să se apropie de ea, ne-o descriu pe Li-Cioi-San în termenii următori:

E o femeie mică de statură şi plăpândă, să tot aibă patruzeci de ani, cu păr negru strălucitor, pe care-l poartă de obiceiu strâns la ceafă şi prins cu ace de jad. Are chip inteligent, ochii întunecaţi de-o formă nu tocmai chineză ci mai curând mongolă, iar expresia ei e totdeauna aspră şi posomorîtă. E ignorantă şi ştie foarte puţin să scrie, numai chinezeşte. Li-Cioi-San este pe bună dreptate una din acele femei despre care se zice că s'au născut să fie ascultate şi are faima de-a fi cea mai barbară şi neîndurătoare dintre piraţii Chinei meridionale. Nu se urcă pe bordul vapoarelor capturate decât dacă e vorba de o pradă importantă şi când ea participă la o expediţie se poate spune că „s'a abătut vânt rău asupra cuiva"...

Iată, pe scurt, un portret al acestei moderne Robin Hood, în pantaloni de mătase care, după ce a avut doi bărbaţi şi a fost mamă a doi copii, dintre cari unul are douăzecişi unu de ani, este astăzi teroarea mărilor din sudul Chinei!...

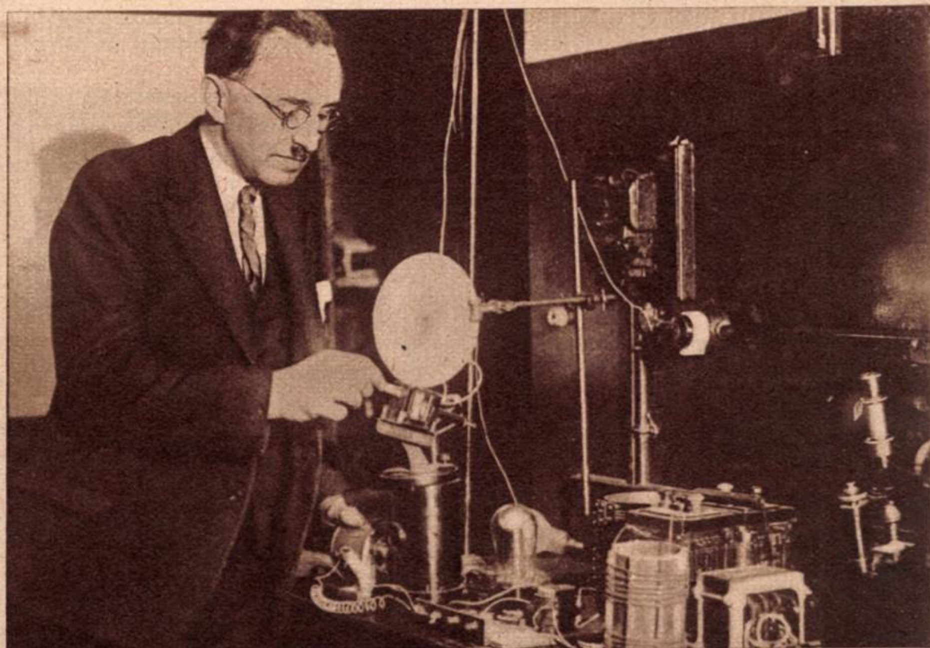
P. C. JANSEN

DIN-lume

Cu prilejul unui film s'a înscenat o veritabilă şi înspăimântătoare luptă între un leu şi un tigru, pe care o reproducem mai sus.

D. C. R. Chadfield de la politehnica din Leicester (Anglia) a descoperit nişte raze electrice cu ajutorul cărora se omoară muşte şi chiar şoareci.

In timpul unei şedinţe obositoare în Reichtagul suedez, fotograful a fost indiscret şi a prins un moment în care parlamentarii se... odihnesc şi dorm.

Masako Kurodo, viitoarea soţie a prinţului Araya Abeba din Abisinia cu părinţii ei, fotografiaţi la Tokio.

CREMATORIUL
de la capătul pământului
— Scene din Java —

SUAN, căpetenia satului din Boegboeg, îmi zise : — Știu, că ești dornic să cunoști datinele noastre... Dacă mai rămâi și mâine aci, vei vedea o ceremonie care, fără îndoială, te va interesa...

— Ce fel de ceremonie?

— O incinerare.

— Incinerare de cadavre?... Mulțumesc. La frumoasă distracție mă poftești!

— De ce? Va fi și o distracție, ai să vezi, deoarece la noi moartea nu-i un prilej de mâhnire și jale, ca la voi în Occident. E vorba de mântuirea sufletului unei biete creaturi și, pentru aceasta, trebue neapărat o cremațiune căci fără foc, el nu poate să fie purificat. Știi că pentru a se descătușa de toate întinările, sufletul are nevoe de trei elemente: aerul, — și tocmai de aceia cadavrul rămâne descoperit și expus afară câtva timp; focul, — care e însăși cremațiunea propriu zisă și apa, din mare sau din fluvii, unde i se împrăștie apoi cenușa. Ai văzut cândva o incinerare?

—Da, în India, pe malurile Gangelui cel sacru, în orașul sfânt al Benares-ului, la Delhi dealungul Jummei, și la Bangkok, în Siam...

— Cremațiunile din țara noastră sunt cu mult mai spectaculoase... ai să vezi mă asigură Tuan... Obiceiul acesta e cel mai însemnat din toate ceremoniile noastre religioase...

Mă lăsai convins; sunt atât de vestite ceremoniile funebre din Java! Și prilejul de a vedea una în stil mare, nu prea se ivește de două ori în viața unui călător. Aceasta, care trebue să se desfășoare mâine, are o poveste aparte. Cadavrul destinat să fie ars zace îngropat în pământ de aproape trei ani.

Se întâmplă ca adeseori cadavrele să nu fie arse numai decât. Cremațiunea e o ceremonie care costă foarte mulți bani. Pentru persoane de rang mare cheltuelile se urcă până la șaptezeci de mii fiorini, adică aproape cinci milioane, în moneda noastră. Și, dacă familia nu poate să ofere mortului o cremațiune demnă, îl îngroapă provizoriu și așteaptă momentul când i se va ivi prilejul ca să-i libereze sufletul. Uneori, cadavrele oamenilor săraci rămân îngropate chiar zece ani...

Tip de actor comic erou al spectacolelor care au loc în preajma incinerării.

Un aspect al decorurilor care se instalează cu prilejul serbărilor. Sus: O reușită mască a unui reputat actor.

Dar pentru incinerarea de mâine, e vorba de un caz deosebit. Defunctul fusese un prinț dintr'o familie detronată. Rudele, sărăcite în urmă, n'au avut mijloace să-i facă o înmormântare potrivită rangului iar satul, care adoră și astăzi familia princiară, deși căzută în mizerie, e foarte sărac și n'a putut să contribue imediat cu suma de bani trebuitoare. Însă locuitorii s'au înțeles între ei să strângă dela fiecare un fel de contribuție lunară pentru împlinirea acestui scop dar în răstimp, o rudă a mortului se întorsese din Soerabaja (Indiile olandeze), cu o provizie însemnată de fiorini câștigați în ultima vreme și iată că s'a hotărît incinerarea.

Va fi și ceva fastuos. Va veni lume de pe tot lungul coastei, ba chiar și de la munte, deoarece defunctul fusese destul de cunoscut, iar familia lui păstrează și astăzi ceva din farmecul timpurilor de odinioară, când era atotstăpânitoare peste aceste ținuturi.

Aci, ca şi în tot cuprinsul Extremului Orient, riturile funebre au regule ce se păzesc cu sfinţenie; faptul de a ocoli vreuna din ele, e socotit drept o nelegiuire de pe urma căreia sufletul e osândit pentru veşnicie.

Obiceiurile din Boegboeg sunt mai complicate şi mai pitoreşti ca oriunde în Java, pentru gustul rafinat de artă şi frumuseţe pe care poporul acesta le imprimă ceremoniei.

In ziua morţii, cadavrul e spălat cu multă îngrijire, iar apa e dusă preotului care o sfinţeşte şi recitează rugăciunile („mautras") de rigoare în astfel de împrejurări. Apoi, corpul mortului e îmbrăcat şi rămâne expus pe un catafalc vreme de câteva zile, când e veghiat neîntrerupt de părinţi şi rude; în urmă e strâns legat cu împletituri din fire de bambu şi îngropat cu pompa potrivită mijloacelor familiei.

In ziua următoare, femeile se îndreaptă spre cimitir ca să ducă ofrande de orez pentru sufletul celui plecat dintre ei. După douăsprezece zile, are loc o petrecere mare în familie ca să prăznuiască înălţarea dispărutului către o viaţă mai bună şi a-i căpăta ocrotirea. Se invită lume multă şi se ospătează din belşug.

Apoi familia aşteaptă resemnată ocazia când va avea bani ca să procedeze la ceremonia unei cremaţiuni care să-i facă cinste mortului, familiei şi chiar satului întreg.

Acum, banii pentru incinerarea principelui stins în mizerie au venit şi iată că pornesc cu mare pompă ca să-l dezgroape din mormânt.

Descătuşat din închisoarea de lut, sufletul se va topi în purificarea flăcărilor, sub cerul liber, după care cenuşa va porni în călătoria-i supremă pe apa oceanelor de-apururea călătoare...

*

Incepe spectacolul ce mi-l făgăduise Tuan, căpetenia satului... Spectacol distractiv? Da, foarte interesant şi totodată distractiv. Dacă nu ne-am gândi că e vorba de onorurile supreme ce se aduc unui mort, am avea impresia că asistăm la teatru, martori ai unei înscenări din basme.

Mulţimea e enormă. O procesiune nesfârşită: femei cu pieptul gol, altele cu corpul întreg înfăşurat în „sarong" *) şi „batikuri" **) preţioase, într'o expresie uluitoare de culori, bărbaţi cu bustul gol, umbrele uriaşe fluturând de-asupra capetelor adunării, lănci, drapele, un şir interminabil frământându-se pe drumul ce trece de-alungul unei păduri, strejuit în lături de colonadele palmierilor...

Rămăşiţele mortuare cari au fost aduse la casa defunctului, în timpul nopţii, sunt petrecute acum la locul incinerării.

Frenetic şi voios răzbate sunetul unei muzici: sunt cântăreţii de „gamelan" cari deschid cortegiul: două orchestre cântă în acelaş timp muzici deosebite.

Lănciile, suliţele, drapelele şi umbrelele par că descriu în aer ritmul unui dans. Dar toată procesiunea, în pas cadenţat, în mlădioşenia sglobie a trupurilor femeeşti, pare că-i întipăreşte înşişi mişcările dansului.

Fiecare femee poartă pe cap vase de argint sau de lemn sculptat, iar în aceste vase sunt grămezi cu ofrande: fructe, dulciuri şi buchete cu flori.

Copile încununate cu diademe sclipitoare şi flori proaspete duc lucrurile ce-au aparţinut mortului: cutia cu tabac, batikul care-i slujea să-şi înfăşoare capul, hainele, puţinele bijuterii ce le avea.

Şi iată înaintând „balé-naga-bandha", un fel de tron alb şi auriu, în forma floarei de lotus, ca tronul pe care e înfăţişat zeul Soarelui, înalt de aproape trei metri. In mijlocul florilor şi fumului de tămâe, stă un preot bătrân, gătit asemenea unui idol. Un cap de balaur, sculptat în lemn, se află la picioarele lui, iar coada-i lungă, care de fapt este o panglică, leagă un alt turn ce vine în urmă.

Acest al doilea turn e înalt de cel puţin şase metri, un adevărat turn umblător, construit din lemn şi trestie de bambu, împodobit, cu sculpturi şi având aproape totdeauna înfăţişarea enormă a unei păsări sfinte cu aripele larg desfăcute; e înfrumuseţat cu covoare şi flori, iar luciul pumnalelor şi al lăncilor atârnate acolo împrăştie o ploaie neîtreruptă de scântei prin lumina soarelui ce se cerne înăuntru.

Turnul are trei caturi. In cel de-al doilea sunt depuse rămăşiţele mortuare, pe un tron ce sclipeşte de aurul hârtiei poleite şi colierele de lemn colorat.

Un delir de însufleţire mişcă mulţimea şi însufleţirea aceasta, deşi suntem la săvârşirea unui rit, îmi pare mai de grabă o bună dispoziţie generală.

Am ajuns la locul destinat incinerării. In ţiuitul asurzitor al „gamelanelor", turnul funerar e plimbat să facă de trei ori înconjurul locului unde i s'a pregătit rugul.

Nişte sculpturi uriaşe, în lemn vopsit, închipuind patru boi de mărime naturală, sunt orânduite pe teren. O scară durată din trestie de bambu se sprijină de turnul mortuar, câţiva inşi se urcă pe ea, apoi rămăşiţele blagoslovite sunt scoase afară şi duse pe pământ, prin ploaia petalelor de flori ce le asvârle femeile din belşug.

Acum, restul pregătirilor se fac într'un ritm mai zorit. Rămăşiţele sunt depuse în corpul unuia din cei patru boi sculptaţi, pe când celelalte trei animale, sunt aşezate de ambele laturi şi în spate, de-asupra eşafodajului de lemn destinat să ardă. Turnul se apropie de asemenea şi apoi se dă foc.

Arde totul: cadavrul, figurile boilor, turnul. Flăcări uriaşe se înalţă norii de fum des, alimentate de reşină şi esenţe aromitoare.

Mulţimea asistă entuziasmată, cu o vădită expresie de bucurie. „Gamelanul" sfâşie văzduhul cu cântecele lui...

Seara, nu mai rămâne decât un morman de tăciuni carbonizaţi roate şi cenuşe.

Sufletul mortului a dobândit purificarea a două elemente: aerul şi focul. Lipseşte al treilea: apa. Il va avea mâine.

Dimineaţa, rudele şi prietenii răscolesc prin resturile focului ca să găsească oasele rămase, le adună laolaltă cu cenuşa, iar preotul le binecuvântează din nou. Şi atunci, într'un reînoit delir al populaţiei, cenuşa, oasele şi cărbunii sunt puse înăuntrul unui alt turn încărcat cu ofrande de fructe, flori, panglici şi, în vuetul strigătelor şi al cântecelor sunt aruncate în mare.

Purtătorii intră în apă până la umeri, apoi cu o smuncitură aruncă altarul în valuri şi se întorc înotând la mal.

Acum, sufletul mortului e izbăvit de orice păcat. Rudele, pot să se adune din nou la masă şi să celebreze mântuirea celui ce le-a fost scump.

Din ziua aceasta, în templul familiei— aflător în orice casă — un alt strămoş se adaugă la numărul ocrotitorilor cari veghiază asupra celor dinăuntru îndepărtând de ei boalele, nenorocirea şi duhurile rele...

A. F.

*) Un fel de cearşafuri de mătase, ţesute cu fir de aur şi argint.
**) Cu care se înfăşoară numai capul.

DIN MINUNILE NATURII

Câini cari vorbesc, calculează şi... filosofează

AMATORII pasionaţi de câini au fost întotdeauna convinşi că se pot întreţine cu aceşti prieteni patrupezi, întocmai ca şi cu oamenii.

Fără îndoială, între om şi câine există numeroase puncte de legătură interioară, aşa cum n'ar fi posibil cu nici un alt animal.

De câţiva ani încoace se înmulţesc tot mai mult glasurile celor care afirmă că până şi graiul omenesc poate fi priceput de câini.

Mai mult încă, aceste animale sunt chiar capabile — în urma unor prealabile iniţieri — să exprime gânduri independente, într'un mod convenţionat.

In acest scop, „câinii înţelepţi" se folosesc de un limbaj prin lovituri, în care fiecare literă este exprimată printr'un anumit număr de bătăi cu laba.

Pentru a evita un număr excesiv de semne, atunci când trebue să exprime mai mult de zece lovituri, câinii obicinuesc să bată zecile cu o labă şi unităţile cu alta.

In timpul din urmă se vorbeşte şi de câini, care se fac înţeleşi într'un chip asemănător, prin lătrat.

Odată întinsă această punte de înţelegere între om şi animal, câinii au dovedit că pot fi, nu numai maeştri calculatori, ci sunt capabili chiar să citească ziare, cărţi, scrisori ce le sunt adresate şi la care dictează răspunsul prin limbajul lor de lovituri.

„Cultura" lor a înregistrat progrese atât de mari, încât ei pot să se întreţie cu stăpâni lor, asupra lucrurilor celor mai abstracte. Această miraculoasă facultate a „câinelui vorbitor" a fost descoperită pentru prima oară, din întâmplare, de o doamnă, care supraveghea zilnic lecţiile copiilor ei, în tovărăşia lui... „Azorică".

Când unul din copii nu ştia să răspundă la o chestiune de aritmetică, destul de uşoară, mama îi spuse în glumă: „Ia uită-te la Azorică, face cu ochii, par'c'ar şti mai bine ca tine".

In clipa aceea, Azorică se ridică şi, spre surprinderea generală, „bătu" răspunsul pe braţul stăpânei sale.

Incercările ulterioare, făcute cu acest câine, au dovedit că el îşi insuşise, numai din auz, toate noţiunile şcolare elementare. Aşa de exemplu, ştia să citească.

Cititorii vor crede, desigur, că această poveste a isvorât din fantezia unui iubitor de câini.

Totuş, este un fapt incontestabil că aceşti câini dau, de multe ori, răspunsuri, în aparenţă absolut frapante.

Experienţe des repetate au dovedit-o observatorilor şi criticilor.

Astăzi, se cunosc vreo 50 de câini, care s'au manifestat în acest chip uimitor.

Nu e vorba aci de „câini minune", ci se pare că orice câine — mai mult sau mai puţin inteligent, — este în stare să înveţe să „vorbească" fie în felul acesta, fie într'un alt fel asemănător.

O admirabilă atitudine a unui câine de rasă. Inteligenţa i se citeşte în priviri.

Datorită firii lui câinele este fără îndoială animalul cel mai ataşat de om.

Dar ce se petrece de fapt în sufletul unui asemenea „câine vorbitor"? In primul rând, constatăm cu uimire că toate aceste manifestaţiuni se referă numai la sfera de imagini a omului şi nu desvălue câtuş de puţin pe aceea fundamental deosebită a câinelui, animal, care se orientează în special după simţul mirosului.

Până şi cei mai entuziaşti adepţi ai teoriei unei inteligenţe a „câinelui vorbitor" de aceeaş natură cu aceea a omului, au trebuit să recunoască că nu toate vorbele adresate animalelor atrag după sine reacţiuni corespunzătoare.

Cu toţii ştim că un câine ajunge cu timpul să pătrundă înţelesul exact al unor anumite cuvinte şi expresiuni, pe care le aude mai des. Aşa, de exemplu, orice câine va alerga spre locul unde i se dă hrana, dacă este îndemnat în felul, în care a fost obicinuit.

Dacă, dimpotrivă, un câine, presupus că înţelege graiul omenesc i se spune să-şi caute mâncarea favorită, într'un loc neobicinuit din casă, câinele aleargă deadreptul la acest loc, ci dibueşte dezorientat, în toate colţurile casei.

Niciodată nu ne putem sustrage cu desăvârşire impresiei, că în pretinsul limbaj al câinilor, nu câinii ci — poate inconştient — stăpânul său este acela, care ne vorbeşte.

Intr'adevăr, s'a constat că în multe cazuri, câinii „vorbesc" despre lucruri, care — după părerea greşită a stăpânilor, — ar fi trebuit să le vadă pe când în realitate ei au observat cu totul alte lucruri.

Aşa, de exemplu, un câine privia ca hipnotizat, pe un musafir al casei, care îi arăta o bucată de carne, în spatele stăpânei lui.

La întrebarea, dece privia atât de crispat pe musafir, câinele răspunse: „el mă priveşte", fără să pomenească de pofta pe care i-a trezit-o, probabil, carnea.

Un alt câine, ale cărui însuşiri au uimit de curând pe câţiva cercetători bine cunoscuţi, a eşuat la o experienţă de citire. Cauza? Animalul n'a citit pe un bileţel ceeace era de fapt la îndemâna vederei lui, ci cu totul alte cuvinte, despre care stăpână-sa — amăgită prin procedeul foarte subtil al acestei experienţe — credea că le-ar fi văzut.

Ipoteza că pretinsul limbaj al unui asemenea câine corespunde în realitate „vocei stăpânului", dă loc uneori la o certitudine, care frizează grotescul.

Aşa de exemplu nu de mult, în Germania unui căţeluş de rasă i s'a pus următoarea întrebare: „Când ne sosesc vinurile, pe care ai să-l alegi tu?"

La care căţeluşul răspunse: „Cel din viţă de Rin, pentrucă îmi place grozav!"

Acelaş câine fu întrebat apoi: „ce ai spune, dac'ai trebui să ţii o scurtă cuvântare despre Goethe?" Şi a răspuns: „Găsesc că Goethe e admirabil!"

Probabil, în aceste cazuri, câinele se orientează în bătăile sau lătratul său, după anumite semne ale stăpânului său, — unele mişcări sau tresăriri ale corpului — care-i desvăluie dorinţa conştientă a stăpânului său de a intercala câte o pauză în anumite momente.

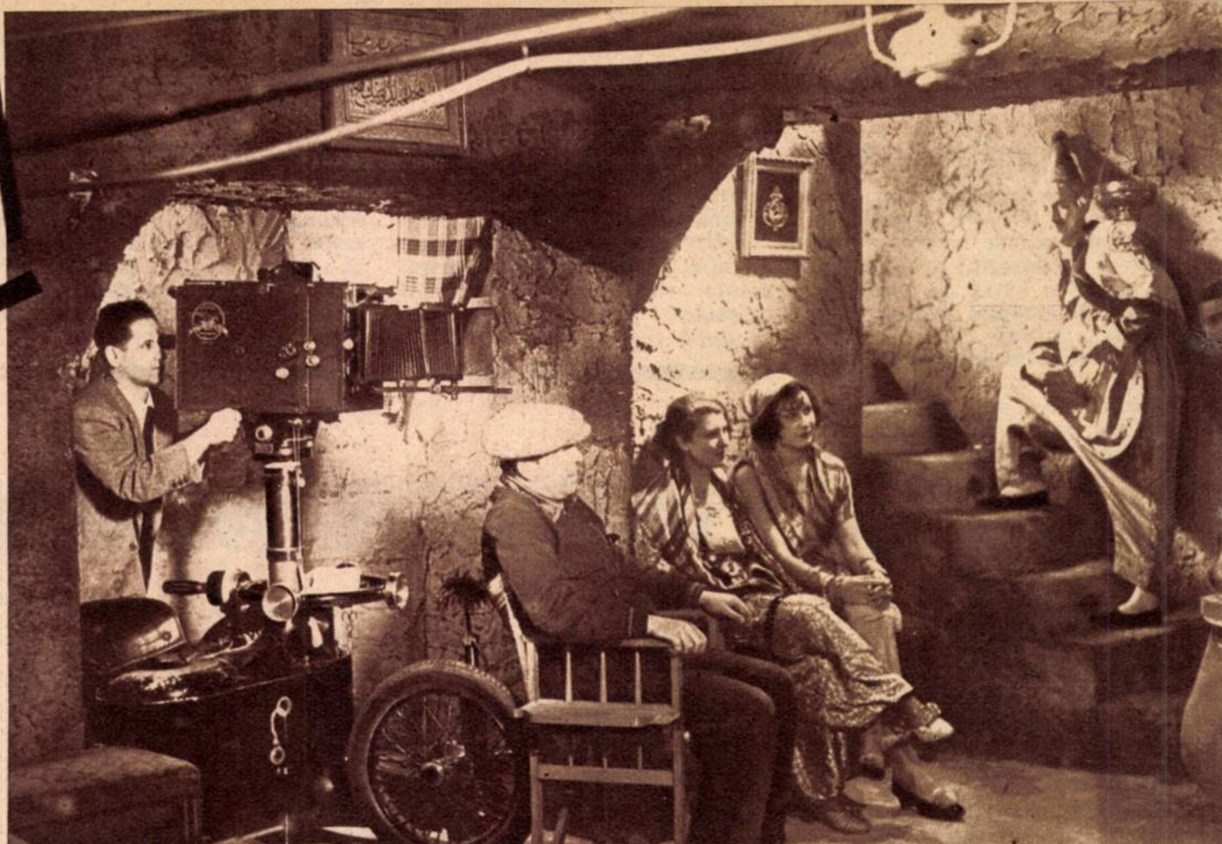
E firesc ca un asemenea câine să aibe tot interesul de a ghici voinţa stăpânului, — probabil neînţeleasă pentru el — căci ştie că după fiecare „răspuns", e răsplătit cu ceva bun de mâncare.

Uneori animalul pare că lucrează ca într'o stare de hipnoză. Şi în definitiv, nu trebue să uităm că aceste dictate, adesea imperfecte, ale câinelui, îngădue o mare latitudine, unor interpretări arbitrare.

Dacă ţinem seamă de faptul că nu putem atribui acestor câini o gândire inteligentă, trebue să insistăm totuş, asupra faptului că nu toate facultăţile lor ne sunt astăzi pe deplin lămurite.

M. S.

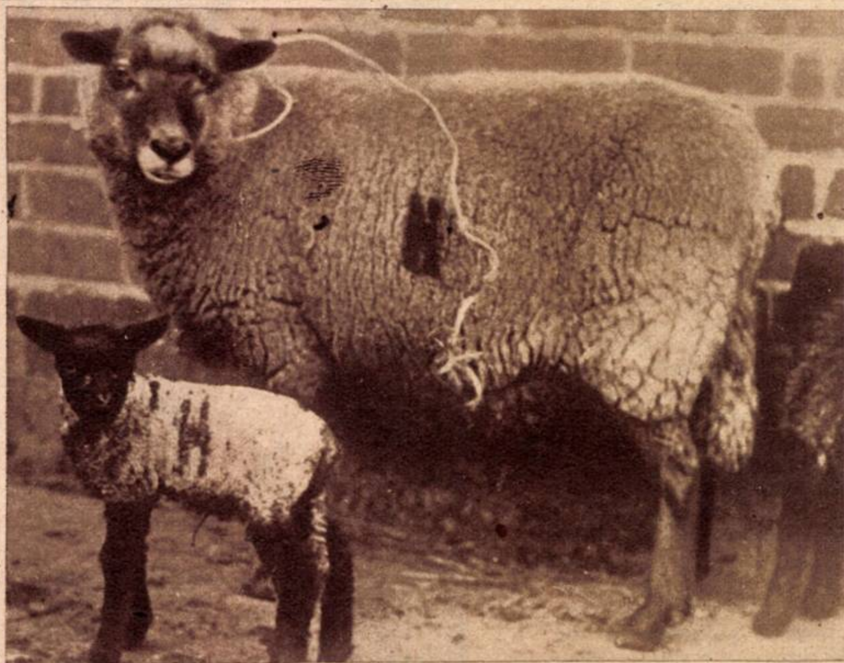
CURIOZITAȚI

In Turcia s'a întemeiat recent un studio pentru realizarea filmelor sonore. In fotografia noastră vedem o scenă în atelier în timpul turnării unui film.

Japonezul Isao Morioka a făcut o descoperire după care se poate obține o sculptură fotografică. Fotografia se obține printr'o suprapunere a unei serii de fotografii prinse prin rotire în timp ce persoana care se fotografiază este luminată de o rază slabă de lumină.

La Madley în Anglia o oaie a adus pe lume un miel care purta pe cap aceiaş insignă „H" ca şi mama lui.

La mijlocul lui Martie va avea lor încoronarea lui Pu-yi noul împărat al Manciuriei. In fotografia noastră, soția lui, viitoarea împărăteasă.

Pace în Balcani

Săptămâna trecută s'a semnat la Atena de către miniştrii de externe ai României, Jugoslaviei, Greciei şi Turciei, Pactul Balcanic. Semnarea s'a făcut într'un cadru impozant de festivităţi entuziaste.

In fotografia noastră, dela stânga spre dreapta d-nii Maximos (Grecia), Ruchdi Bey (Turcia), Titulescu (România), Jevtitch (Jugoslavia).

Moartea lui Vasile Goldiş

La Arad s'a stins din viaţă Vasile Goldiş, unul din marii luptători naţionalişti.

Fotografiile noastre au fost luate la înmormântarea marelui român căruia i s'au făcut funeralii naţionale.

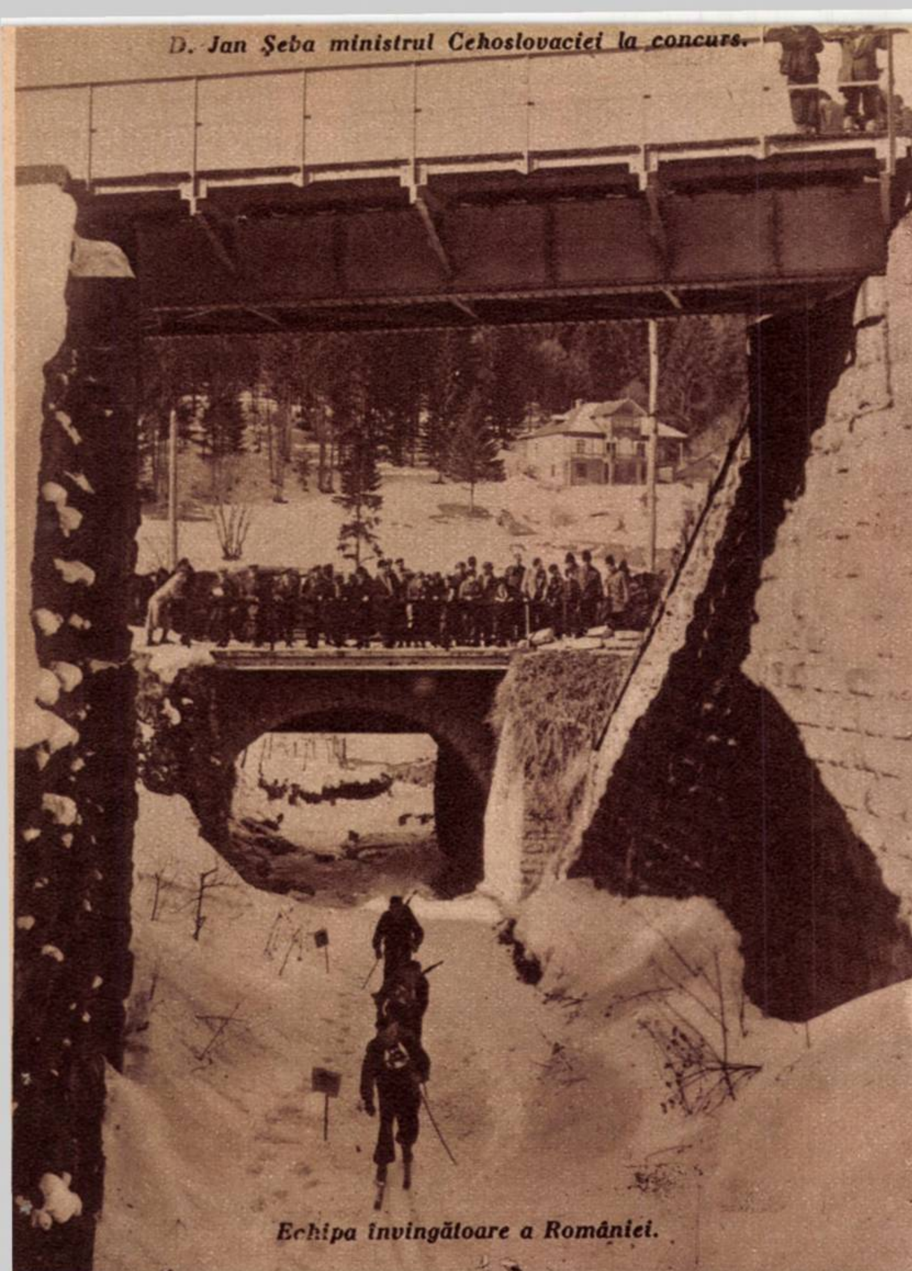
Ele reprezintă:

Vasile Goldiş pe catafalc (sus).

D-nii Lapedatu, Maniu, Octavian Goga, Lupaş, la funeralii (mijloc).

La biserica ortodoxă din Rio s'a oficiat la începutul acestei luni un serviciu divin în memoria fostului prim ministru I. G. Duca. Fotografia noastră (stânga sus) reprezintă interiorul bisericii în timpul serviciului divin.

D. Jan Şeba ministrul Cehoslovaciei la concurs.

Echipa învingătoare a României.

D. general Gorschi salutând grupul de concurenţi.

Un nou succes românesc

— Victoria ostaşilor noştri la sky —

ISBÂNDA românească, anunţată săptămâna trecută, la campionatele mondiale de bobsleigh de la Engelberg, nu s'a singularizat. Cu o grabă care e notă excelentă pentru giranţii sportului nostru, — a fost acum urmată de victoria ostaşilor la concursurile de la Predeal. În două reprize, — la proba de patrule, — dar şi la ştafetă, — România a eşit învingătoare, înfruntând echipele Micei Inţelegeri şi ale Poloniei.

E un rezultat sportiv care iese din comun. Dacă ne-amintim, nu cu jenă, dar cu sfială de figura pe care am făcut-o la concursurile de ski din 1931, tot la Predeal, când România s'a clasat numai a treia, — se vede progresul pe care armata română l-a făcut în acest sport.

Skiul mai mult decât oricare specialitate, — cere pregătire. Cursele de fond în special, chiar când sunt combinate cu trageri, — au la bază un antrenament minuţios. Ceeace ne-a lipsit până azi, — a fost tocmai o suficientă preparaţie faţă de perzistenţa adversarilor. Superioritatea lor consta în antrenament. Naţiunile cu cari ne-am întâlnit până azi, au recunoscut obiectiv că în privinţa materialului uman România depăşeşte comunul. Insuşirea acestui material trebuia însă grefată pe ştiinţa de a raţionaliza un efort, — pe arta de a-şi doza energia şi de a nu risipi din ea decât atât cât e nevoe. Acesta e de fapt secretul pregătirei bune. Plecând dela asemenea socoteală, — o echipă îşi păstrează totdeauna resurse pentru lupta decisivă.

S'au citit rezultatele tehnice ale concursului militar de la Predeal. Nu le repetăm aici, sunt destul de cunoscute. Să se rememoreze felul în care s'a câştigat a doua probă, de ştafetă: soldatul-fruntaş Zăpadă, care are ghinionul să preia conducerea cursei, la plecare, şi să tae pârtia în nămetul proaspăt, lipicios, e depăşit de polonezul Legenski Iosef cu 22 de secunde. Primul schimb îl ia soldatul român Covaci, recuperând timpul pierdut şi depăşind Polonia cu alte 5 minute. Locotenentul Codreanu, care preia a treia ştafetă, parcurge cei 12 klm. cu un nou avans de 3 minute, pentruca în cele din urmă, — sergentul Codreanu să ne mai adauge circa 8 minute la intervalul care ne despărţia de primul adversar.

Comandantul echipei reprezentative româneşti a făcut o distribuire chibzuită a elementelor pe care le-a avut la dispoziţie, le-a împărţit după valoarea fiecăruia, şi după necesitatea ştafetei. Bine înţeles, a ţinut seamă şi de echipierii pe cari îi aliniau adversarii la diferitele schimburi. Astfel căpitanului Nemecki, la al treilea schimb, — i l-a opus pe locotenentul Cucu.

Orice situaţie are morala ei. Şi isprava de la Predeal nu face excepţie. S'a văzut că munca, râvna până la sacrificiu, sunt cheia succesului. E drept că acest calcul e al Oficiului Naţional de Educaţie Fizică, — al militarilor de elită general Virgil Bădulescu şi col. Emil Pălăngeanu şi al corpului ofiţeresc — trudit după asemănarea comandanţilor. E îmbucurător că tocmai sportul dă marele exemplu al muncii răsplătite. Numai cu „idei" şi cu mercenari ai acestui articol se cunosc rezultatele dezastruoase în domeniul politic, economic, financiar.

Educaţia fizică din oştire ne-a arătat eri calea adevărată care duce la victorie.

Armatei române i se cuvine astfel elogiul meritat.

al. v.

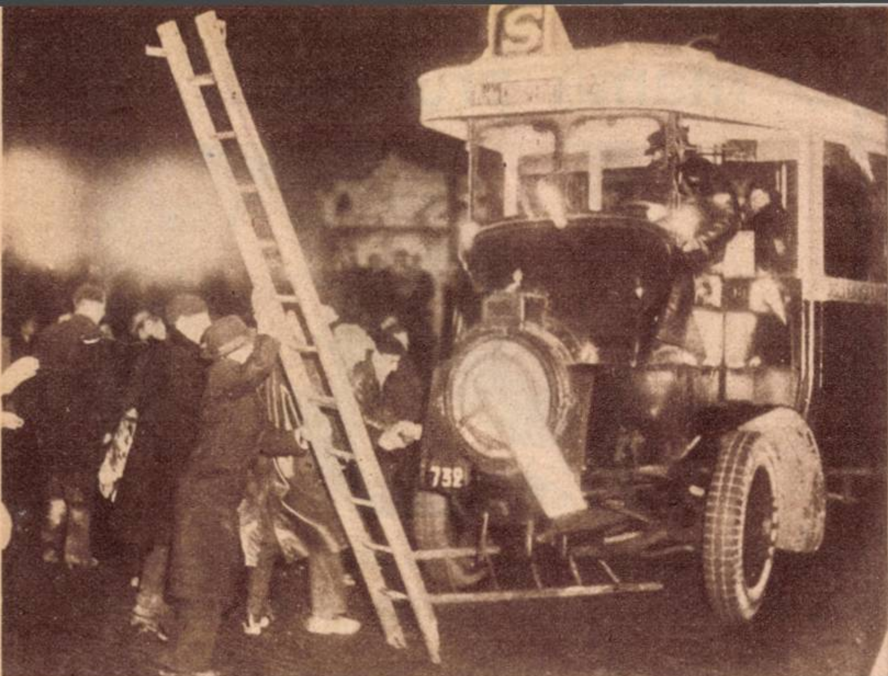

Campionii mondiali de bob-sleigh d-nii inginer Frim și Demetrescu se înapoiază în Capitală.
Primirea lor în gara de Nord

Un zâmbet de altădată...

TURBURARILE DIN PARIS

Scandalul excrocului internaţional Stawisky a avut urmări grave şi neaşteptate. Faptul că în acest scandal s'au amestecat numele unor personalităţi sus puse a prilejuit mari manifestaţii de stradă. După demiterea cabinetului Chautemps, noul guvern al d-lui Daladier a avut de întâmpinat din nou violenţa turburătorilor care de data aceasta au devenit mai agresivi în clipa înlocuirii prefectului Chiappe.

Intre extremişti de dreapta şi trupele guvernului s'au desfăşurat în plin Paris lupte cu vărsări de sânge de pe urma cărora au căzut mulţi cetăţeni.

Vărsările de sânge au dus la demisia guvernului Daladier, conducerea fiind încredinţată unui guvern de uniune naţională pus sub preşedinţia d-lui Gaston Doumergue fostul preşedinte ale republicii franceze. Noul guvern a reuşit să restabilească liniştea.

In fotografiile acestor două pagini vedem câteva

aspecte tragice din timpul turburărilor.
Ele reprezintă:
Sus: Un autobuz oprit de demonstranţi în piaţa Concordiei pentru a fi întrebuinţat ca baricadă. Pe Boulevard Sebastopole demonstranţii au construit o baricadă prin răsturnarea unui chioş de ziare.

Mijloc: Un demonstrant rănit este arestat.
Jos: Gărzile republicane făcând somaţiunile de rigoare.
Sus: D. De Pressac consilier municipal care s'a ales cu un ochi scos de pe urma turburărilor.
Demonstranţi răniţi pe străzile Parisului.
Mijloc: Un grup de poliţişti călări în Piaţa Concordiei.
D. Bonnefoy Sibour, noul prefect de poliţie al Parisului.

„Geografie sentimentală" de Ion Totu

A apărut recent şi a înregistrat un frumos succes de librărie, cartea d-lui Ion Totu „Geografie sentimentală". Prefaţa cărţii este semnată de d. Corneliu Moldovanu.

„Geografia sentimentală" este o carte tot atât de surprinzătoare ca şi titlul ei. Un intelectual, intoxicat de lecturi, de abstract, pleacă în lume ca să verifice şi să experimenteze ideologia care-i împovărează fruntea. Călătoria, turismul mai ales, fără interes de afaceri şi fără scop de câştig, călăuzite numai de poezie şi închinate numai frumuseţii, animează şi întregeşte cultura, — această potenţă de spiritualizare a individului.

Geografia sentimentală a d-lui Totu este într'un fel o carte primejdioasă, te ademeneşte, te tulbură, te îndeamnă să-ţi faci geamantanul şi să alergi departe în ţările pe care autorul ni le evocă în imagini atât de calde şi de frumoase.

Un cititor e curios să ştie — curiozitatea oamenilor n'are sfârşit — pentru ce calendarul nostru, dat ca supliment la numărul de Crăciun, e legat în aşa fel încât săptămânile încep cu ziua de Duminică. Răspundem spre a-i satisface curiozitatea: calendarul nostru e săptămânal; în zilele de lucru omul e ocupat şi n'are răgaz de calendar. Duminica însă fiecare din cititorii noştri au răgazul să întoarcă foile şi să citiască, împreună cu mica poveste curioasă care se găseşte în fiecare pagină, şi indicaţiunile fiecărei zile. Or, calendarul nostru e totodată şi o reclamă pentru „Realitatea Ilustrată". Revista apare în fiece Duminică şi este amintită la această zi; e natural deci ca ziua de Duminică şi „Realitatea Ilustrată" să fie în frunte.

Din cauza abundenţei de materie, reportajul foileton „Inchisă printre nebuni o săptămână" nu va apare în acest număr.

Citiţi urmarea acestui pasionant reportaj în numărul viitor al revistei „Realitatea Ilustrată".

Farmecul

drăgălășenia

și expresia

nocent

a copilului Dv.

numai

polyfoto

poate să le

redea în mod

fidel, natural!

Pe zi ce trece copilul dv. e mai drăguț, mai vioi, mai zburdalnic. Cum ați mai vrea să vedeți expresiile lui adorabile reproduse în imagini pe cari să le păstrați ca niște comori scumpe.

Fotografiatul obicinuit al unui copil, nu este un lucru atât de ușor; copilul e zburdalnic și nu vrea să stea liniștit sau să privească într'o anumită direcție, astfel cum îi se comandă. Acum însă, Polyfoto a rezolvat problema. Copilul dv. se poate mișca ușor în voie, poate râde, zâmbi și Polyfoto va prinde fiecare gest, fiecare expresie și le va reproduce astfel cum sunt în realitate.

48 *de fotografii diferite Lei* 60

O încercare nu vă costă decât această modestă sumă.

Polyfoto a mai deschis un studio în *Palatul Galeriilor Lafayette, etajul V,* dând astfel posibilitate publicului să se fotografieze după cumpărături sau în timpul unui popas la Bonboniera Lafayette. Studio-ul Polyfoto-Lafayette este deschis dela orele 8—1 și dela 3—7.

Studio-ul Polyfoto din Calea Victoriei 86, este deschis dela 9—1 și dela 4-9; Duminicile și sărbătorile dela 11-1 și dela 5-12 noaptea.

Fotografia mărită este una din cele 48 de fotografii reproduse aci și este aceia încadrată.

polyfoto S.A.

CALEA VICTORIEI 86

vis-a-vis de Palatul Regal

Măcelul din Austria

La Viena şi în întreaga Austrie a bubuit săptămâna aceasta tunul. Guvernul cancelarului Dolfuss folosindu-se de trupele Heimwehrului a pornit prigoana împotriva social-democraţilor.

Luptele au început la Linz, pentru a se desfăşura apoi cu o brutalitate de nedescris la Viena. Au fost întrebuinţate avioane, mine, cu ajutorul cărora s'au aruncat în aer câteva din acele faimoase locuinţe construite la periferia Vienei. Erau Blockhousuri care conţineau fiecare câteva sute de apartamente şi care au fost făcute una cu pământul. Două dintre ele (sus şi jos) le vedem în această pagină. Vedem deasemeni trupele pe străzi, în autocamioane şi cu sârmă ghimpată.

Şi toate acestea în secolul al XX-lea, în Viena oraşul „melodiei".

Civilizaţia cancelarului Dolfuss a făcut ca în locul valsului să răsune la Viena bubuitul tunului.

